

PROSLOV

U ime Gospodnje. Amen.

Počinje proslov životopisu blaženoga Franje

1. Želja mi je, s dužnim poštovanjem, redom ispriповjediti život i djela blaženoga našeg oca Franje. Nitko međutim pojedinačno ne pamti sve ono što je on činio i naučavao. Da mi ipak istina bude vodiljom i učiteljicom, nastojat ću prema svojim moćima, makar i nevještim riječima, izložiti barem ono što sam čuo iz njegovih usta ili doznao od poštenih i pouzdanih svjedoka. A dajem se na taj posao po zapovijedi slavnoga gospodina pape Grgura.¹ O da mi je biti učenikom onoga koji je uvijek izbjegavao zakučasti govor te nije mario za kićene riječi!

2. Sve što sam mogao sabrati o tome blaženom čovjeku razdijelio sam u tri dijela, a to opet u poglavlja, da u raznolikosti vremena ne iznevjerim redosljed događaja i time ne ugrozim istinitost. U prvom se dijelu držim povijesnoga reda; posvetio sam ga čistoći blažena druženja i njegovu životu. Unio sam ovamo i neka od mnogobrojnih čudesa što ih se Gospodin Bog udostojao izvesti po njemu dok je živio u tijelu. U drugome se dijelu pripovijedaju događaji od pretposljednje godine njegova života pa do njegove blažene smrti. Treći pak dio sadrži, a još većim dijelom prešućuje, ona čudesa što ih je slavni Svetac, kraljujući s Kristom na nebesima, izveo na zemlji. U tom se dijelu govori o poštovanju, časti, poklonstvu i slavi što mu najpobožnije iskazaše sretni papa Grgur i s njime svi kardinali svete Rimske Crkve. Hvala Svemogućemu Bogu koji se u svojim svecima uvijek pokazuje divan i vrijedan ljubavi.

I DIO

NA HVALU I SLAVU SVEMOGUĆEGA BOGA OCA I SINA I DUHA SVETOGA. AMEN.

Počinje život blaženoga našeg oca Franje

1. poglavlje

Kako je živio kao svjetovnjak

1. Asiz se nalazi u Spoletskoj dolini. U njem je živio čovjek imenom Franjo. Roditelji su ga od rane mladosti odgajali za ispraznosti svijeta. Dugo je on obijesno nasljedovao njihov bijedni život i vladanje. Zapravo, postao je taštiji i objesniji od njih. Taj vrlo loši običaj i opasan nauk ukorijeniše se posvuda u onih koji nose kršćansko ime, kao da je to državnim zakonom uvedeno i propisano, pa se i mala djeca već od kolijevke popustljivo i nerazborito odgajaju. Jedva nejak djeca počnu sricati riječi i tepati, već ih znakovima i glasovima navode na vrlo ružne i odvratne stvari. Pa kad dođe vrijeme da budu odbijena od prsiju, sile ih da govore pa čak i čine koješta puno nečednosti i raspuštenosti. Poneki se među njima, ponukan plahošću dobi, ne usuđuje uljudno vladati, jer će postati žrtvom surovih postupaka. Lijepo o tom govori svjetovni pjesnik: "Budući da smo odrasli usred roditeljskog upućivanja, sva nas zla slijede od djetinjstva." (A. L. Seneca) To je svjedočanstvo istinito, jer su želje roditelja za djecu to štetnije što su bili popustljiviji. Ali kad malo više ponarastu, neprestano upadaju u sve gora djela, jer ih oni na to tjeraju. Iz zla korijena raste zlo drvo, i što je jednom izopačeno, teško se može ispraviti. Šta misliš, kakvi će oni biti kad počnu prolaziti kroz vrata mladenaštva? Tada će se prepustiti mnogovrsnim lakoumnostima. Jer im je slobodno raditi što hoće, svim se žarom predaju u službu sramotnim stvarima. Tako dragovoljnim robovanjem postaju robovi grijeha, oruđe bezakonja. Sve svoje udove kao oruđe predaju bezakonju.

Budući da u sebi nemaju ništa kršćanskoga duha ni u životu ni u ponašanju, zaštićuju se samo kršćanskim imenom. Bijednici većinom hine kao da su počinili veće nevaljalštine nego što su ih zaista učinili da ne bi izgledali vrijedni većega prezira zato što su nedužniji.

2. Tako bijedan bijaše početak čovjeka kojega danas častimo kao sveca jer je zaista svet. Takav je bio od djetinjstva pa gotovo sve do dvadeset ipete godine svoga života. To je razdoblje bijedno proigrao i uludo potrošio. Štoviše, u ispraznosti života nadmašio je svoje vršnjake. Bio je poticatelj zala i natjecao se u mnogim budalaštinama. Svi su mu se divili, a on je nastojao sve ostalo preteći sjajem isprazne slave, vragolijama, posebnostima, lakrdijaškim i ispraznim riječima i pjesmama. Odijevao se raskošno i mekušno. Bio je veoma bogat, ali nije bio škrt nego rasipan. Nije gramzio za novcem, nego je imetak upravo rasipao. Bio je inače uljudan, privlačiv i prijazan, iako sebi na štetu. Budući da su mnogi najviše zbog toga išli za njim, a sve su to bili prijatelji zla i podjarivači lopovština, tako je bio okružen četama ništarija. Ponosno je i samosvjesno stupao prolazeći babilonskim ulicama dok Gospodin s nebesa nije na nj bacio svoj pogled i dok svoj gnjev nije od njega otklonio. Obuzdao ga je svojom hvalom da posve ne propadne. I zato se nad njim ispružila ruka Gospodnja i promijenila se desnica Svevišnjega da bi se po njemu grešnicima pružilo pouzdanje da će odahnuti u milosti, i da bi po obraćenju Bogu svima bio uzorom.

2. poglavlje

Kako je Bog pohodio njegovo srce po tjelesnoj bolesti i po noćnom viđenju

3. Dok je taj čovjek još mladenačkim žarom izgarao u grijesima i dok ga je povodljiva mladenačka dob snažno nagonila na ostvarivanje mladenačkih prava i nije se dala utažiti i dok je bio potican otrovom "stare zmije", najednom se nad njim pojavila Božja osveta ili radije pomazanje. Najprije se dao na sređivanje svoga neispravnoga mišljenja. Tjerao je dušu u tjeskobu, a tijelu je nanosio neugodnosti prema onoj Prorokovoj: "Evo ću joj put trnjem zagraditi i zidom ću je opkoliti."² I tako dugo bijaše pritisnut bolešću da bi se izliječio od ljudske tvrdoglavosti koja se jedva čim drugim može popraviti osim kaznama. Tada je počeo drukčije misliti. Kad mu je već bilo malo lakše i kad je, upirući se o štap, počeo tamo amo po kući hodati da bi opet ozdravio, jednoga je dana izišao van i počeo radoznalo promatrati okolicu. Međutim, ljepota polja, privlačivost vinograda i što god je na pogled lijepo, nikako ga nije moglo razveseliti. Zato se čudio svojoj nenadanoj promjeni, a ljubitelje svega toga je smatrao luđacima.

4. Tako je od toga dana počeo samoga sebe podcjenjivati i prezirati sve ono čemu se prije divio i što je prije volio. Ali to ipak nije bilo potpuno i ozbiljno jer još ne bijaše slobodan od okova taštine i još nije s vrata zbacio jaram opaka robovanja. Najteže je ostaviti se navika jer kad se jednom u duši uvriježe, ne mogu se lako iskorijeniti. Duh se, dugo vremena od njih odvojen, vraća na ono staro te ponavljanje mana prelazi u narav. Zato je Franjo pokušavao izbjeći dohvat ruke Božje i doskora je zaboravio na očinsko karanje. Dok mu se smiješila sreća, mislio je na svjetovne stvari i zaboravio na nakane Božje, ponovno se predavao želji za svjetovnom slavom i čeznuo je za ispraznošću velikih pothvata. Neki se naime asiški plemić počeo jako naoružavati i, ponesen vjetrom isprazne slave, da bi se domogao novaca i časti, odlučio poći u Apuliju. Kad je to dočuo Franjo, u tom se s njim sporazumio, jer je bio lakouman i veoma smion. Premda mu ne bijaše ravan po plemenitosti roda, ipak ga je nadvisivao velikodušnošću. Gledajući na imetak bio je od njega siromašniji, ali je gledom na darežljivost bio rastrošniji.

5. Jedne noći izgarajući od želje da pođe na taj put sav se predao razmišljanju kako da to ostvari. Onaj koji ga je udario šibom pravednosti, u noćnom ga je viđenju pohodio slatkoćom milosti. A jer je bio željan slave, privukao ga je sebi i uzdigao do najvišeg vrhunca slave. Prividjelo mu se naime, da mu je cijela kuća puna vojničkog oružja: sedala, kopalja, štitova i drugih potrebština. Mnogo se tomu obradovao i u sebi se, šuteći, u čudu pitao što je to. Nije naime u svojoj kući običavao viđati takve stvari, nego je samo navikao gledati bale sukna za prodaju. Kad se silno

začudio zbog neočekivanog događaja, rečeno mu je da će sve ovo oružje pripasti njemu i njegovim vojnicima. Kad se tog jutra probudio, ustao je radostan. Smatrao je da mu viđenje pretkazuje veliku sreću i sretno putovanje u Apuliju. Nije znao što da rekne, i povjereni mu zadatak nije odmah razumio. Ipak je u tom pogledu bio sposoban rasuditi da njegovo tumačenje viđenja nije ispravno. Premda je viđenje imalo dosta sličnosti s događajima, ipak se njegovo srce nije obradovalo takvim stvarima kao inače. Trebalo je da samoga sebe prisili i izvrši što je zamislio da željeno putovanje ostvari. I zaista se najprije zgodno spominje oružje i na vrlo prikladan način se daje oružje vojniku koji će se boriti s jakim, naoružanim neprijateljem, da bi poput drugog Davida u ime Gospodina Boga nad vojskama oprašao Izraela od stare sramote što mu je zadadoše neprijatelji.

3. poglavlje

Kako je promijenjen u duši, ali ne u srcu, alegorijski govorio o nađenu blagu i zaručnici

6. Izmijenio se, ali ne na tijelu nego u duši. Odustao je od putovanja u Apuliju i nastojao svoju volju usmjeriti prema božanskim stvarima. Tako se malo povukao od svjetovne buke i posla i nastojao u svoju unutašnjost ponovno smjestiti Isusa Krista. Kao mudar trgovac sakrio je nađeni biser pred očima ismijehivača i potajno nastojao, pošto sve svoje proda, da ga kupi. U gradu Asizu je bio neki čovjek, koji mu je bio draži od ostalih. Bili su vršnjaci. A jer ih je vezala neprestana bliskost i međusobna ljubav, Franjo se odvažio, da ovome povjeri svoje tajne. Često ga je vodio na samotna mjesta prikladna za povjerljive razgovore. Uvjeravao ga je da je pronašao neko dragocjeno i veliko blago. Toga je čovjeka obradovao i počelo zanimati ono što je čuo. Svaki put je s njim rado išao, kad god bi ga Franjo pozvao. Nedaleko od grada nalazila se jedna spilja do koje su često išli razgovarajući o blagu. Čovjek Božji, kojega je sveta odluka već posvetila, ušao bi u onu spilju a prijatelj bi ga vani čekao, dok se on, obuzet novim i neobičnim oduševljenjem, u skrovitosti molio svom Ocu. Želio je da nitko ne zna što unutra radi i poradi većega dobra je to mudro tajio. Samo se s Bogom savjetovao s obzirom na svoju svetu odluku. Pobožno se molio da vječni i istiniti Bog ravna njegov put i da nauči izvršavati njegovu volju. Veoma je mnogo trpio u duši i nije mogao mirovati, dok ne provede u djelo, što je u srcu zamislio. Različite misli su mu se kovitlale po glavi i njihova silovitost ga je nemalo smućivala. Iznutra je gorio božanskom vatrom i nije mogao izvana sakrivati žar koji mu je zahvatio srce. Kajao se što je tako teško sagriješio i uvrijedio pogled Božjeg veličanstva. Ni prijašnje ni sadašnje nevaljalštine nisu ga više veselile, ali se još nije u sebe potpuno pouzdavao s obzirom na budućnost. Zato, kad bi se iz spilje povratio k prijatelju, tako je bio od napora satrven te se činilo kao da je drugačiji unišao, a drugačiji izišao.

7. Jednoga dana, kad je najusrdnije zazivao milosrđe Gospodnje, Gospodin mu je pokazao što treba da čini. Od tada je bio ispunjen tolikom radošću i nije se mogao susprezati, nego je i nehotice ljudima u uši nešto priopćivao. I kako zbog veličine nadahnute ljubavi nije mogao šutjeti, ponešto je povjerljivo govorio, ali zagonetno. Kao što je onom posebnom prijatelju, kako je rečeno, govorio o sakrivenom blagu, tako je i drugima pokušavao govoriti slikovito. Govorio je da ne kani ići u Apuliju, nego je obećavao da će u vlastitom zavičaju izvesti slavne i velike stvari. Ljudi su pomišljali da se kani ženiti pa su ga pitali: "Hoćeš li se, Franjo, oženiti?" On im je odgovarajući rekao: "Oženit ću se s plemenitijom i ljepšom zaručnicom nego ste ikada vidjeli; ona sve ostale nadmašuje obličjem i mudrošću." I zaista, prava pobožnost je netaknuta Božja zaručnica, koju je primio, a kraljevstvo nebesko je to sakriveno blago, što ga je s tolikom željom tražio. Nužno se moralo posvema očitovati evanđeosko zvanje na onome, koji je imao biti službenik Evanđelja u vjeri i istini.

4. poglavlje

Kako je prodao sve i prezreo novac

8. Gle, tako je zahvaćen milošću blaženi sluga Svevišnjega i utvrđen Duhom Svetim. Jer je došlo predviđeno vrijeme, slijedio je ono navaljivanje svoga srca koje, nakon odreknuća svega svjetovnoga, vodi k najvećim dobrima. Nije se smjelo dalje oklijevati, jer se smrtonosna bolest toliko razmahala i mnogima je već tako zahvatila udove da bi im, ako liječnik samo malo zakasni, ugrabila život, kad dah života bude zaustavljen. Zato je ustao, prekrižio se, osedlao konja i na nj uzjahao. Ponio je sa sobom grimizne tkanine da je proda. Brzo je stigao u grad koji se zove Foligno. Kad je ondje po običaju prodao sve što je donio, sretni je trgovac uzevši novac ostavio konja na kojem je do tada jahao. Zatim se povratio, skinuo s konja teret i u svojoj pobožnoj duši počeo razmišljati što da učini s novcem. Na neobičan se način za čas prepustio Božjem djelovanju. Osjećao se silno opterećenim dok je jedan sat uza se nosio onaj novac, a sav dobitak je smatrao prašinom. Zato se požurio da taj teret što prije odloži. Kad se vraćao prema gradu Asizu, pokraj ceste je opazio crkvu koja je bila davno sagrađena na čast sv. Damjana. Zbog veoma velike starosti prijetila joj je opasnost da se sruši.

9. Kad je novi Kristov vojnik prispio do nje, pobožno ganut tolikom potrebom, sa strahom i poštovanjem uđe u nju. Tu je zatekao jednog siromašnog svećenika. S velikom vjerom mu je poljubio posvećene ruke, predao mu novac što ga je imao kod sebe i redom mu ispriповijedi sve što je odlučio. Svećenik se začudi više nego što bi se moglo vjerovati. Čudio se nenadanoj promjeni stvari i oklijevao je da povjeruje ono što je slušao. A jer je mislio da mu se želi narugati, nije htio kod sebe zadržati predani novac. Viđao ga je naime, tako reći, do jučer kako među rođacima i znancima neurdeno živi i kako svojom ludošću nadmašuje ve ostale. On je međutim ustrajao, nastojeći da svećenik povjeruje njegovim riječima; ponizno ga je molio i kumio da mu poradi Gospodina dopusti s njime boraviti. Svećenik je napokon pristao da s njim boravi, ali iz straha pred roditeljima nije primio novac koji taj istiniti preziratelj novca baci u neki prozorčić. Do novca nije više držao nego do prašine. On je naime želio posjedovati mudrost koja je vrednije od zlata i domoći se razboritosti koja je dragocjenija od srebra.

5. poglavlje

Otac ga progoni i veže

10. Dok je sluga Boga svevišnjega boravio u spomenutom mjestu, njegov je otac neprestano posvuda obilazio kao brižan tragač želeći saznati što mu se sa sinom dogodilo. I kad je doznao da boravi u već spomenutom mjestu, ganut bolom srca zbog neočekivanog događaja veoma se uzrujao. Sazvao je prijatelje i susjede, požurio je što je brže mogao do mjesta u kojem je boravio sluga Božji. A Franjo, jer je bio novi borac Kristov, kad je čuo prijatnju progonitelja i predosjećao njihov dolazak, hoteći prepustiti sve srdžbi Božjoj, sakrio se u neku skrovitu rupu, koju je u tu svrhu sam načinio. Ta rupa je bila u kući. Možda je za nju znao samo on. U njoj se cijeli mjesec dana neprekidno skrivao da se jedva usuđivao izlaziti samo poradi obavljanja ljudskih potreba. Ako je kada dobio hrane, pojeo bi je sakriven u rupi i potajno mu je pružana svaka usluga. Obliven bujicom suza neprestano se molio i molio da bi ga Gospodin izbavio iz ruku onih koji mu progone dušu. A da bi mu pobožne želje ispunio dobrotivom naklonošću, postio je, plakao i molio se blagom Spasitelju; nije se pouzdavao u svoja nastojanja nego je sav svoj naum prebacio na Gospodina. I premda se nalazio u rupi i boravio u tami, ipak je bio obuzet nekom neizrecivom radošću koja mu je do tada bila nepoznata. Od nje je sav upravo izgarao. Napustio je rupu i izložio se pogrdama svojih progonitelja.

11. I tako je odmah ustao snažan, brz i veseo noseći pred sobom štiti vjere da započne boj za Gospodina. Oboružan oružjem velika pouzdanja krenuo je putem prema gradu. Raspaljen božanskim žarom počeo je samoga sebe mnogo optuživati zbog tromosti i lijenosti. Kad su ga vidjeli oni koji su ga poznavali, uspoređivali su ono prijašnje s posljednjim. Počeli su ga sažalno prekoravati i nazivati ga budalom i luđakom. Na nj su se nabacivali uličnim blatom i kamenjem. Promatrali su ga kako je izmijenio nekadašnje ponašanje i kako je od tjelesne trapnje iznemogao. Zato su mu sve što je činio uračunavali u mahnitost i ludost. Ali, jer je strpljiv čovjek bolji od

drznika, sluga Božji je za sve ovo bio gluh, i nepravda ga nije ni slomila ni izmijenila, nego je za sve to zahvaljivao Gospodinu.

Uzalud naime protivnik progoni onoga koji teži za onim što je čestito, jer što taj bude više potiskivan, to će hrabrije pobjeđivati. Netko je rekao da pogrda plemenito srce čini hrabrijim (L. An. Seneca).

12. Kad su se ovakve glasine i naklapanja već dugo širila ulicama i trgovima grada i kad je tu i tamo odjeknula galama onih, koji su Franju ismjeivali, među mnogima do čijih su ušiju doprle te glasine bio je konačno i njegov otac. Kad je čuo ime svoga sina i da sugrađani s njim tako postupaju, odmah je ustao, ali ne zato da ga oslobodi, nego da ga satire. Nije se nimalo obuzdavao nego je na nj nasrnuo kao vuk na ovcu, namrgođeno i divlje ga pogledao, zgrabio ga bezobzirno rukom i dosta grubo ga odvuкао svojoj kući pa ga je bez samilosti više dana držao zatvorena u tamnom prostoru misleći da će mu tako slomiti volju i pridobiti ga. To je poduzeo najprije riječima, zatim batinama i napokon okovima. Sve je ovo Franju učinilo spremnijim i snažnijim da ostvari svoju svetu odluku. Strpljivost ga nije napustila, premda je bio napadan riječima i mučen okovima. Onoga, kojemu je zapovijedeno da se u nevoljama raduje, nije moguće ni batinama ni okovima odvratiti od prave nakane i stava, niti ga je moguće iz Kristova stada odvući. Taj ne dršće u poplavi mnogih voda. U tjeskobi mu je bio utočištem Sin Božji, koji nam uvijek pokazuje, kako je ono što je on podnio za nas veće, da nam se naše trpljenje ne čini gorkim.

6. poglavlje

Kako je majka Franju oslobodila i kako se on pred asiškim biskupom ogolio

13. Kad je njegov otac zbog žurnih obiteljskih stvari neko vrijeme izbivao, čovjek je Božji ostao svezan u kućnom zatvoru a njegova je majka bila s njim sama kod kuće. Ne odobravajući djelo svoga muža, došla je k sinu i umilnim ga riječima nagovorila. Kad je vidjela da ga ne može odvratiti od njegove odluke, njezino se majčinsko srce nad njim ganulo. Raskinula je okove, pustila ga da slobodno ode. On se, zahvaljujući svemogućem Bogu, žurno vratio na mjesto gdje je prije boravio. Sada se već osjećao slobodnijim, pošto je bio prokušan u suprotivštinama, a po mnogostrukim borbama izgled mu je postao vedriji. Preturivši nepravde, postao je srčaniji, svuda se slobodno kretao, stupao je hrabrije. Otac se međutim povratio. Kad nije našao Franju, počeo je gomilati grijehe na grijehe. Na ženine opomene se promijenio. Zatim je odjurio na ono mjesto, galamio je i halabučio, da bi ga bar protjerao iz svoga kraja, ako ga već ne može od nauma odvratiti. Zaista je strah Gospodnji pouzdanje hrabrih. Kad je sin milosti čuo da mu dolazi tjelesni otac, odlučno i radosno mu se izručio. Na sav glas je vikao da ništa ne drži do njegovih okova i batina. Osim toga je izjavio da će za Kristovo ime radosno podnijeti sva zla.

14. Kad je otac vidio da ga ne može od započeta puta odvratiti, sav se dao na to da od njega izvuče novac. Čovjek je Božji želio da ga potroši i dade za uzdržavanje siromaha i za građevine onoga mjesta. Njega, koji nije ljubio novca, nije ni na kakav način bilo moguće prevariti; njega, koji na novac nije bio navezan nikakvom privrženošću, nije zbog njegova gubitka bilo moguće uznemiriti. Kad je otac našao novac što ga je najveći preziratelj zemaljskih stvari bacio u prozor i prašinu, njegov se divlji bijes nešto malo splasnio i žeđ pohlepe se po nalasku novca donekle utajila. Otac ga je nakon toga izveo pred gradskoga biskupa³ da se pred njim odrekne svega imanjanja i da mu povрати sve što je još imao. Ne samo da on to nije odbio, nego se silno radostan požurio da spremno izvrši zahtjev.

15. Kad je bio predveden pred biskupa, niti je oklijevao niti je krzmao zbog čega, štoviše, nije čekao nikakvu riječ a ni sam nije ni riječi progovorio. Svukao je sa sebe svu odjeću i bacio je odmah pred oca. Štoviše, nije zadržao ni gaće, nego se pred svima svukao do gola. A biskup ga je promatrao i silno se divio njegovu zanosu i postojanosti. Odmah je ustao i svojim ga rukama zagrlio, zatim ga je pokrio svojim plaštem u koji je bio obučen. Jasno je shvatio da je to Božja volja

i ustanovi da djela ovoga čovjeka, što ih je posebno promatrao u sebi sadrže misterij. Zbog toga mu je ubuduće postao pomoćnikom. Prigrlio ga je i osokolio, prihvatio ga je srcem punim ljubavi. Evo sad se gol borio s golim. Odbacio je sve što pripada svijetu, samo je mislio na Božju pravednost. Tako je nastojao prezreti vlastiti život. Otkazao je svu brigu za nj da bi sebi siromahu osigurao mir na putu uz koji se nalaze zasjede. Od božanskog gledanja samo ga je još dijelio zid svijeta.

7. poglavlje

Kako je upao među razbojnike, kako su ga bacili u snijeg i kako je posluživao gubavce

16. Kad je tako išao zaogrnut kratkim ogrtačem, on koji se nekoć oblačio u grimiz, kroz jednu šumu je francuskim jezikom pjevao pohvale Bogu. U to najednom na nj nasrnu razbojnici. Kad su ga surovo zapitali tko je on, čovjek Božji je punim glasom uvjerljivo odgovorio: "Glasnik sam velikoga kralja! Što hoćete?" Oni ga izmlatiše i baciše u jamu punu snijega govoreći: "Lezi tu, klipane, glasniče Božji!" Valjao se tamo-amo i otresavši sa sebe snijeg izvukao se iz jame. Silno se zbog toga radovao i visokim je glasom kroz šumu pjevao pohvale Stvoritelju svega. Napokon je prispio u samostan nekih redovnika. Više je dana imao na sebi samo košulju i boravio u kuhinji kao poslužitelj, želio se nasititi otpacima. Budući da ondje nije bilo samilosti, nije mogao dobiti ni makar kakvu staru odjeću, zato je odande otišao. No, nije otišao da bi se rasrdio, nego ga je na to prisilila nužda. Otišao je ugrad Gubbio, gdje je od nekoga svoga negdašnjeg prijatelja dobionekakvu tuniku. Pošto je nakon ovoga događaja prošlo neko kraće vrijeme, kako se sve više širio glas o čovjeku Božjem među narodom i njegovo se ime pročulo, prior spomenutog samostana, razmišljajući o postupku prema čovjeku Božjem, pošao je k njemu i ponizno ga molio da za ljubav Spasiteljevu oprostí njemu i njegovima.

17. Zatim je ljubitelj potpune svete poniznosti otišao gubavcima i boravio s njima. Radi Boga im je svima najmarljivije služio. Ispirao im je rane, iz oteklina istiskivao gnoj kao što sam govori u svojoj oporuci: "Dok sam bio u grijesima, vrlo mi je bilo odvratno vidjeti gubavce, i Gospodin me je doveo među njih i bio sam im milosrdan." Toliko mu je nekoć bilo odvratno gledati gubavce, kao što je sam govorio, da je u vrijeme svoje taštine rukama začepio nos kad bi iz udaljenosti od gotovo dvije milje opazio njihove nastambe. Ali kad je milošću i snagom Svevišnjega počeo razmišljati o svetim i korisnim stvarima i dok je još bio svjetovnjački obučan, jednog je dana susreo nekog gubavca. Nadvladao je samoga sebe, pristupio mu je i poljubio ga. Od tada je počeo samoga sebe sve više i više prezirati, dok po milosrđu otkupiteljevu nije izvojštio potpunu pobjedu nad samim sobom. Dok je još boravio u svijetu i svjetovnjački živio, pomagao je druge siromahe. Onima koji su podnosili neimaštinu, pružao je milosrdnu ruku, a s ojađenim je suosjećao. Kad je jednoga dana protiv svog običaja, a inače je bio veoma otmjena ponašanja, nekom siromahu, koji je od njega prosio milostinju, počeo predbacivati, odmah je, ganut kajanjem, počeo u sebi govoriti kako će biti prekoren i osramoćen što je uskratío zamoljenu milostinju u ime tolikoga Kralja. U svom je srcu odlučio da ubuduće prema svojoj mogućnosti neće nikomu, tko ga nešto zamoli u ime Božje, to uskratiti. Tu je odluku najbrižljivije provodio i ispunjavao dok nije posvema i sebe predao. Tako je on prije bio izvršitelj nego što je postao učiteljem evanđeoskog savjeta: "Tko te moli, podaj mu, a tko hoće da mu pozajmiš, ne odbij ga."⁴

8. poglavlje

Kako je gradío crkvu sv. Damjana i o životu gospođa koje su u tome mjestu boravile

18. Prvi posao, kojega se blaženi Franjo prihvatio, pošto je bio oslobođen iz ruku tjelesnog oca, bila je izgradnja kuće Božje. Nije namjeravao da je iznova sagradi, nego je popravljao staru, obnavljao dotrajalu. Nije rušio temelj, nego je na njemugradio. I ne znajući uvijek je prvenstveno

pridrđavao za Krista: "Nitko ne mođe postaviti drugoga temelja, osim onoga koji je već postavljen, a taj je Isus Krist."⁵ Kad se povratio na ono mjesto, kako je već rećeno, gdje je u davnini bila sagrađena crkva sv. Damjana, uz pomoć milosti Svevišnjega u kratkom ju je vremenu brižno popravio. Ovo je ono blagoslovljeno i sveto mjesto u kojem je isti blađeni ćovjek osnovao slavnu redovnićku ustanovu, odlićni red siromašnih gospođa i posvećenih djevica. Dogodilo se to gotovo šest godina nakon obraćenja blađenoga Franje. Tu je gospođa Klara, rodom Asiđanka, postala najdragocjenijim temeljnim kamenom, povrh kojega je nazidano i ostalo kamenje. Kad se spomenuta gospođa, nakon osnutka Reda braće, na poticaj ćovjeka Bođjeg obratila Bogu, mnogima je u napretku postala pomagaćicom, a bezbrojnima uzorom. Po rodu je bila plemenita, ali je po milosti bila jođ plemenitija; bila je djevica tijelom, a srce joj je bilo izvanredno ćisto; po dobi je bila djevojka, a po razboritosti starica; u odluci je bila postojana i željela je izgarati od bođanske ljubavi. Bila je obdarena mudroću i izvanrednom poniznoću. Bila je po imenu Klara (a to znaći: slavna), životom je bila slavnića, a ponađanjem najslavnića.

19. Na njoj je podignuta zgrada koja je izrađena od najskupocjenijeg biserja, a tome biserju "hvala ne dolazi od ljudi nego od Boga".⁶ Nju nije moguće ni u kratkom razmatranju obuhvatiti mislima niti ju je moguće s malo rijeći prikazati. Prije svega među njima je vladala krepost međusobne neprestane ljubavi koja je njihove volje međusobno tako povezivala da su sve u svemu bile jednoduđne. Premda su bile mnogobrojne i raznolike, ipak su sve imale jedan duh; a znalo ih je zajedno boraviti po ćetrdeset do pedeset. Drugo, u svakoj pojedinoj od njih sjao je dragulj poniznosti. One primljene darove i nebeska dobra tako ćuvaju da pomoću njih stjeću i ostale kreposti. Treće, ljiljan djevićanstva i ćistoće sve ih tako opaja divnim miomirisom da zaboravljaju na zemaljske stvari te samo žele razmatrati o nebeskim. Iz njezina se mirisa u njihovim srcima rađa tolika ljubav prema vjećnom Zarućniku da sveta netaknutost između njih uklanja svaku zlu naviku prijašnjega života. Ćetvrto, sve su ukrađene zaslugom najuzviđenijega siromaštva te jedva kada ili nikada pristanu na to da se u krajnjem slućaju iziđe u susret njihovoj prehrani i odijevanju.

20. Peto, tako su se po milosti ućvrstile u postu i šutnji da nemaju teškoća kad se radi o svladavanju putenih poriva i obuzdavanju jezika. Neke su se od njih od govora tako odvikle da se onda, kad je potrebno da neđto govore, jedva sjećaju kako treba oblikovati rijeći i rećenice. Šesto, budući da ih sve tako divno resi krepost strpljivosti, nikakvo im trpljenje ili nepravda ne mođe slomiti duh ili ih promijeniti. Sedmo, u tolikoj mjeri posjeduju duh kontemplacije da ih ona upućuje što treba raditi i od ćega se valja ćuvati; i tako umiju biti sretne, uranjajući svoju unutrašnjost u Boga. Danju i noću su zauzete pjevanjem bođanskih pohvala i molitvom. Neka bi se vjećni Bog udostojao svojom svetom miloću tako svet poćetak zakljućiti jođ svetijim svršetkom. Neka ovo, što je rećeno o Bogu posvećenim djevicama i vjernim Kristovim sluđbenicama, bude sada dosta, jer njihov izvanredni život i slavno utemeljenje njihova Reda po papi Grguru, tada biskupu ostijskom, iziskuje da se napiše posebno djelo, a za to se trađi i vrijeme.⁷

9. poglavlje

Kako je promijenio odijelo, kako je popravljao crkvu svete Marije u Porcijunkuli i kako je ćuvši Evandjelje sve ostavio, kako je zamislio i izradio odijelo što ga imaju braća

21. Međutim se svetac Bođji, kad je promijenio odijelo i popravio spomenutu crkvu, preselio na drugo mjesto pokraj grada Asiza gdje je poćeo popravljati jednu oštećenu i malne poruđenu crkvu. Od onoga što je dobro zapoćeo nije odustajao dok nije sve posvema dovrđio. Odanle se preselio na drugo mjesto koje se zove Porcijunkula. Tu se nalazila crkva blađene Djevice Majke Bođje koja je davno sagrađena. Onda je bila napuđtena i nitko se za nju nije brinuo. Kad ju je svetac Bođji ugledao tako ruđevnu, bio je ganut ljubavlju; budući da je upravo izgarao od pobođnosti prema predobroj Majci, poćeo je ondje trajno boraviti. Kad je popravljao spomenutu crkvu, bilo je

to u trećoj godini njegova obraćenja. U to je vrijeme nosio neke vrsti pustinjačku odjeću, bijaše opasan kožnom oputom, a u ruci je nosio štap, hodao je obuven.

22. Ali kad se jednoga dana u spomenutoj crkvi čitalo Evanđelje, kako je Gospodin poslao svoje učenike da propovijedaju, i svetac Božji bio ondje nazočan, da bi evanđeoske riječi razumio, ponizno je zamolio svećenika da mu pročitani odlomak protumači. A kad mu je ovaj sve redom protumačio o kad je sveti Franjo čuo da Kristovi učenici ne smiju imati ni zlata, ni srebra, ni novca, ni torbe, ni novčarke, da putem ne nose ni štapa, ni obuće, neka nemaju ni dviju tunika, nego neka propovijedaju kraljevstvo Božje i pokoru,⁸ odmah je u Duhu Božjem uskliknuo: "Ovo je ono što hoću, ovo je ono što tražim, ovo želim cijelim srcem izvršiti." Zato je sveti otac silno radostan odmah požurio izvršiti ono što je spasonosno čuo. Nije dopustio da prođe neko vrijeme pa da istom onda počne pobožno provoditi ono što je čuo. Odmah je s nogu izuo obuće, iz ruku je odbacio štap, zadovoljio se samo jednom tunikom, kožnati remen je zamijenio konopčićem. Od sada je imao tuniku koja je sprijeda bila obilježena križem da bi tako od sebe odgonio sve đavolske opsjene. Ta je tunika bila veoma gruba, u njoj je želio razapinjati svoje tijelo s pogreškama i grijesima. Bila je ona veoma siromašna i priprosta da je svijet ne bi nipošto poželio. S najvećim je poštovanjem i posebnom pomnjom želio izvršivati i sve ostalo što je čuo. On naime nije bio gluhi slušač evanđelja, nego je sve što bi čuo hvalevrijedno upamtio i marljivo nastojao ispuniti.

10. poglavlje

O propovijedanju evanđelja i naviještanju mira i obraćenju prve šestorice braće

23. Od tada je počeo s velikom gorljivošću duha i radošću srca svima propovijedati pokoru. Činio je to jednostavnim riječima, a zanosnim srcem je izgrađivao slušaoce. Njegova je riječ bila poput razbuktale vatre, prodirala je do dna srca. Duše svijetu je napunjavao divljenjem. Izgledao je sasvim drugačije nego prije. Dok je promatrao nebo, nije mu bilo stalo do toga da gleda zemlju. To je doista bilo nešto neobično, jer je najprije počeo propovijedati ondje, gdje je još kao dječak naučio čitati; na onom je mjestu najprije sahranjen da bi sretan početak osigurao još sretniji svršetak.⁹ Gdje je sam učio, ondje je i poučavao; i gdje je započeo, ondje je i dovršio. Prije svake svoje propovijedi najprije bi na sakupljene, kojima je imao tumačiti riječ Božju, zazvao mir govoreći: "Gospodin vam dao mir!"¹⁰ Mir je naviještao i muškarcima i ženama, naviještao ga je pobožno uvijek i onima koji su mu dolazili u susret i pokraj kojih bi prošao. Zato su mnogi, koji su mrzili mir i spasenje, uz pomoć Gospodinovu svim srcem prigrlili mir i postali sinovi mira i osvajači vječnoga spasenja.

24. Među ovima je bio jedan Asižanin koji je imao pobožno i jednostavno srce. Taj je prvi pobožno pošao za čovjekom Božjim. Nakon ovoga je radosno pohitio za svecem Božjim brat Bernardo koji je prigrlio poslansvo mira da bi sebi pribavio kraljevstvo nebesko. Ovaj je često svetoga oca primio kao gosta. Kad je vidio i upoznao njegov život i ponašanje i kad se naužio mirisa njegove svetosti, u njemu se nastanio strah iz kojega se rodio duh spasenja. Promatrao ga je kako cijelu noć moli, kako veoma malo spava i kako veliča Boga i slavnu Djevicu Majku Božju; divio se i govorio: "Zaista je ovaj čovjek od Boga". Zato se požurio da sve svoje rasproda i razdijeli, ali ne rođacima, nego siromasima. I kad je prigrlio savršeniji način života, ispunio je evanđeoski savjet: "Ako želiš biti savršen, hajde, prodaj što imaš i podaj siromasima te ćeš imati blago na nebu! Onda dođi i slijedi me!"¹¹ Kad je to učinio, pridružio se svetom Franji i životom i odjećom. Uvijek je bio s njima dok se braća nisu umnožila, a onda je iz poslušnosti prema dragom ocu poslan u druge krajeve. Njegovo se naime obraćenje Bogu ostvarilo na taj način što je svoj imetak prodao i novac razdijelio siromasima. A sveti se Franjo dolasku i obraćenju takva čovjeka silno obradovao zato, što se očitovao kako se Bog za nj brine i što mu je dao potrebna druga i vjerna prijatelja.

25. Za njim je odmah slijedio drugi Asižanin koji je zbog načina svoga života postao svake hvale vrijedan. Sveto je započeo živjeti, a još je svetije za kratko vrijeme život dovršio.¹² Ovoga je nakon kraćeg vremena slijedio brat Egidije, čovjek jednostavan, pravedan i bogobožan. On je

dugo vremena provodio svet, pravedan i pobožan život. ostavio nam je primjer savršene poslušnosti, tjelesnoga rada, samotničkoga života i svete kontemplacije.¹³ Kad se ovima doda još jedan brat, brat Filip, on je zajedno s ostalima predstavljao sedmorku.¹⁴ Njegove je usne Gospodin taknuo kamenčićem čistoće da bi po njemu umio slatko govoriti i zanosno klicati. Ulazio je u smisao Sv. pisma i tumačio ga, premda nije učio. Nasljedovao je one koje su židovski prvaci smatrali nezalicama i neukima.

11. poglavlje

O duhu proricanja sv. Franje i o njegovim opomenama

26. Tako se blaženi Franjo danomice napunjavao utjehom i milošću Duha Svetoga. Najpažljivije i najbrižljivije bi nove sinove upućivao novim poukama. Učio ih je da ne zastranjujući idu putem svetoga siromaštva i blažene prostodušnosti. Jednoga dana, kad se divio Božjem milosrđu zbog udijeljenih mu dobročinstava i želio da mu Gospodin očituje tijekom njegova obraćenja i njegove subraće, tražio je mjesto za molitvu kao što je to veoma često činio. Kad bi na takvome mjestu dugo ostajao boraveći sa strahom i trepetom uz Gospodara svekolike zemlje i dok je bolne duše razmišljao o zlo provedenim godinama, češće je ponavljao one riječi: "Bože, budi milostiv meni grešniku!"¹⁵ a neka neizreciva radost i neopisiva slast počela mu se postupno razlijevati u dubini njegova srca. Počeo bi tako sam od sebe iznemagati. Kad bi prigušio osjećaje i kad bi rastjerao tamu koja se iz straha zbog grijeha u njegovu srcu ugnjezdila, ulivena mu je sigurnost da su mu oprošteni svi grijesi i udijeljeno mu je pomazanje da bi odahnuo. Bio je uznesen izvan sebe i sav obuzet nekom svjetlošću. Srce mu se proširilo od milja dok je jasno gledao što će se dogoditi. Kad se ona slatkoća sa svjetlom povukla, vidjelo se kako je duhovno obnovljen i kako se već preoblikovao u drugoga čovjeka.

27. Kad se nakon toga povratio, radosno je kazao braći: "Budite hrabri, predragi, i radujte se u gospodinu! Nemojte se žalostiti zato što vam se čini da smo malobrojni. Neka vas ne zabrinjava moja ili vaša jednostavnost, jer mi je Gospodin zaista pokazao kako će dati te ćemo se veoma umnožiti i kako će nas proširiti do krajnjih granica zemlje. Radi vašeg napretka prisiljen sam vam kazati što sam vidio. Zaista bih većma volio šutjeti kad me ne bi na to silila ljubav da vam saopćim. Vidio sam kako k nama dolazi veliko mnoštvo ljudi koji hoće s nama živjeti u svetom odijelu i opsluživati naše redovničko Pravilo. I evo još i sada u mojim ušima odzvanjaju njihovi glasovi; jedni prema odredbi svete poslušnosti odlaze, a drugi se vraćaju. Vidio sam kao neke putove koji gotovo iz svakog naroda smjeraju u ove krajeve i svi su bili krcati mnoštva. Dolaze Francuzi, žure se Španjolci, Teutonci i Englezi trče, i hiti veoma veliko mnoštvo i drugih različitih jezika." Kad su braća to čula, bila su ispunjena spasonosnom radošću. Radovali su se zbog milosti što ju je Gospodin Bog udijelio svome svecu ili zbog toga što su silno žedali da bi koristili svojim bližnjima, kojima su željeli da se po njemu spase i danomice umnožavaju.

28. I reče im svetac: "Da bismo svome Gospodinu Bogu vjerno i pobožno za sve njegove darove bili zahvalni i da biste znali kako sa sadašnjom i budućom braćom treba živjeti, shvatite istinu budućega razvoja. Sada ćemo na početku ovoga života naći neko slatko voće koje se s velikom nasladom jede, ali malo kasnije će nam biti pruženo nešto što u sebi ima manje slasti i ugodnosti. I napokon će nam biti dano nešto što je puno gorčine. Tim se nećemo moći hraniti, jer zbog gorčine to nitko neće moći jesti, iako ima neki vanjski miris i ljepotu. I zaista, kao što sam vam kazao, Gospodin će nas umnožiti te ćemo biti velik narod. Ali konačno će se dogoditi onako kao kad čovjek baci mrežu u more ili jezero te zahvati veliko mnoštvo riba pa kad ih sve smjesti u svoju lađicu i bude mu mrsko da ih sve odveze, izabrat će one veće i koje mu se sviđaju te će ih staviti u svoje posuđe, a ostale će izbaciti." Kolikom istinitošću sja sve ovo što je svetac Božji prerekao. Kako se to dovoljno jasno očitovao onima koji događaje promatraju u duhu istine. Eto kako je duh proricanja počnuo na svetom Franji.

12. poglavlje

Kako ih je po dvojicu poslao u svijet i kako su se za kratko vrijeme opet skupili

29. Kad je nekako u isto vrijeme neki drugi čovjek stupio u Red, nađoše se na okupu osmorica. Tada ih je blaženi Franjo sve pozvao k sebi, više im je toga kazao o kraljevstvu Božjem, o preziranju svijeta, o odricanju vlastite volje i o upokoravanju vlastitoga tijela. Po dvojicu ih je odvojio za četiri kraja svijeta pa im je rekao: "Idite, predragi, dvojica po dvojica u različite krajeve svijeta, navješćujte ljudima mir i pokoru za oprostjenje grijeha! U nevoljama budite strpljivi i sigurni da će Gospodin ispuniti svoju odluku i obećanje. Onima koji vas što zapitaju odgovorite ponizno, blagoslivljajte one koji vas progone, zahvaljujte onima koji vam nanose nepravdu i uvrede, jer nam se za sve ovo pripravlja vječno kraljevstvo." A oni su se, primivši odluku svete poslušnosti, pred svetim Franjom ponizno prostrli po zemlji. On je pak, grleći ih, svakom pojedinom slatko i pobožno govorio: "Povjeri Gospodinu svu svoju brigu i on će te potkrijepiti." Ove je riječi govorio kad god je koga od braće u ime poslušnosti slao.

30. Tada je brat Bernardo s bratom Egidijem krenuo prema Sv. Jakubu, a sveti je Franjo zajedno s jednim drugom odabrao drugi kraj, ostala su četvorica, idući po dvojica, krenula u druge krajeve. Ali kad je prošlo malo vremena, sveti Franjo ih je želio sve vidjeti; zato se molio Gospodinu koji sakuplja raspršeni Izrael da ih se udostoji ubrzo sakupiti. I tako se zbilom da su se u kratkom vremenu prema njegovoj želji bez ljudskog poziva, zahvaljujući Bogu, našli na okupu. Kad su bili zajedno, veoma su se obradovali zbog viđenja dobrog pastira i čudili se što su se sakupili samo poradi jedne želje. Izvješćivali su o dobrima koja im je milosrdni Bog učinio. Ako su bili malo nemarni i nezahvalni, ponizno su svetoga oca molili da ih opomene i kazni, a to su zdušno primili. - Tako su uvijek običavali kad bi došli k njemu. A nisu pred njim skrivali ni najnezatnije misli, a isto tako ni pokrete srca. A kad bi izvršili sve što im je bilo zapovijedeno, smatrali su se "beskorisnim slugama". Tako je onu prvu školu blaženoga Franje prožimao duh čistoće, pa kad je znao činiti ono što je korisno, sveto i pravedno, imao je dovoljno razloga da im se mnogo raduje. Blaženi je otac s velikom ljubavlju grlio svoje sinove. Zato im je počeo otkrivati svoju nakanu i povjeravati im ono što mu je Gospodin objavio.

31. Odmah su im se pridružila nova četiri čestita i sposobna čovjeka i slijedili su sveca Božjega. I zato se među narodom o njemu naveliko govorilo i glas o čovjeku Božjem se počeo sve više širiti. U ono su se vrijeme zaista sveti Franjo i braća mnogo veselili i na poseban način radovali kad bi, bez obzira tko je i što je, običan vjernik, bogataš, siromah, plemić, pučanin, neugledan, drag, uman, priprost, klerik, neuk, svjetovnjak iz kršćanskoga puka, vođen Duhom Božjim došao da primi odijelo svetoga Reda. Zbog svega toga svjetovnjaci su se mnogo divili. Bio im je uzorom poniznosti on koji ih je pozivao na put boljega života i na pokoru za grijeh. Nikakva neplemenitost roda, nikakvo siromaštvo nije priječilo da se u Božje djelo ugrade oni koje je Bog htio da budu ugrađeni, jer je njemu drago boraviti s onima koje je svijet odbacio i s onima koji su jednostavni.

13. poglavlje

Kako je napisao prvo Pravilo, kad je imao jedanaesticu braće, i kako ga je gospodin papa Inocent potvrdio; viđenje drveta

32. Kad je blaženi Franjo vidio kako gospodin Bog danomice povećava broj braće, napisao je sebi i svojoj braći, sadašnjoj i budućoj, jednostavno i kratko, način i pravilo života. Prvenstveno se služio riječima sv. Evanđelja, jer je čeznuo samo za evanđeoskim savršenstvom. Unio je u Pravilo i nešto drugih stvari koje su prijeko potrebne za provođenje sveta života. Zato je sa svom

spomenutom braćom otišao u Rim, jer je žarko želio da mu papa Inocent III potvrdi što je napisao. U to je vrijeme u Rimu boravio asiški biskup imenom Gvido. On je svetoga Franju i svu braću u svemu cijenio i na osobit način ljubio. Kad je vidio svetoga Franju i njegovu braću, a nije znao razlog njihova dolaska, smatrao je da se radi o važnoj stvari. Pribojavao se da oni možda ne namjeravaju napustiti vlastitu domovinu gdje je Gospodin po svojim slugama već počeo izvoditi velike stvari. Mnogo se radovao što ima takve ljude u svojoj biskupiji. On je mnogo očekivao od njihova života i ponašanja. Kad je, međutim, saznao razlog njihova dolaska i shvatio njihovu nakanu, silno se obradovao u Gospodinu. Obećao je da će im u tu svrhu dati svoj savjet i da će im pomoći. Sveti Franjo je osim toga otišao i do poštovanog gospodina biskupa sabinskoga koji se zvao Ivan od sv. Pavla. Ovaj je među drugim knezovima rimske kurije i među uglednicima "prezirao zemaljsko, a ljubio nebesko". On ga je dobrostivo i s ljubavlju primio i njegovu želju i nakanu toplo poručio.

33. Budući da je ovaj čovjek bio dalekovidan i ozbiljan, ispitivao ga je o mnogim stvarima i nagovarao da prihvati monaški ili samotnički način života. No, sveti je Franjo, koliko je mogao, njegovo nagovaranje ponizno odbijao. Prepustio se uzvišenijoj želji, ali tako da nagovaranje nije prezreo, nego je samo nešto drugo pobožno želio. Ovaj se Gospodin divio njegovu zanosu i pribojavao se da od tolike odluke ne bi odustao. Zato mu je pokazivao ravnije putove. Napokon je Frajinom upornošću bio pobijeden i prihvatio njegovu molbu. Pred gospodinom papom je nastojao ubuduće podupirati njegovu stvar. U to je vrijeme na čelu Božje Crkve bio papa Inocent III, čovjek slavan, vrlo bogat znanjem, glasoviti govornik, revan promicatelj pravednosti u stvarima što ih zahtjeva kršćanska vjera. Kad je saznao što ljudi Božji žele i kad je stvar prosudio, prihvatio je i uslišao njihovu molbu. Na neke stvari ih je upozorio i poučio. Napokon je svetoga Franju i braću blagoslovio rekavši: "Idite, braćo, s Gospodinom i kako se Gospodin udostoji nadahnuti vas, svima propovijedajte pokoru. A kad vas svemogućí Gospodin umnoži brojem i obogati milošću, radosno se k meni povratite pa ću vam još više od ovoga dati i povjeriti vam s većom sigurnošću veće stvari." Zaista je Gospodin bio sa svetim Franjom kamo god bi pošao. Objavama ga je radovao a dobročinstvima poticao. - Kad se jedne noći prepustio snu, imao je viđenje: učinio mu se da ide nekim putem, pokraj kojega je stajalo visoko drvo. Drvo je bilo lijepo i snažno, debelo i veoma visoko. Kad mu se približio i poda nj stao, divio se njegovoj ljepoti i visini. Pričinilo mu se da je i sam svetac najednom postao tako visok te je doticao najviši vrh drveta, a kad ga je rukom obuhvatio, posve lako ga je savio sve do zemlje. Tako se zaista i dogodilo: gospodin papa Inocent, uzvišeno i visoko stablo na ovome svijetu, njegovoj se molbi i želji tako dobrostivo priklonio.

14. poglavlje

O njegovu povratku iz Rima u Spoletsku dolinu i o zaustavljanju za vrijeme putovanja

34. Sveti Franjo se zajedno s braćom izvanredno razveselio zbog ljubavi i susretljivosti takva oca i gospodina. Zahvalio je svemogućem Bogu koji ponizne uzvisuje a žalosne tješi. Odmah je pošao pohoditi grob blaženoga Petra. Dopršivši molitvu, napustio je Grad i zajedno s drugovima udario putem prema Spoletskoj dolini. Dok su tako išli, međusobno su razgovarali o tome kakvim i kolikim ih je darovima dobrostivi Bog obasuo. Razgovarali su: kako ih je namjesnik Kristov, gospodar i otac cjelokupnoga kršćanskoga svijeta, najljubaznije primio; kako bi mogli izvršiti njegove želje i naloge; kako bi mogli čestito opsluživati i nepopustljivo čuvati Pravilo što su ga primili; kako bi trebalo da u svetosti i pobožnosti hode pred Svevišnjim; kako da napokon svojim životom i ponašanjem, napredujući u svetim krepostima, svojim bližnjima budu uzorom. Dom su novi Kristovi učenici tako o ovakvim stvarima u školi poniznosti raspravljali, dan je dosekao svoj vrhunac i prošao je jedan sat. Tada stigoše do nekog pustog mjesta. Umorni od naporna putovanja i izgladnjeli nisu mogli naći ništa da malo založe, jer je to mjesto bilo veoma daleko od ljudskog

naselja. Milost se Božja smjesta pobrinula te im je u susret došao čovjek koji je u ruci nosio kruh, predao im ga je i otišao. A kako ga oni nisu poznavali, bili su zadivljeni u svojim srcima i jedan drugoga su pobožno pitali da se moraju pouzdati u Božje milosrđe. Pošto su uzeli hranu i okrijepili se, dođoše u neko mjesto nedaleko od grada Orte. Ondje su proveli gotovo petnaest dana. Nekolicina je braće otišla u grad da nabave potrebitu hranu. Ono malo što su isprosili, idući od vrata do vrata, odnijeli su ostaloj braći te su, zahvaljujući Gospodinu, radosna srca zajedno blagovali. A ako bi im nešto hrane preostalo, jer nije bilo nikoga komu bi to mogli dati, spremili bi u jednu grobnicu, u koju su se nekoć sahranjivala mrtva tjelesa, da bi to naknadno pojeli. To mjesto bijaše samotno i zapušteno, vrlo rijetko bi se netko onamo svratio.

35. Tome su se mnogo veselili, kad nisu ništa ni vidjeli ni imali što bi im u tjelesnom pogledu moglo pružiti neki užitak. Zato su se ondje prijateljski sa svetim siromaštvom. U nestašici svega što pripada svijetu nalazili su veliku utjehu. Odlučili su da će uza siromaštvo svagdje i uvijek prijanjati kao što je to bilo ondje. Kako su odbacili svu brigu za zemaljske stvari, uživali su samo u božanskoj utjehi. Odlučili su i uglaviše da se iz zagrljaja svetog siromaštva neće otimati ni kad budu vitlani nevoljama, ni kad budu gonjeni kušnjama. Premda je privlačnost onoga mjesta mogla mnogo razvodnjati zanos njihovih srdaca, ipak nije zarobila njihove osjećaje. A da ih poduže zadržavanje ne bi makar samo izvana sputalo nekom vrsti vlasništva, ostaviše ono mjesto i slijedeći sretna oca u to vrijeme uđoše u Spoletsku dolinu. - Istiniti ljubitelji pravednosti raspravljali su također i o ovome: moraju li boraviti među ljudima ili treba da se povuku na samotna mjesta. No, sveti Franjo, koji se namjerice nije pouzdao u sebe, nego se prije svih pothvata utjecao svetom molitvi, odabrao je: da neće živjeti samo sebi, nego onomu koji je umro za sve. Bio je svjestan toga da je za to poslan da bi Bogu privodio duše koje je davao nastojao odvući.

15. poglavlje

Čuvenost svetoga Franje, obraćenje mnogih i kako je Red prozvan Redom male braće, te kako je blaženi Franjo poučavao one koji su stupili u Red

36. Zato je hrabri vojnik Kristov Franjo obilazio gradove i gradiće navješćujući Kraljevstvo Božje. Nije to činio "uvjerljivim riječima ljudske mudrosti", nego naukom i snagom Duha. Propovijedao je mir, naučavao je o spasenju i pokori za obraćenje grijeha. - Snagom apostolskog ovlaštenja, koje mu je dano, u svemu je odlučno postupao. Nije se služio laskanjem, ni zavodljivim umiljavanjem. Nije znao gladiti grijeha pojedinaca, nego je u njih zabadao. Grešnički život nije zaštićivao, nego je ostrim karanjem po njemu lupao. I sam je bio uvjeren o onome na što je riječima upućivao druge. Nije se bojao kudioca. Istinu je iznosio najodlučnije da su se i najučeniji ljudi, koji su uživali slavu i ugled, divili njegovim govorima. Zbog spasonosna straha oni su se plašili njegove nazočnosti. Trčali su muševci, trčale žene, žurili se klerici, hitali su redovnici da vide i čuju čovjeka Božjeg koji im se pričinja kao čovjek s drugoga svijeta. Ljudi svake dobi i obaju spolova grnuli su da vide neobične stvari što ih je Gospodin u posljednje doba po svome sluzi izvodio na svijetu. Zaista se u ono vrijeme činilo kao da je neko novo svjetlo s neba poslano na zemlju da rasprši tminu i mrak što ja zahvatio gotovo cijeli onaj kraj tako da je pojedinac jedva znao kamo treba poći. A sve se to događalo zbog nazočnosti svetoga Franje i zbog njegove duhovne veličine. Ljudi su toliko zaboravili Boga i zanemarili njegove zapovijedi da su se iz starih i zastarjelih zala jedva nekako mogli probuditi.

37. Zračio je poput sjajne zvijezde u noćnoj tmini i poput zore se uzdigao iznad mraka. I tako se za kratko vrijeme zbililo da je izmijenjeno lice onoga kraja i svuda se pokazivao ljepšim pošto je

odbacio prijašnju gnusobu. Rastjerana je negdašnja suša pa su se usjevi na bijednom polju brzo podigli. I neobrađeni vinograd je počeo donositi plod mirisa Gospodnjega. Kad je dražesno procvao, donio je plodove časti i čestitosti. Posvuda je odjekivalo zahvaljivanje i glas pohvale; i tako su mnogi, odbacivši svjetovne brige, u životu i naučavanju blaženoga oca Franje spoznali sami sebe i poželjeli ljubiti i častiti Stvoritelja. - Mnogi su iz naroda, plemeniti i neplemeniti, klerici i laici, božanskim nadahnućem taknuti, počeli pristupati k sv. Franji sa željom da doživotno vojuju pod njegovim vodstvom i po njegovoj nauci. Svetac je Božji sve ove poput potoka, koji obiluje nebeskom milošću, natapao kišom izvanrednih darova, plodno je tlo njihovih srdaca kitio cvijećem kreposti. Franjo je bio izvanredan umjetnik. Potaknuti njegovim propovijedanjem, načinom života, Pravilom i naučavanjem obnavljali su se vjernici Crkve Krisotve obaju spolova, a trostruka vojska onih koji se spasavaju donosila je pobjede.¹⁶ Svima je davao upute za život i svakom je staležu pokazivao istinski put spasenja.

38. No napose nam valja progovoriti o Redu što ga je prigrlio ljubavju i zavjetovanjem. On je prvenstveni osnivač Reda male braće i on mu je dao to ime. U Pravilu naime piše ovako: "I neka budu "maleni" (minores)!" Kad je izrekao ove riječi, isti čas je kazao: "Hoću da se ovo bratstvo zove Red male braće." - I doista su bili "maleni". Svima su bili podložni. Uvijek su tražili neugledna mjesta i obavljali takve poslove te se činilo, kao da im se nanosi velika nepravda, da bi se tako mogli učvrstiti na pouzdanu temelju istinske poniznosti i da bi se među njima prikladnim rasporedom podigla duhovna zgrada kreposti. - I doista, na temelju postojanosti izgrađena je velebna građevina ljubavi. U njoj je uzidano živo kamenje sakupljeno iz sviju krajeva svijeta da bude prebivalište Duha Svetoga. O, kolikim su žarom ljubavi plamtjeli novi Kristovi učenici! Kolika je bila njihova ljubav prema svetom zajedništvu! A kad bi se negdje sastali ili bi se prema običaju negdje susreli, bljesnuo bi izraz ljubavi poput strelice. Ta je zajednica bila pravo rasadište ljubavi. A što da reknemo o onim čistim zagrljajima, nježnim osjećajima, svetom poljupcu, srdačnu razgovoru, čednu smjehu, a što istom o prijaznu pogledu, bistru oku, poniznu srcu, pomirljivu jeziku, prijaznu odgovoru? Sve su imali jednaku nakanu, spremnu poslušnost i neumorne ruke.

39. I zbilja, kad su sve zemaljsko prezreli, a sami sebe nisu nikada ljubili sebičnom ljubavju, svu su ljubav izlijevali na zajednicu. Trudili su se da sami sebe predaju drugima da bi zajednički izlazili u susret bratskoj potrebi. Željno su se sastajali, a s još većom dragošću su boravili zajedno. Svima je bilo teško dijeliti se od zajednice, bolan im je bio rastanak, nemilo odvajanje. - Nadasve poslušni vojnici nisu se usuđivali ništa pretpostavljati svetoj poslušnosti. Prije nego što bi izvršili nalog poslušnosti pripravljali su se na izvedbu zapovijedi. Kad se radilo o zapovijedima, nisu ispitivali zašto su naređene. Uklonivši svako protivljenje, upravo bi na vrat-nanos hitali. - "Sljedbenici najsvetijeg siromaštva" ništa nisu neuredno ljubili, jer ništa nisu imali. Zato nisu strahovali da bi mogli nešto izgubiti. Zadovoljavali su se samo jednom tunikom koja je izvana i iznutra bila pokrpana. Nije se na njoj mogla vidjeti nikakva raskoš, nego se samo moglo opaziti veliko preziranje i neznatnost, da bi u njoj izgledali kao posvema razapeti svijetu. Opasani su bili konopcem, nosili su siromašne hlače. Pobožno su odlučili da će samo kod ovoga ostati i da neće ništa više imati. - Zato su se posvuda smatrali sigurnima. Nije ih mučio nikakav strah. Bezbrizno su očekivali sutrašnji dan. A nisu bili mnogo zabrinuti ni onda kad su češće zbog putovanja morali tražiti noćno gostoprimstvo. Kako su često u najvećoj studeni bili prinuđeni ostati bez konaka, skupili bi se oko vatre ili bi se preko noći ponizno sklonili u grobnice ili spilje. - Oni, koji su umjeli, preko dana su radili vlastitim rukama, boravili su u skloništima za gubavce ili u drugim poštenim mjestima. Sve su ponizno i pobožno posluživali. Nisu htjeli vršiti nikakvu službu zbog koje bi se mogla pojaviti sablazan. Uvijek su se bavili onim što je sveto, pravedno, pošteno i korisno. Sve, s kojima su dolazili u doticaj, poticali su svojim primjerom na poniznost i strpljivost.

40. Krepost strpljivosti ih je tako osvojila da su radije tražili da budu ondje gdje će podnositi progonoštvu svojih tjelesa nego ondje gdje bi mogli, pošto se sazna za njihovu svetost i budu zbog nje hvaljeni, biti pomagani naklonošću svijeta. Često su trpjeli poruge, bili zlostavljani, ogoljeni, batinani, vezani, zatvarani, a da ih nitko nije štutio. Sve su to tako junački podnosili, da se iz njihovih usta ništa drugo nije čulo, nego je samo odzvanjao glas pobožnih pohvala i zahvajivanja. -

Jedva da su kada ili nikada prestajali s pohvalama Bogu i molitvom. Razmišljajući o svemu što suradili i razgovarajući o onome što su načinili dobro, zahvaljivali su Bogu; a zbog onoga što su zanemarili i nesmotreno učinili, naricali su i plakali. Mislili su da ih je Bog napustio, ako neprestano nisu bili pohađani duhom pobožnosti i uobičajenim svetim osjećajima. Kad su se htjeli prepustiti molitvi, da ih ne bi svladao san, podržavani su potpornjem, a neki su se privezali konopcem da ne bi narušili molitvu, ako bi ih san prevario. - Jedni su se opasivali željeznim lancima, a drugi drvenim mučilima. Ako bi se kada od obilnije hrane ili pića, kako to gdjekad biva, poremetila njihova trijeznost, ili ako bi umorni od putovanja prekoračili granice nužnoga, pa makar to bilo i u maloj vjeri, višednevnim bi se postom veoma trapili. Toliko su trapnjom nastojali obuzdati porive tijela da se gdje kada nisu skanjivali goli baciti u led ili bi cijelo tijelo izranili trnovim bodljikama te bi ga tako oblili prolivenom vlastitom krvlju.

41. Sve su zemaljsko tako odbacivali da su se teško skanjivali primiti i ono što im je za život bilo prjeko potrebno. A kako su dugo vremena bili daleko od svake tjelesne utjehe, nisu se plašili nikakva napora. - U svemu ovome su težili za mirom i blagošću prema svima. Bavili su se samo onim što je čestito i miroljubivo. Najbrižljivije su izbjegavali svaku sablazan. Govorili su samo ono najnužnije. Iz njihovih usta nisu izlazile lakrdijaške ili lakoumne riječi. Tako se u njihovu životu nije moglo pronaći ništa što bi bilo besramno ili bilo kako nepošteno. - Svaki njihov čin je bio odmjeren, hod čedan. Sva su im osjetila bila umrtvena te sebi nisu dopuštali slušati ili gledati ništa drugo nego samo ono što je iziskivala njihova glavna nakana. Dok su im oči bile usmjerene prema zemlji, srcem su boravili u nebu. U njima nije bilo zavisti, zlobe, srdžbe, prigovaranja, sumnjičenja, ogorčenosti, nego je među njima vladala velika sloga, neprestani mir, zahvaljivanje i glas hvale. Ovo bijahu uzori dragoga oca koji svoje nove sinove nije poučavao samo riječju i jezikom, nego daleko više djelom i istinom.

16. poglavlje

Boravak u Rivo Tortu i obdržavanje siromaštva

42. Blaženi se Franjo s ostalima zadržavao pokraj grada Asiza na mjestu koje se zove Rigus Tortus (Rivo Torto = Krivudavi potok). Na tom se mjestu nalazila neka napuštena staja. U njezinoj su sjeni živjeli najodlučniji preziratelji velikih i lijepih kuća. Tu su nalazili zaštitu pred vjetrovima i kišom. "Brže se - kako kaže svetac - uzlazi u nebo iz staje nego iz palače." Na tom su mjestu s blaženim ocem prebivali svi sinovi i braća u velikom naporu i nestašici. Veoma često su bili lišeni utjehe što je pruža komadić kruha; zadovoljili su se i samom repom, koju bi po asiškom polju tu i tamo u velikoj nestašici isprosili. To je mjesto bilo tako tijesno da su u njemu jedva mogli sjediti ili počivati. "Nit je tko mrmljao, nit se tko tužio - duh neustrašiv im u grudima junačkim - mirno snosio do kraja." Sveti Franjo se danomice, štoviše, neprestano najbrižljivije zanimao za svoje i nije trpio da bi se u njima nešto opasno ugnjezdilo. Iz njihovih je srdaca progonio svaki nemar. - Bio je strog s obzirom na obdržavanje stege, neprestano je nad njom bdio. Ako bi se, kao što to biva, u njemu pojavila tjelesna napast, u zimsko doba bi se bacio u kakvu jamu punu ledene vode i u njoj bi se tako dugo zadržao uronjen dok se tjelesna napast ne bi posve stišala. Primjer tolika mrtvenja su vrlo revno nasljeđovali i ostali.

43. Učio ih je ne samo da krote zle sklonosti i da suzbijaju porive tijela, nego da također obuzdavaju i vanjska osjetila kroz koja u dušu ulazi smrt. Kako je u to vrijeme onim krajem s velikom bukom i sjajem prolazio car Oton (IV) da primi krunu zemaljskog carstva, sveti je otac s ostalima boravio u spomenutoj staji pokraj puta kojim je car prolazio, ali nije izišao vidjeti cara niti je to ikome dopustio, osim jednom koji je ustrajno caru navješćivao da će ta njegova slava biti kratkotrajna.¹⁷ - Slavni je svetac sam sa sobom boravio i hodio u širini svoga srca. U sebi je pripravljao Bogu dostojno prebivalište. Zato vanjska buka nije privlačila njegove uši niti ga je kakav glas mogao prekinuti ili zasmetati u važnom poslu kojim se bavio. Posjedovao je apostolski zadatak i zato nije uopće htio laskati kraljevima i knezovima.

44. Uvijek se trudio oko svete prostodušnosti i nije dopuštao da tjesnoća mjesta stisne širinu srca. Zato je na grede prebivališta napisao imena braće da svaki, kad bude htio moliti ili počivati, mogne znati gdje mu je mjesto, a i za to da ne bi tjesnoća malena prostora narušavala šutnju srca. - Dok su ondje boravili, desilo se da je neki čovjek onamo gdje je čovjek Božji boravio sa svojim drugovima uveo magarca da bude u hladovini. A da ne bi bio odbijen, sokolio je magarca, koji je ulazio, ovim riječima: "Uđi unutra, jer ćemo učiniti uslugu ovome mjestu!" Kad je sveti Franjo čuo ove riječi, teško je to podnio, jer je shvatio nakanu onoga čovjeka. Onaj je naime mislio da oni ondje hoće boraviti samo zato da bi proširili mjesto i da kuću spoje s kućom. Sveti je Franjo smjesta odande otišao i napustio staju zbog prostakovih riječi. Preselio se na drugo mjesto, koje odanle nije bilo daleko, a zove se Porcijunkula. Ondje je on, kako je već rečeno, prije dugo popravljao crkvu svete Marije. Nije htio imati nikakve svojine da bi mogao sve u Gospodinu savršnije posjedovati.

17. poglavlje

Kako je blaženi Franjo učio braću moliti, o čistoći i poslušnosti braće

45. U ono su vrijeme braća od njega zatražila da ih uči moliti jer, dok su hodili u jednostavnosti srca, još nisu poznavali crkveni časoslov. On im je na to rekao: "Kad budete molili, recite: 'Oče naš' i 'Klanjamo ti se, Kriste, ovdje i u svim tvojim crkvama koje su po cijelome svijetu i blagoslivljamo te, jer si po svom svetom križu otkupio svijet'."¹⁸ - Ovo su braća, učenici pobožnoga učitelja, nastojala s najvećim marom izvršiti. Nisu se naime samo trsili izvršiti ono što im je blaženi otac Franjo rekao kao bratski savjet ili kao očinski nalog, nego su također nastojali što vjernije izvršiti i ono o čemu je on sam razmišljao i mozgao, ako bi to po nekom znaku razaznali. Sam je naime blaženi otac govorio da nije prava poslušnost samo ono što je kao zapovijed izrečeno, nego i ono o čemu se mislilo. Nije poslušnost ni samo ono što je zapovjedbno, nego i ono što je poželjeno. Zato je rekao: "Brat podložnik mora bez oklijevanja - ne samo kad čuje glas brata poglavara, nego i onda kad na drugi način spozna njegovu volju - izvršiti ono što po nekom znaku razabere da poglavar hoće." Zato na kojem je god mjestu bila podignuta crkva i ako nisu bili blizu nje nego su je samo mogli vidjeti izdaleka, prema njoj bi se bacili ničice na zemlju i prignuvši tako oba čovjeka - unutrašnjega i vanjskoga - klanjali bi se Svemogućemu govoreći: "Klanjamo ti se, Kriste, ovdje i u svim tvojim crkvama" kao što ih je naučio sveti otac. Ima još nešto čemu se isto tako treba mnogo diviti: gdje god bi opazili križ ili neki znak križa, bilo na zemlji, bilo na zidu, drveću, na ogradama, uz putove, isto bi učinili.

46. Sveta prostodušnost ih je tako ispunjavala, neporočnost života ih je tako poučavala, čistoća srca ih je tako prožimala da uopće nisu znali što znači biti "dvostruke duše", jer kao što je u njima bila jedna vjera, tako je bio i jedan duh, jedna volja, jedna ljubav, neprestana povezanost srdaca, sloga, stjecanje kreposti, sklad "srdaca i pobožna djelovanja". - Kad su nekom svećeniku, koji je bio veoma ozloglašen i zbog velikih zlodjela zaslužio da ga svi preziru, češće išli na ispovijed, nisu se ni onda kod njega prestali ispovijedati, niti su to o njemu htjeli vjerovati, niti su mu uskraćivali dužno štovanje kad su od mnogih čuli za njegovu zloću. Kad je pak taj ili neki drugi svećenik jednoga dana nekomu od braće kazao: "Pazi, brate, da ne budeš licemjer!" taj je brat na svećeničku riječ odmah povjerovao da je licemjer. Zato bi danju i noću naricao, jer ga je obuzdala silna žalost. Kad su ga braća upitala što znači ta njegova velika tugai neobična žalost, rekao je: "Neki mi je svećenik rekao takvu riječ i ona me je toliko ražalostila da jedva mogu o nečem drugom misliti." Braća su ga tješila i hrabrila da sebe smatra zaista takvim. A on im je na to rekao: "Što vi to, braćo govorite? Onaj koji je to rekao svećenik je, zar svećenik može lagati? A jer svećenik ne laže, treba, dakle, da vjerujemo da je istina ono što je on rekao." Tako je dugo ostao u prostodušnosti. Konačno se smirio na riječ blaženoga oca koji mu je objasnio svećenikove riječi i oštromno opravdao njegovu nauku. - Jedva bi se koji od braće u svojoj duši toliko smutio, a da njegova vatrena riječ ne bi rastjerala oblake i povratila vedrinu.

Vatrena kola i poznavanje udaljenih zbivanja što ga je imao blaženi otac Franjo

47. Hodeći tako prostodušno pred Bogom i bez straha pred ljudima, braća su zavrijedila da budu obradovana božanskom objavom. Dok su naime bili raspaljeni vatrom Duha Svetoga, po duhovnom napjevu su poniznim glasom pjevali Očenaš ne samo u određene sate, nego također svakoga sata. Zemaljske ih brige nisu morale, niti su ih tjerale u tjeskobu. Jedne se noći blaženi otac Franjo tijelom udaljio od braće. I gle, bilo je oko ponoći. Dok su neka braća počivala, a neka u šutnji usrdno molila, kroz mala kućna vrata udoše sjajna vatrena kola te se dva-triput ovamo-onamo okrenuše po prostoriji. Povrh njih je lebdjela veoma velika kugla. Bila je slična suncu i obasjavala je noć. Budni se zapanjiše, a oni, koji su spavali, prestraše se. I ništa im nije bilo manje obasjano srce nego što je bilo obasjano tijelo. Našavši se zajedno, stadoše se međusobno pitati, što bi to moglo biti. Po snazi i milosti tolikoga svjetla jedni su drugima mogli vidjeti savjest. Napokon su shvatili i spoznali, da je to duša svetog oca odsijevala tako velikim sjajem. Ona je zbog ljepote svoje naročite čistoće te zbog velike i brižne ljubavi za sinove zavrijedila primiti blagoslov tolikoga dara.

48. To su češće ustanovili i iskusili na temelju očitih dokaza da njihovu ocu nisu sakrivene tajne srdaca. O, koliko se puta pokazalo da on - ne po ljudskom upućivanju nego po objavi Duha Svetoga - poznaje i djela odsutne braće. Otkrivao je tajne srdaca i ispitivao savjesti! Kolike je samo u snu opomenuo. Zapovijedio im je što im je činiti i odvratio ihje od onoga što činiti ne smiju. A kolikima je preokao buduća zla na kojima su se sadašnja dobra očito vidjela! Tako mu je bio poznat unaprijed svršetak opaka života mnogih, a objavio im je da će primiti milost spasenja. Štoviše, ako je tko zavrijedio da bude prosvjetljen duhom čistoće i prostodušnosti, taj je na način, koji je ostalima bio nepoznat, bio obdaren posebnom utjehom da mu se ukaže u viđenju. - Između ostalih slučajeva iznijet ću slučaj što sam ga doznao od vjerodostojnih svjedoka. Kad je sveti Franjo postavio brata Ivana iz Firenze za provincijalnoga ministra braće u provinciji i kad je brat Ivan s braćom držao kapitul iste provincije, Gospodin Bog mu je uobičajenom ljubaznošću otvorio vrata govora, a svu je braću učio dobrohotnom i pažljivom da ga slušaju. Među njima bijaše i jedan brat svećenik imenom Monaldo koji je bio slavan po dobru glasu, ali još slaviji po životu. Njegove su kreposti bile utemeljene na poniznosti, pomagala ih je molitva, a čuvao štiti strpljivosti. A u tom je kapitolu¹⁹ sudjelovao i brat Antun, kojemu je Gospodin prosvijetlio razum da razumije Pisma i da cijelomu svijetu o Isusu govori riječi slađe od meda, meda samotoka. Dok je on braći govorio vatreno i pobožno o natpisu: "Isus Nazarećanin, Kralj Židovski", spomenuti brat Monaldo je pogledao premavratima kuće, u kojoj su se braća našla na okupu, i ondje je tjelesnim očima vidio blaženoga Franju kako uzdignut u zrak raširenim rukama pravi znak križa i blagoslivlje braću. Vidjelo se da su svi napunjeni utjehom Duha Svetoga. Obradovali su se spasenju i bilo im je dovoljno uvjerljivo što su čuli o viđenju i nazočnosti slavnoga svetog Oca.

49. A da su mu bile poznate tajne srdaca i drugih, između brojnih slučajeva što su ih mnogi češće doživjeli, iznijet ću samo jedan o kojem se ne može poroditi nikava sumnja. Neki brat imenom Ricerije, plemenit po rodu, a plemenitiji po životu, ljubio je Boga a sebe prezirao. Kad se prepustio vodstvu pobožna srca i odlučne volje da bi se potpuno domogao naklonosti svetoga oca Franje, mnogo je strahovao da sveti otac ne bi od njega zazirao zbog kakva nepoznata mišljenja pa bi tako bio lišen njegove ljubavi. Onaj je brat mislio, jer je bio bojažljiv, da će onaj koga sv. Franjo ljubi nježnom ljubavlju, biti također dostojan i milosti Božje. Bio je uvjeren da će onoga kome se Franjo ne bude pokazivao dobrohotnim i sklonim, pogoditi srdžba svevišnjega Suca. Spomenuti se brat prepuštao ovakvim mislima i češće je o tome šuteći u sebi razmišljao a da upravo nikome nije otkrio svoju tajnu misao.

50. Kad je, međutim, jednoga dana blaženi otac bio u ćelijici i molio, a spomenuti brat smućen običajnom mišlju došao do onoga mjesta, svetac je Božji znao i za njegov dolazak i bilo

mu je poznato što je u svojoj duši razmišljao. Odmah ga je dao pozvati k sebi i rekao mu: "Neka te, sinko, ne uznemiruje nikakva napast, neka te ne muči nikakva misao, jer si mi veoma drag; znaj da si zavrijedio biti među onima koji su mi posebno dragi i da zaslužuješ moju ljubav i prijateljstvo. Uđi s pouzdanjem k meni kad god htjedneš i sa mnom povjerljivo razgovaraj." Spomenuti se brat čudom čudio i od tada je postao još smireniji. Koliko je napredovao u naklonosti svetoga oca toliko se počeo pouzdanije prepuštati Božjem milosrđu. - Kako, sveti oče, mora da teško snose tvoju odsutnost oni koji se ne nadaju da bi na zemlji mogli naći sličnijega. Pomaži, molim te, svojim zagovorom onima koje vidiš da su zapleteni pogubnom ljagom grijeha. Jer si već bio pun duha svih pravednika, jer si predviđao buduće stvari i znao sadašnje, da bi izbjegao hvastanje, uvijek si pred očima imao svetu prostodušnost. - No, nastavimo dalje i pratimo povijesni slijed.

19. poglavlje

Briga kojom je bdio nad svojom braćom, preziranje samoga sebe i prava poniznost

51. Blaženi se čovjek Franjo tjelesno povratio k svojoj braći od koje se, kako je već rečeno, duhovno nikada nije dijelio. Oprezno je i brižno istraživao djela sviju. Prema podložnicima se uvijek odnosio s nekom sretnom radoznalošću. Ništa nije ostavljao nekažnjeno, ako je opazio da je nešto nevaljano učinjeno. Prvenstveno se borio protiv duhovnih mana, zatim je procjenjivao tjelesne, konačno je uklanjao sve prigode, koje običaju otvarati rata grijesima. - Svim marom i svom brižljivošću je čuvao svetu gospođu siromaštinu. Nije trpio ništa što bi ga moglo dovesti do suvišnoga. Nije volio da se u kući nađe ma samo kakva posudica, ako bi se bez nje mogla izbjeći krajnja potreba. Govoraše da nije moguće udovoljiti potrebi, a ne podleći ugodnosti. Kuhana jela je jedva kad uzimao, a bilo je to vrlo rijetko. Kad bi ih uzeo, oslabio bi ih pepelom ili bi tečnost začina umanjio hladnom vodom. O, koliko puta je idući po svijetu kao propovjednik evanđelja bio pozvan k stolu uvaženih velikaša, koji su ga neobično štovali. Pošto bi samo malo okusio meso da pokaže kako i u tome opslužuje sveto evanđelje, ostalo bi, što je izgledao kao da jede, stavljao u krilo. Pri tom bi usta pokrio rukom da ne bi tko mogao ustanoviti što zapravo radi. - A što da rekнем o uživanju vina kad ni vodu, izgarajući od žeđi, nije pio u dovoljnoj mjeri.

52. Gdje god je primljen na noćenje, nije dopuštao da mu se dade kakvo pokrivalo, nego je samo obučen u tuniku ležao na goloj zemlji. Kad je gdje kada svoje slabašno tijelo krijepio snom, najčešće je spavao sjedećke i nikako drugačije. Kamenom ili komadom drva bi se poslužio kao jastukom. - Kad bi mu se, kako to biva, probudila želja za jelom, teško joj je kada udovoljio i jeo. Dogodilo se jednom zgodom da je pritisnut bolešću pojeo nešto piletine. Kad se donekle oporavio, otišao je u grad Asiz. Kad je prispio do gradskih vrata, zapovijedio je jednom bratu koji je bio s njim da mu oko vrata sveže konopac i da ga tako kao razbojnika vodi po gradu pa da više poput glasnika: "Evo žderonje, koji se omrsio piletinom; jeo je a da vi niste znali!" Nato su se strčali mnogi da vide tako neobičan prizor. Zajedno su proplakali i uzdišući govorili: "Teško nama bijednicima! Sav nam je život ogrezao u krvi. Svoja srca i tjelesa hranimo raskošnim gozbama i pijankama!" Tako su ovim primjerom bili potaknuti na skrušenost srca i na popravak života.

53. Ovako je vrlo često postupao da bi samoga sebe posvema prezreo i da bi druge pozvao na uzvisivanje onoga što je vječno. Samoga je sebe gledao kao razbijenu posudu. Nije bio opterećen nikakvim strahom, nikakvom brigom za tijelo. Najodlučnije ga je izvrgao porugama kako ne bi bio prisiljen da iz ljubavi prema njemu nešto poželi. - Pravi preziratelj samoga sebe riječju je i primjerom sve spasonosno poučavao da sami sebe preziru. Pa što se dogodilo? Svi su ga uzvisivali i svi su o njemu pohvalno govorili, a on je sam sebe smatrao najbjeđnijim i samoga sebe je najodlučnije prezirao. Često su ga naime svi veličali. Zato je mnogo trpio i od sebe odbijao naklonost ljudi; išao je štoviše, za tim da ga netko pogrdi. - Znao je gdjekada pozvati kojega brata pa bi mu rekao: "Svetom poslušnošću ti nalažem da sa mnom okrutno i nepravedno postupaš i da protiv mene izrekneš prave neistine." A kad ga je taj brat, iako protiv volje, nazvao neotesancem, najamnikom i ništarijom, Franjo se mnogo smijao i obradovao govoreći: "Blagoslovio te Gospodin,

jer govoriš голу istinu! I pravo je da to sluša sin Petra Bernardona!" Govoreći tako, dozivao je sebi u pamet svoje rođenje i skromni početak.

54. Da bi pokazao kako zavređuje svaki prezir i da bi drugima pružio primjer savršena priznanja, kad bi u nečem pogriješio, nije se sramio to pred svim narodom priznati u propovijedi. Ako bi slučajno što nepovoljno o kome pomislio ili bi slučajno izrekao koju nezgodnu riječ, odmah bi svom poniznošću priznao svoj grijeh onomu o kom je nepovoljno mislio ili nešto takvo kazao, i molio bi oprostjenje. Savjest, svjedok svekolike nedužnosti, nije mu dopuštala da miruje, svom brižljivošću se čuvao, dok nije ranu srca izliječio. Želio je napredovati u svim važnijim stvarima, ali tako da ne bude opažen. Na sve je moguće načine izbjegavao divljenje, da ne bi postao žrtvom taštine. - Teško nama, vrijedni oče, koji smo te izgubili, a bio si nam uzor dobrotvornosti i poniznosti. Izgubismo onoga koji nam je pravedno sudio, a dok smo ga imali, nismo nastojali upoznati ga!

20. poglavlje

O želji da podnese mučeništvo i kako je najprije pošao u Španjolsku a zatim u Siriju; kako je Bog po njemu, umnoženjem hrane, iz pogibelji oslobodio mornare

55. Plameći božanskom ljubavlju blaženi je otac Franjo uvijek nastojao posizati za još većim. Velikodušna je srca išao putem Božjih zapovijedi želeći dostići najviši vrhunac savršenstva. U šestoj godini svog obraćenja, plameći silnom željom za mučeništvom, htio je otploviti u Siriju²⁰ da ondje Saracenicima i ostalim nevjernicima propovijeda kršćansku vjeru i pokoru. Da bi otplovio onamo, ukrcao se na neki brod. Ali duvali su protivni vjetrovi i on se s ostalim putnicima nađe na obali Slavonije.²¹

Kad je vidio da mu se tolika želja izjalovila, zamoli nakon kraćega zadržavanja neke mornare, koji su putovali u Ankonu, da ga sa sobom povezu jer je one godine još jedva koja lađa mogla otploviti prema Siriji. Kad su oni uporno odbijali da mu to učine, jer nije imao čime platiti, svetac Božji se mnogo pouzdao u Božju dobrotu pa se s pratiocem kriomice uvukao u lađu. Po Božjoj se providnosti ondje našao neki čovjek, a da to nitko nije znao, koji je sa sobom ponio potrebitu hranu. On pozva k sebi nekoga bogobojažnoga čovjeka, koji je isto tako bio na lađi, te mu je rekao: "Sve ovo uzmi sa sobom i kad ustreba, predat ćeš ovim siromasima koji se nalaze sakriveni u lađi." I dogodilo se da su, kad je nastalo silno nevjeme, mnogo dana mučno veslajući, potrošili svu hranu: samo je preostala hrana siromašnoga Franje. - A ta se hrana božanskom milošću i djelovanjem toliko umnožila da je od njezina obilja potpuno dostajalo potrebama sviju, jer su još više dana morali ploviti do ankonske luke. Kad su mornari vidjeli da su zaslugom sluge Božjega Franje svladali pogibelji mora, zahvaljivali su svemogućem Bogu, koji se uvijek u svojim slugama pokazuje čudesnim i ljubeznim.

56. Franjo, sluga Boga svevišnjega, napustivši more, putovao je kopnom, oraو zemlju ralom riječi, sijao sjeme života koje je donosilo blagoslovljeni plod. Odmah ga je više čestitih i sposobnih ljudi, klerika i laika, koji su bježali od svijeta i odvažno od sebe tjerovali đavla, po milosti i volji Svevišnjega slijedilo životom i s jednakom nakanom. - I premda je evanđeoska loza urodila obilnim i najbiranijim plodovima, uzvišena odluka i želja za mučeništvom, koja je u njemu plamtjela, nikako se nije gasila. Nakon malo vremena krenuo je put Maroka da Kristovo evanđelje propovijeda Miramamolinu i njegovim najbližima.²² Tom je željom bio upravo nošen te je gdje kada ostavio svoga suputnika i žurio da trijezna srca ostvari svoju odluku. Ali mu se dobri Bog, kojemu se svidjelo da se samom svojom dobrostivošću sjeti mene i mnogih, kad je već došao u Španjolsku, u lice suprostavio, a da ne bi išao dalje, bolešću ga je odvratilo od namjeravana putovanja.

57. A kad se nešto kasnije vraćao crkvi svete Marije u Porcijunkulu, uza nj najzahvalnije prionuše neki obrazovani ljudi i neki plemići.²³ - A on, kako je bio plemenita srca i pametan, časno je i dolično postupio; svakom je najljubaznije dao ono, što mu je pripadalo. I zaista, kako je bio

obdaren posebnom mudročću, razborito je gledao na dostojanstvo sviju stupnjeva. - No, još se nije mogao smiriti, nego je blaženi poticaj svoga srca još gorljivije nastojao ostvariti. U trinastoj godini svoga obraćenja pošao je u Siriju. Kako se između kršćana i pogana vodio žestok i okrutan rat, uzeo je sa sobom pratioca i nije se plašio pojaviti pred licem saracenskog sultana.²⁴ - Ali tko bi bio kadar ispričovijedati s kakvom srčanošću je pred njim stajao, s kolikom snagom duha mu je govorio, s kakvom rječitošću i pouzdanjem je odgovarao onima koji su napadali kršćanski zakon? Prije nego što je stupio pred sultana, njegovi ga ljudi uhvatiše, izrugашe i isprebijaše. Ali on se nije prestrašio. Nije se plašio prijetnja da će ga mučiti, niti se prepao kad su mu prijetili smrću. Ipak, premda su mnogi neprijateljski i odvratno s njime postupali, sultan ga je primio s velikom počašću. Počastio ga je kako je mogao i ponudio mu mnogo darova. Srce je njegovo nastojao pridobiti bogatstvom svijeta. Ali kad je vidio da on najodlučnije prezire sve kao izmet, obuze ga najveće divljenje i promatrao ga je kao čovjeka kojemu nema slična. Veoma su ga uzbudile njegove riječi i vrlo rado ga je slušao. Ipak u svemu ovome Gospodin nije ispunio njegovu želju,²⁵ nego mu je osigurao posebnu milost.

21. poglavlje

Propovijed pticama i kako su mu se pokoravale životinje

58. Dok su se, međutim, mnogi, kako je rečeno, pridruživali braći, blaženi otac Franjo je putovao Spoletskom dolinom. Kad je tako stigao do nekoga mjesta nedaleko od Mevanija²⁶ gdje se skupilo veliko mnoštvo svakovrsnih ptica: golubova, malih vrana, čavki itd. Blaženi sluga Božji Franjo, jer je bio čovjek velike gorljivosti, veoma je volio također i niže nerazumne stvorove i u njima je uživao. Kad ih je, dakle, opazio, žustro je otrčao k njima, ostavivi pratioca na putu. Pošto im se već sasvim približio i vidio da ga čekaju, na uobičajen ih je način pozdravio. Silno se začudio što se ptice nisu dale u bijeg, kako obično čine; izvanredno se obradovao i ponizno ih zamolio da poslušaju riječ Božju. Među ostalima što im je rekao dodao je i ovo: "Sestre moje ptice, mnogo morate hvaliti svoga Stvoritelja i uvijek ga ljubiti. Zaodjenuo vas je perjem, dao vam krila za let i sve ostalo što vam je potrebno. Bog vas je među stvorovima učinio plemenitima i odredio da boravite u čistu zraku. Premda ne sijete niti žanjete, ipak vas on, a da se ništa ne brinete, zaštićuje i upravlja." Ptice su na to, kako je pripovijedao, a propovijedala su i braća koja su bila s njim, na neobičan način, prema svojoj naravi bile oduševljene: počele su protezati vratove, širiti krila, otvarati usta i motrile ga. A on je prolazio između njih i vraćao se natrag, svojom im je haljinom doticao glave i tjelesa. Napokon ih je blagoslovio, načinivši nad njima znak križa, i dopustio im da odlete na drugo mjesto. I blaženi je otac s pratiocima krenuo dalje svojim putem i radovao se. Zahvaljivao je Bogu koga svi stvorovi "časte poniznim hvalospjevom". - Kako je bio prostodušan po milosti a ne po naravi, počeo se optuživati zbog nemarnosti što već prije nije propovijedao pticama pošto su s tolikim poštovanjem saslušale Riječ Božju. Tako se dogodilo da je od onoga dana sve ptice, sve životinje, sve gmazove i stvorove koji nemaju osjetila brižljivo poticao da hvale i ljube Stvoritelja, jer je svaki dan, zazvavši ime Spasiteljevo, vlastitim iskustvom raspoznavao njihovu poslušnost.

59. Kad je jednog dana stigao u gradinu Albiano (danas: Alviano) propovijedati riječ Božju, uspeo se na poviše mjesto da bi ga svi mogli vidjeti, najprije je zatražio da svi ušute. Svi su šutjeli i s poštovanjem stajali. A mnogobrojne su lastavice cvrkutale i halabučile gradeći gnijezda na onome mjestu. One su tako cvrkutale, da ljudi nisu mogli čuti blaženoga Franju, te on progovori pticama: "Sestre moje lastavice, već je vrijeme da ja govorim, jer ste vi do sada kazale mnogo toga. Poslušajte riječ Gospodnju, zašutite i budite mirne dok se ne dovrši riječ Božja!" A ptičice su, na čuđenje i divljenje sviju koji su se ondje nalazili, smjesta zašutjele i nisu se maknule s onoga mjesta dok Franjo nije dovršio propovijed. Videći taj znak, ljudi su se tome izvanredno divili i govorili: "Ovaj čovjek je zaista svetac, prijatelj Svevišnjega!" S najvećom su pobožnošću žurili da se dotaknu samo njegove odjeće, hvaleći i blagoslivljajući Gospodina. I doista je to bilo nešto čudesno kad su i sami nerazumni stvorovi spoznavali njegovu ljubav prema sebi i osjećali njegovu najnježniju pažnju.

60. Kad je neko vrijeme boravio kod gradine Greccio,²⁷ jedan je zečić upao u zamku. Neki od braće ga je živa donio. Kad ga je vidio blaženi čovjek, ganut samilošću rekao mu je: "Brate zečiću, dođi k meni. Zašto si dopustio da budeš tako prevaren?" Brat koji ga je držao, odmah ga je pustio, a on je pritrčao svecu kao u najsigurnije utočište. Nitko ga nije držao i on se u njegovu krilu smirio. Kad je tako malo otpočnuo, sveti otac ga je majčinskom nježnošću pomilovao i pustio da se slobodno vrati u šumu. I pošto ga je nekoliko puta stavio na zemlju, zečić bi se svaki puta nanovo vratio u svečevo krilo. Zato je svetac zapovijedio da ga braća odnesu u bližnju šumu. Nešto se slično dogodilo i s jednim kunićem dok je Franjo boravio na otoku Perušinskog jezera,²⁸ a ta je životinja vrlo divlja.

61. S jednakom se ljubavlju odnosio i prema ribama. Kad bi mu se pružila prilika, on bi ih ulovljene žive bacao u vodu. Pri tom bi im naredio neka paze da ih ponovno ne ulove. - Kad je jednom sjedio u lađici pokraj pristaništa na Rijetskom jezeru, neki je ribar ulovio i njemu darovao veliku ribu koja se pučki zove "tinka". On je ribu radosno i ljubezno primio i odmah ju je nazvao sestrom. Stavio ju je u vodu pokraj lađice i počeo pobožno blagoslivljati ime Gospodnje. I tako je spomenuta riba, dok se Franjo molio, ostala pokraj lađice igrajući se u vodi. I nije se udaljila s onoga mjesta, gdje ju je stavio dok joj svetac nakon svoje molitve nije dopustio da se udalji. - Tako je slavni otac Franjo hodio putem poslušnosti i prigrlio jaram savršene podložnosti pa je za to pred Bogom stekao veliku moć te su mu se pokoravale i životinje. - Tako mu se i voda pretvorila u vino kad je jednom zgodom negdje kod spilje Sv. Urbana bolovao od veoma teške bolesti. Uživajući to vino, tako je lako ozdravio te su svi vjerovali da je to čudo Božje. A tako je i bilo. Zaista je on bio svetac kad su ga tako slušali i stvorovi i kad su se počela mogla upotrijebiti u posve drugu svrhu.

22. poglavlje

Njegova propovijed u gradu Ascoli i kako su ozdravljali bolesnici u njegovoj odsutnosti po predmetima kojih se on samo dotakao

62. U ono vrijeme kad je časni otac Franjo, kako je rečeno, propovijedao pticama, obilazio je gradove i sela i svuda je sijao sjeme blagoslova, došao je u grad Eskul (danas: Ascoli Piceno). Kad je u njemu na uobičajen način propovijedao riječ Božju, djelovanjem desnice Svevišnjega, gotovo se sav narod toliko napunio milošću i pobožnošću, toliko su ga željeli vidjeti i čuti da su jedni druge gazili. Tako su tridesetorica ljudi, a bilo je među njima klerika i laika, iz njegovih ruku u to vrijeme primili redovničko odijelo.

Tolika je bila vjera i muškaraca i žena, toliko poštovanje prema svecu Božjem da se smatrao sretnim onaj tko bise dotaknuo makar samo njegove odjeće. Kad je ulazio u neki grad, veselio se kler, zvonila zvona, klicali muževi, radovala se žene, pljeskala djeca, a neki uzeše i grane od drveća pa mu s pjesmom izlažahu u susret. - Smučeni su bili krivovjerci, uzvisivana je vjera Crkve; vjernici su radosno klicali, a krivovjerci su se posve povukli. Na njemu su se pokazivali toliki znakovi svetosti da se nitko nije usuđivao protusloviti mu, jer je mnoštvo naroda samo na njega svraćalo svoje poglede. On je bio uvjeren da između svega ostaloga i iznad svega treba čuvati, štovati i slijediti vjeru Rimske Crkve, jer je samo u njoj spasenje svim onima koji će se spasiti. Štovao je svećenike i silno je volio sve crkvene redove.

63. Narod mu je donosio kruh da ga blagoslovi. To su dugo čuvali, a bolesnici, koji bi ga okusili, izliječili bi se od različitih bolesti. - Mnogo su puta s velikom vjerom i pouzdanjem znali odrezati komadić njegove haljine da je gdje kada, tako reći, ostao malne gol. A čemu se najvećma treba diviti, jest to da bi gdje koji bolesnici zadobivali zdravlje, ako je koju njihovu stvar sveti otac samo dotaknuo. - Kad je nekoj ženi, koja je stanovala u jednoj kućici nedaleko Arezza došlo vrijeme da rodi, više je dana podnosila strahovite muke i tako bila iscrpljena od nevjerojatnih boli; bila je ni živa ni mrtva. Njezini su susjedi i rođaci dočuli da će Franjo onim putem proći idući u neko samotište. Dok su ga očekivali, dogodilo se da je blaženi Franjo onamo otišao drugim putem. Jahao je, jer je bio nemoćan i bolestan. Kad je onamo stigao, po nekom bratu koji se zvao Petar,

vratio je konja onom čovjeku koji mu ga je ustupio iz ljubavi. Brat Petar je vodio konja onim putem i prolazio onuda gdje se ona žena mučila. Kad su ga opazili tamošnji ljudi, žurno su mu pritrčali, jer su mislili da je on blaženi Franjo. A kad su saznali da nije, silno su se ražalostili. Napokon su se međusobno pitali ne bi li se mogla naći kakva stvar koju je rukom dotaknuo blaženi Franjo. Dok su se tako zadržavali i ispitivali, konačno pronađoše uzde oglavine što ih je on držao dok je jahao. Skinuli su oglavinu s glave konja na kojem je sveti otac jahao i na ženu su postavili uzde što ih je svojim rukama doticao. Žena je, pošto je tako otklonjena opasnost, radosna i zdrava rodila.

64. Gvalfred, čovjek pobožan, koji se bojao Boga i štovao ga s cijelom svojom kućom, stanovao je u selu Pieve. On je imao pojas kojim se nekoć opasivao blaženi Franjo. Desilo se da su u onom kraju mnogi muškarci i žene bolovali od različitih bolesti i groznice. Spomenuti je čovjek zaredao po bolesničkim kućama, pojas bi umočio u vodu ili bi nešto od njegovih vlakna u nju primješao pa je to bolesnicima davao da piju. I tako su svi u Kristovo ime zadobivali zdravlje. - Ovo se zbivalo u odsutnosti blaženoga Franje, ali se dogodilo i mnogo više od toga što nam nije moguće opširno ispričati. Ipak ćemo u ovo djelo ukratko unijeti nešto malo od onoga što se Gospodin Bog naš udostojao učiniti po Franjinoj nazočnosti.

23. poglavlje

Kako je u Toscanelli ozdravio hromoga a u Narniju uzetoga

65. Kad je u svoje vrijeme svetac božji Franjo radi naviještanja kraljevstva Božjega obilazio različite prostrane krajeve, prispio je tako i u grad koji se zove Toscanella. Dok je tu na uobičajeni način sijao sjeme života, jedan ga je vitez toga grada ugostio. Taj je imao sina koji je bio hrom i cijelo mu je tijelo bilo slabašno. Iako je još bio dječak, ipak je već prešao godine dojenja i još bio u kolijevci. Dječakov otac, kad je vidio kakvom je svetošću bio obdaren čovjek Božji, ponizno mu se bacio do nogu i molio zdravlja svome sinu. Franjo se, međutim, smatrao beskorisnim i nevrijednim tolike moći i milosti pa se dugo skanjivao da to učini. I napokon je bio svladan upornošću njegovih molbi. Najprije se pomolio, a zatim je na dječaka stavio ruku, blagoslovio ga i podigao. Mali je naočigled svima, dok su ga gledali i radovali se u ime Gospodina našega Isusa Krista, ustao zdrav te je počeo tamo-amo po kući hodati.

66. Kad je jednom zgodom čovjek Božji došao u Narni i ondje boravio više dana, neki je čovjek imenom Petar, građanin toga grada, bio uzet i ležao u krevetu. Njemu su kroz pet mjeseci svi udovi otkazali službu te nikako nije mogao ustati niti se mogao kretati. Izgubivši tako sasvim upotrebu nogu, ruku i glave, samo je mogao micati jezikom i otvarati oči. Kad je čuo da je sveti Franjo došao u Narni, poslao je poruku biskupu da se pobrine i za ljubav mu Božju pošalje slugu Boga Svevišnjega, jer se uzdao da će, kad ga vidi i bude u njegovoj nazočnosti, biti oslobođen od bolesti koja ga je držala. Tako se i dogodilo. Kad je k njemu došao blaženi Franjo, načinio je nad njim znak križa od glave do nogu, bolest je protjerao i ovom povratio prijašnje zdravlje.

24. poglavlje

Kako je slijepoj ženi povratio vid i kako je u Gubbiju ispravio jednu pogurenu

67. Neka građanka spomenutoga grada, udarena sljepoćom očiju, kad je na svoje oči primila blagoslov blaženoga Franje, smjesta je primila željeni vid. - Nedaleko od Gubbia bijaše neka druga žena kojoj bijahu skvrčene obje ruke te s njima nije mogla ništa raditi. Kad je saznala da je sveti Franjo došao u grad, odmah je pohitila k njemu, žalosna i turobna lica pokazala mu je skvrčene ruke. Zamolila ga je da se dostoji dotaknuti ih. Franjo je bio dirnut njezinom pobožnošću; dotaknu joj ruke i ona je ozdravila. Žena se odmah radosna vratila kući, vlastitim rukama je načinila kolač

od sira i darovala ga svetom čovjeku. On je uzeo malo kolača i zapovjedio da ostalo žena pojede sa svojom obitelji.

25. poglavlje

Kako je jednoga brata oslobodio od padavice i kako je u selu San Gemini oslobodio opsjednutoga

68. Jedan je brat češće upadao u veoma tešku bolest. Strašno je to bilo gledati. Neki su mislili da u sebi ima zlog duha. Često bi se sav izudarao, gledao užasnim pogledom, valjao se i pjenio se. Sad bi mu se udovi skvrčili, a zatim ispravili; sad bi se smotali i izvinuli, a nakon toga bi postali ukočeni i tvrdi. Gdjekada se sav istegnuo i bio ukočen, a onda bi glavu sagnuo do nogu, dizao se u vis do visine muškoga stasa i odmah bi zatim pao na zemlju. Nad njegovom se preteškom nevoljom sveti otac Franjo pokazao samilosnim, otišao je k njemu, pomolio se, prekrižio ga i blagoslovio. Ovaj je odmah ozdravio, strahote ove bolesti nakon toga nije više trpio.

69. Kad je jednoga dana blaženi otac Franjo prolazio kroz biskupiju Narni, došao je do sela koje se zove San Gemini. Ondje je navješćivao kraljevstvo Božje. Neki čovjek koji se bojao Boga i štovao ga te u onome kraju uživao dobar glas primio ga je zajedno s još trojicom braće kao gosta. Njegovu je ženu mučio đavao. Poznato je svim stanovnicima onoga kraja kako je njezin muž molio blaženoga Franju za nju; vjerovao je da ona po njegovim zaslugama može biti oslobođena. Kako je Franjo u svojoj prostodušnosti većma želio biti prezren nego da ga svijet svojom pažnjom uzdiže zbog očitovanja svetosti, skanjivao se da to učini. Napokon, jer je u pitanju bio Bog, svladan molbama mnogih, konačno je pristao. Zato je trojicu braće koja su bila s njim pozvao k sebi, postavio ih u kutove kuće i rekao: "Pomolimo se, braćo, Gospodinu za ovu ženu da Bog s nje zbaci đavlov jaram na svoju hvalu i slavu. Stojmo, reče, svaki napose u kutovima kuće da nas taj zli duh ne bi prevario i pobjegao kroz pokrajnje izlaze u kutovima." Kad je blaženi Franjo dovršio molitvu, pristupio je snagom Duha k ženi koja je bila silno mučena i užasno je galamila pa je rekao: "U ime Gospodina našega Isusa Krista poslušnošću ti zapovijedam, đavle, da iz nje iziđeš i da se nisi više usudio opsjesti je!" Jedva što je izrekao te riječi, kadli je đavao najžurnije, bijesan i s velikom bukom, izišao na polje te je sveti otac mislio da ga je zato, što je ženu naglo napustio i što mu se tako brzo pokorio, izigrao. Sav se zarumenio i odmah napustio ono mjesto. To je međutim, sve tako vodila Božja providnost da se ne bi mogao isprazno hvastati. - Zbilo se, kad je blaženi Franjo drugom zgodom prolazio kroz to mjesto, a bio je s njim brat Ilija, da se ona žena, kad je dočula za njegov dolazak, odmah digla i trčeći ulicom za njim je vikala da se udostoji nešto kazati. On joj nije htio ništa kazati. Znao je naime da je to ona žena iz koje je onomadne božanskom moći istjerao đavla. Ona je, međutim, cjelivala trag njegovih nogu zahvaljujući Bogu i njegovu sluzi, svetom Franji, koji ju je izbavio iz ruku smrti. Napokon ga je brat Ilija prinudio molbom. On joj je progovorio, a mnogi su ga uvjerali o njezinoj bolesti, kako je rečeno i oslobođenju.

26. poglavlje

Kako je u gradu Citta di Castello izagnao đavla

70. Isto tako je u gradu Citta di Castello bila po đavlu opsjednuta neka žena. Kad se u tom gradu našao blaženi otac Franjo, ženu dovedoše u kuću u kojoj je boravio. Dok je ona stajala vani, poče škrgutati zubima a lice joj se izobličiti; strahovitim je glasom urlala kako to običaju nečisti dusi. Veliko mnoštvo građana obojega spola se sletjelo. Molili su svetoga Franju za ovu ženu. Onaj zli ju je već dugo zlostavljao valjajući je, a njih je urličući napunjavao grozom. Tada je sveti otac k njoj poslao brata koji bijaše s njime; htio je naime ustanoviti radi li se o đavlu ili o ženskom prenavljanju. Kad ga je žena spazila, poče ga ismijavati, znajući da to nije sveti Franjo. Sveti je otac bio unutra i molio se. Kad je dovršio molitvu, izišao je van. Žena se počela tresti i valjati po zemlji, jer nije mogla podnijeti njegovu moć. Sveti je Franjo pozva i reče: "Zapovijedam ti snagom

poslušnosti, iziđi iz nje, nečisti duše!" On ju je smjesta napustio bez ikakve ozljede i odstupio veoma zovoljan. - Hvala svemogućem Bogu koji sve čini svima! Istina, čudesa ne izgrađuju svetosti nego je samo očituju. Zato smo odlučili radije prikazati odlike njegova života i način njegova postupanja. Kako je ovih stvari odviše, izostavit ćemo ih, a iznijet ćemo što je činio za vječno spasenje.

27. poglavlje

Bistrina i postojanost njegova duha, kako je propovijedao pred gospodinom papom Honorijem i kako je sebe i braću izručio gospodinu Hugonu, biskupu ostijskom

71. Čovjek Božji Franjo bijaše naviknuo tražiti ne svoje nego ono što je smatrao da osobito koristi spasenju drugih. Ipak je više od svega želio umrijeti i biti s Kristom. Zbog toga je najviše težio za tim da bude slobodan od svega što je na svijetu, da se ni na čas ne bi okaljao kakvom prašinom, da se ne bi zamutila bistrina njegova duha. Hoteći biti neosjetljiv za izvanjsku buku, bavio se samo Bogom. Svim je silama posvuda nastojao držati na uzdi vanjska osjetila i obuzdavati porive srca. "U pukotinama stijene saviše gnijezda" i "u vrletnim skrovištima bijaše prebivalište njegovo." S posebnom se ljubavlju svraćao u nebeska boravišta i u Spasiteljevim je ranama, ispraznivši posvema samoga sebe, duže boravio. Zato je često odabirao osamljena mjesta da bi posvema mogao svou dušu usmjeriti prema Bogu. I nije se predavao besposlici, kad je vidio da je prikladno vrijeme da se daje na posao i da se radosno posveti spasavanju duša. - Njegovom najsigurnijom lukom bijaše molitva, i to ne časovita, prazna ili preuzetna, nego dugotrajna, puna pobožnosti i privlačive poniznosti. Ako bi je započeo okasno, jedva bi do jutra završio. Molio je idući, sjedeći, jedući i pijući. Noću je odlazio na molitvu sam u zapuštene crkve, koje su bile na osamljenim mjestima. U njima je uz pomoć Božje milosti nadvladao mnoge strahove i mnoge tjeskobe srca.

72. U koštac se hvatao s đavlom kad ga je na ovakvim mjestima ne samo iznutra mučio napastima, nego ga je i izvana zastrašivao padovima i obaranjem. No, hrabri je Božji vojnik znao da njegov Gospodin svuda može sve, pred zastrašivanjem nije prezao, već je u svom srcu govorio: "Ništa više ne možeš, zavodniče, oružjem svoje zloće protiv mene postići nego što bi postigao kad bismo se u javnosti ogledali pred svima!"

Zaista je bio najpostojaniji, ničemu nije posvećivao pažnju, osim onome što bijaše Božje. Kad je vrlo često mnogim tisućama ljudi propovijedao riječ Božju, bijaše tako siguran kao da razgovara s pouzdanim drugom. Veliko je mnoštvo naroda promatrao kao jednoga čovjeka i jednom jedincatom čovjeku bi nazauzetije propovijedao kao i mnoštvu. Čistoća srca mu je davala sigurnost u govoru. Divno i nečuvano je govorio svima, a da nije prije razmišljao. Ako bi kada prije govora najprije razmatrao, kad bi se narod sakupio, nije se više sjećao onoga o čemu je razmatrao, a nešto drugo nije znao govoriti. U takvu bi slučaju bez ikakva negodovanja narodu priznao da je prethodno mnogo razmatrao, ali se toga baš ništa ne može sjetiti. Tada bi se najednom ispunio takvom rječitošću da bi se slušateljstvo divilo. Gdjekada nije znao ništa reći. U tom bi slučaju samo blagoslovio narod i otpustio ga. To su mu bile najuspjelije propovijedi.

73. Došavši nekom zgodom po potrebi Reda u Rim, mnogo je želio govoriti pred gospodinom papom Honorijem²⁹ i pred časnim kardinalima. Kad je to saznao gospodin Hugon, slavni biskup ostijski, koji je na poseban način sveca Božjega štovao, napunio se strahom i veseljem; divio se gorljivosti svetoga čovjeka i promatrao je njegovu prostodušnu čistoću. No, pouzdao se u milosrđe Svemogućega koji je uvijek s onima koji ga pobožno štiju. Uveo ga je pred gospodina papu i pred časne kardinale. A kad se Franjo našao pred tolikim knezovima i kad je dobio dopuštenje i blagoslov, počeo je neustrašivo govoriti. S tolikom je gorljivošću duha govorio da od veselja samoga sebe nije shvaćao. Nogama je kretao kao da će zaplesati, ali ne iz objijesti nego jer je gorio vatrom božanske ljubavi; nije pobuđivao smijeh, nego je upravo silio na bolno naricanje. Mnogi su

se slušatelji skrušili. Divili su se Božjoj milosti i postojanosti tolikoga čovjeka. Časni gospodin biskup ostijski se pribojavao da ne bi prostodušnost blaženoga čovjeka bila omalovažavana. Zato se svom svojom dušom molio Bogu, jer se i na njemu odražavala i svečeva slava, ali i omalovažavanje njegove osobe, jer je bio postavljen ocem njegove obitelji.

74. Sveti Franjo mu je naime bio odan kao sin ocu i sin jedinac svojoj majci. U krilu je njegove blagosti sigurno spavao i počivao. U stvari je on bio pastir i izvodio djelo, ali je svetom čovjeku ostavio ime pastira. Blaženi je otac pribavljao što bijaše potrebno, a onaj sretni gospodin je sve provodio u djelo. O koliki su, napose s prva kraja kad se ovo dešavalo, novoosnovani Red nastojali podmuklo uništiti! O koliko ih je bilo koji su izabrani vinograd, što ga je dobrostiva ruka Božja na svijetu kao sasvim nov zasadila, nastojali ugušiti! A kako su mnogi gledali da njegove prve inajčišće plodove pokradu i potroše! Svi su ovi pobijeni mačem ovoga tako časnog oca i gospodina i svi su poraženi. Bijaše on pravi potok rječitosti, zid Crkve, branič istine i ljubitelj poniznih. - Neka je zato blagoslovljen i slavan onaj dan u koji se svetac Božji povjerio tako časnom gospodinu. Kad je jednom prilikom, kako se to često dešavalo, taj gospodin obavljao poslaničku službu Apostolske Stolice u Toskani,³⁰ sveti je Franjo došao u Firenzu. Tada još nije imao mnogo braće, a želio je ići u Francusku; tu je već boravio spomenuti biskup. Tada još nisu bilimeđusobno tijesno povezani, nego ih je samo glas blažena života povezao međusobnom srdačnom ljubavlju.

75. Kad bi došao u koji grad ili kraj, običavao je blaženi Franjo otići do biskupa ili svećenika. Doznajući sada da se ondje nalazi toliko svećenik, s velikim poštovanjem se predstavio njegovoj blagonaklonosti. Kad ga je gospodin biskup vidio, primi ga s poniznom ljubavlju kako je činio uvijek prema redovnicima napose prema onima koji su na sebi nosili časni znak blaženoga siromaštva i svete jednostavnosti. Kako se brinuo da iziđe u susret neimaštini siromaha i da njihove stvari posebno rješava, brižljivo se zanimao za razlog njegova dolaska i njegovu je nakanu najdobrostitivije shvatio. Videći da sve zemaljske stvari prezire više nego ostali i da gori onom vatrom koju je Isus donio na zemlju, njegova se duša stopila s Franjinom dušom; uvijek se pobožno preporučivao u njegove molitve i u svim stvarima mu je najljubaznije pružao svoju zaštitu. Zato ga je odvratio od započeta puta, a preporučio mu da se brine i čuva one koje mu je Gospodin povjerio i da nad njima bdije. A kad je sveti Franjo vidio kako je tako častan gospodin pobožan, prijazan i kako mu je snažna riječ, silno se obradovao i nato mu je odmah pao do nogu te mu je sebe i svoju braću odana srca predao i povjerio.

28. poglavlje

Duh ljubavi i suosjećanja kojim je plamtio prema siromasima i što je učinio s ovcom i jaganjcima

76. Kad je siromašni Franjo, otac siromaha, sebe uspoređivao sa svim ostalim siromasima, neugodno bi se osjećao kad bi opazio kojega koji je od njega bio siromašniji. No, to nije bilo iz želje za ispraznom slavom, nego samo poradi suosjećanja. Premda se zaodijevao dosta bijednom i grubom haljinom, ipak je i nju mnogo puta želio podijeliti s kakvim siromahom. - Ipak je kao prebogat siromah vođen velikim osjećajem samilosti gdje kada mogao pomoći siromasima. U vrijeme velike studeni je od bogataša ovoga svijeta tražio da mu dadu plašt ili ogrtač. A kad su mu oni to spremniji s pobožnošću učinili nego što je to sveti otac tražio, rekao bi im: "Samo uz taj uvjet ovo od vas primam, a da ne očekujete da ćete to ikada ponovno dobiti!" Kad bi mu koji siromah došao prvi u susret, kličući i radujuć se, dobivenim bi zaodjenuo siromaha. - Najmučnije mu je bilo gledati kad je koji siromah bio napadnut ili kad bi čuo da ga netko pogrđuje kakvim životinjskim nadimkom. Tako se dogodilo da je jedan brat nešto predbacivao nekom siromahu koji je prosio milostinju i rekao mu: "Pazi, da nisi možda bogat, a prenavljaš se da si siromašan!" Kad je to čuo otac siromaha sveti Franjo, mnogo se ražalostio i oštro je ukorio brata koji je to izrekao. Naredio mu je da se pred siromahom svuče, da mu poljubi noge i zamoli oprostjenje. Običavao je kazati: "Tko ruži siromaha, nepravdu čini Kristu čiji odlični znak siromah na sebi nosi, jer on je za nas postao siromahom na ovome svijetu." Zato je često, kad bi naišao na siromaha opterećene

drvima ili nekim drugim teretom da bi im pomogao, podmještao svoja slabašna ramena, premda bijahu odviše slaba da im pomogne.

77. Bio je bogat duhom ljubavi, imao je samilosno srce ali ne samo za ljude koji su trpjeli nevolju nego i za nijeme i divlje životinje, gmazove, ptice te ostale žive i nežive stvorove. No, među mnogovrsnim životinjama posebnom je ljubavlju i naklonošću srca volio jaganjce, i to zbog toga što se u Sv. pismu poniznost gospodina našega Isusa Krista češće prisposobljuje s jaganjcem i s njim se vrlo zgodno poistovjećuje.³¹ Tako je i sve ono, osobito u čemu bi se mogla otkriti neka alegorijska sličnost sa Sinom Božjim, srdačnije grlio i radije gledao. - Kad je nekom zgodom putovao iz Ankone kroz Markiju i kad je u tom gradu propovijedao riječ Božju te s gospodinom Pavlom kojega je učinio ministrom svekolike braće iste Provincije krenuo putem prema Osimu, u polju se namjerio na pastira, koji je na paši čuvao stado koza i jaraca. Među mnoštvom koza i jaraca bijaše jedna ovčica koja je krotko hodila i mirno pasla. - Ugledavši je sv. Franjo stade i, iznutra ganut bolom srca, uzdahnu te reče bratu koji ga je pratio: "Ne vidiš li ovu ovcu koja tako krotko ide među kozama i jarcima? Tako je, velim ti, Gospodin naš Isus Krist blago i ponizno hodio među farizejima i svećeničkim prvacima. Zato te, sinko, njemu za ljubav molim da sa mnom budeš samilostan prema ovčici pa da je kupimo i izvedemo između tih koza i jaraca!"

78. Brat Pavao se divio njegovoj boli te je i sam počeo s njim suosjećati. Kako nisu imali ništa osim haljina u koje su bili obučeni, zabrinuli su se kako će platiti ovcu. Uto se tu našao neki trgovac koji im je dao željenu svotu. A oni uzeše ovcu i zahvališe Bogu. Tako stigoše u Osimo i pođoše gradskom biskupu koji ih je primio s velikim poštovanjem. Ipak se gospodin čudio zbog ovce što ju je čovjek Božji vodio, a i zbog osjećaja što ga je pokazivao prema njoj. Ali kad je sluga Kristov ispriповijedao dugu povijest o ovcu, biskup se skrušio zbog čistoće čovjeka Božjeg i zahvaljivao Bogu. - Kad je svetac slijedeći dan izišao iz grada, razmišljao je što da počne s ovcom. Po savjetu svoga sudruga i brata ostavi je na čuvanje samostanu službenica Kristovih kod Svetoga Severina. Časne službenice Kristove ovčicu radosno primiše kao od Boga poslan dar. Dugo vremena su je brižljivo čuvale, a od njezine vune satkaše tuniku i poslaše je blaženom ocu Franji koji se nalazio kod crkve svete Marije u Porcijunkuli u vrijeme jednoga kapitula. Svetac je Božji primi s velikim poštovanjem, grlio ju je i ljubio, a i sve koji su ga okruživali, zvao je da se raduju.

79. Kad je nekom drugom zgodom prolazio kroz Markiju, a isti ga je brat radosna pratio, sreo je čovjeka koji je dva janjeta, svezana i obješena preko ramena, nosio na trg da ih proda. Kad je blaženi Franjo čuo jaganjce kako bleje, uzбудilo mu se srce, približio se te ih je pogladio. Zatim je rekao čoveku: "Zašto moju braću jaganjce tako svezane i obješene mučiš?" On mu je odgovorio: "Nosim ih na trg da prodam. Treba mi novaca." A svetac reče: "Što će zatim biti s njima? On odvрати: "Kupci će ih zaklati i pojesti!" - "Bože, sačuvaj!" odgovori svetac. "Neka se to ne dogodi. Umjesto novca uzmi plašt što ga nosim, a meni daj jaganjce!" On mu ih dade vesela srca i uzme plašt, jer je bio daleko vredniji, a Franjo ga je onoga dana, da se zaštiti od studeni, posudio od nekog vjernog prijatelja. Sada je, međutim, svetac preuzevši jaganjce počeo brižno razmišljati što da s njima učini. Posavjetovao se s bratom suputnikom te ih vrati onom čovjeku na čuvanje. Naložio mu je da ih nikada ne proda i da im ništa nažao ne učini, nego neka ih čuva, hrani i brižno s njima upravlja.

29. poglavlje

Ljubav kojom je poradi Stvoritelja ljubio sve stvorove i prikaz njegove osobe

80. Odviše bi se oteglo i nemoguće je sve nabrojiti i sakupiti što je slavni otac Franjo "učinio i naučavao" dok je živio u tijelu. Tko bi ikada mogao prikazati onaj njegov najveći osjećaj što ga je u sebi nosio prema svemu što je Božje! Tko bi bio kadar ispriповijedati radost koja ga je obuzimala dok je u stvorenjima promatrao mudrost Stvoriteljevu, njegovu moć i dobrotu. Doista, divnom su ga i neizrecivom radošću prečesto ispunjala razmatranja dok je promatrao sunce, gledao mjesec, dok je

motrio zvijezde i nebeski svod. O, jednostavne li pobožnosti i pobožne li jednostavnosti! Plamtio je ljubavlju prema crvićima, jer je čitao što je rečeno o Spasitelju: "Ja sam crv, a ne čovjek!" Zato ih je skupljao putem i stavljao na sigurno mjesto da ih stopala prolaznika ne bi satrla. - A što da rekнем o drugim nižim stvorovima, jer je i pčelama zimi, da ne izginu od studeni, priređivao i davao med ili najbolje vino? Njihovu je radinost i izvrsna svojstva Gospodinu na slavu toliko veličao da je većinom cijeli dan trebao da pohvalama uzvisi njih i ostale stvorove. Kao što su nekoć tri mladića, koji su bili bačeni u ražarenu peć, pozivali sve stvorove da hvale i slave Stvoritelja svemira i pozivali sva počela, tako taj čovjek, pun Duha Božjega, nije prestajao u svim počelima i stvorovima slaviti, hvaliti i blagoslivljati Stvoritelja i upravljača svega.³²

81. Zamisli koliko je veselja njegovu srcu donosila divota cvijeća dok je gledao oblike njihove dražesti i udisao ugodni miris! Odmah je svraćao oko svoje duše da promatra ljepotu onoga cvijeta koji je blistav u proljetno doba izbijao iz korijena Jesejeva i sebi na ugodan miris podigao na život bezbrojne tisuće mrtvih. Kad bi pronašao obilje cvjetova tako im je propovijedao i pozivao ih da hvale Gospodina kao da su razumni. Tako je netaknutom čistoćom opominjao na božansku ljubav i poticao na radosnu podložnost: usjeve i vinograde, kamenje, šume i svu ljepotu polja, vodene izvore i zelenilo vrtova, zemlju i vatru, zrak i vjetar. - Sve je napokon stvorove nazivao braćom i sestrama i na izvrstan, drugima nepoznat način pronicao je tajne stvorova oštrinom srca kao onaj koji je već unišao u slobodu slave sinova Božjih. - A sada te, dobri Isuse, divnoga hvali s anđelima onaj koji je, boraveći na zemlji, o tebi ljubaznome propovijedao svim stvorovima.

82. Kad bi ime tvoje, sveti Gospodine, spomenuo, tako bi se raznježio da to premašuje ljudski razum, sav bi se predao zanosnu klicanju i bio ispunjen najčišćom ugodnošću, izgledao je kao nov čovjek i s onoga svijeta. - Zato gdje god bi našao nešto napisano, bilo božansko, bilo ljudsko, na putu, u kući ili na tlu, s najvećim poštovanjem bi to skupio i stavio na sveto ili časno mjesto, i to je činio s takvim poštovanjem zato da ne bi gdje bilo napisano ime Gospodnje ili nešto što njemu pripada. - Kad ga je jednog dana zapitao neki brat zašto tako brižno skuplja i poganske spise gdje ne bijaše imena Gospodinova, odgovorio je: "Sinko, skupljam i njih zato što su i ondje slova iz kojih je sastavljeno preslavno ime Gospodina Boga. Dobro što se ondje nalazi, ne pripada poganima ili nekim drugim ljudima, nego samome Bogu 'kome pripada svako dobro'." A ovom se treba još više diviti. Kad bi dao napisati kakvo pismo radi pozdrava ili poticaja, nije dopuštao da se u njemu izbriše koje slovo ili slog, pa makar bi bilo često suvišno ili nepotrebno napisano.

83. O kako lijep, kako divan, kako slavan se pokazivao u nedužnosti života, u jednostavnosti riječi, u čistoći srca, u ljubavi prema Bogu, u bratskoj ljubavi, u gorljivoj poslušnosti, u spremnu podlaganju, u anđeoskom pogledu! Bio je umiljata ponašanja, blage ćudi, otmjen u govoru, prijazan u opomenama, najvjerniji u povjerenome, dalekovidan u savjetovanju, u poslu radin, u svemu drag. Bijaše vedra duha, blage ćudi, trijezna srca, odan kontemplaciji, neumoran u molitvi, a u svemu gorljiv. Ustrajan u odluci, postojan u kreposti, stalan u milosti i u svemu postojan. Bijaše brz na opraštanje, spor na srdžbu, slobodna duha, izvrsna pamćenja, dubok u raspravljanju, promišljen u odabiranju, a u svemu jednostavan. Strog bijaše prema sebi, blag prema drugima, u svemu ozbiljan.

Bijaše rječit, vedra lica, blaga izgleda, daleko od lijenosti, nije poznao napadnosti. Bio je srednjega stasa, glava mu je bila osrednja i okrugla, lice duguljasto i kao protegnuto, čelo ravno i maleno, oči osrednje, crne i jednostavne, vlasi tamne, obrve ravne, nos pravilan, uši uzdignute, ali malene, sljepočice ravne; jezik pomirljiv, vatren i oštar; glas neodoljiv, umiljat, jasan i zvučan; zubi gusti, jednaki i bijeli, usne malene i udubene, brada crna i nepotpuno razrasla, vrat tanak, ramena ravna, kratke ruke, pesti nježne, prsti dugi, nokti odugi, bedra fina, noge kratke, nježna koža, tijelo maleno, odjeća gruba, kratak san, ruka vrlo podatljiva. Kako je bio veoma ponizan, prema svim ljudima se u svemu pokazivao nadasve blagim, čestitu se ponašanju sviju korisno prilagođivao. Među svetima bijaše svetiji, a među grešnicima je bio kao jedan između njih. - Pomozi zato grešnicima, presveti oče, i udostoj se, molimo te, svojim svetim zagovorom podići one koje vidiš da bijedno leže u kaljuži opačina.

Jaslice što ih je načinio za dan Rođenja Gospodnjega

84. Najveća njegova odluka, posebna želja i vrhovna nakana bijaše: uvijek i u svemu opsluživati sveto evanđelje i sa svom budnošću, svim nastojanjem, najvećom željom duha i svim žarom srca provoditi "nauk Gospodina našega Isusa Krista i slijediti njegove stope". U neprestanu je razmatranju sebi doziva u pamet njegove riječi i pronicavošću duha opetovano je razmišljao o njegovim djelima. Njegovu je pamet napose zaokupljala poniznost što se objavila Utjelovljenjem i ljubav što se očitovala u Muci; tako je jedva htio razmišljati o nečemu drugom. - Treba se zato sjetiti i čuvati u časnoj uspomeni što je učinio tri godine prije svoga slavnoga preminuća³³ kod gradine koja se zove Greccio na dan rođenja Gospodina našega Isusa Krista. U onom je kraju živio neki čovjek imenom Ivan. Uživao je dobar glas, a bio je još boljega života. Blaženi Franjo ga je na poseban način ljubio, jer premda je u svom kraju uživao glas čovjeka plemenita i vrijedna svake hvale, pogazio je plemenitost tijela, a stekao plemenitost duha. Njega je blaženi Franjo, kao što je često običavao, petnaestak dana prije Božića pozvao k sebi i rekao mu: "Ako želiš da ovogodišnji Božić proslavimo u Grecciu, požuri se i brižljivo pripravi što ću ti reći. Želio bih obnoviti uspomenu na ono Dijete, koje je rođeno u Betlehemu, i na njegove djetinje potrebe i neprilike tj. kako je bilo smješteno u jaslice i položeno na slamu u nazočnosti vola i magarca³⁴ da bi se to moglo tjelesnim očima gledati." Kad je to ovaj dobri i vjerni čovjek čuo, brzo je otišao i na spomenutom mjestu pripravo sve što je svetac rekao.

85. I približio se dan veselja, došao je dan klicanja. Iz mnogih mjesta su pozvana braća. Muškarci i žene onoga kraja prirediše prema svojim mogućnostima svijeeće i zublje da bi rasvijetlili noć, koja je blistavom zvijedom rasvijetlila sve dane i godine. Napokon je došao svetac Božji. Kad je vidio da je sve pripravljeno, obradovao se. Pripravljene su jaslice, donesena je slama, dovedeni su vol i magarac. Čast se ondje iskazivala jednostavnosti, uzvisivalo se siromaštvo, preporučivala se poniznost, a Greccio kao da postade novi Betlehem. Noć, rasvijetljena poput dana, bijaše ugodna i ljudima i životinjama. Pristiže narod i novom se radošću raduje novom otajstvu. Šuma odjekuje glasovima, a na zanosno klicanje odgovaraju stijene. Braća pjevaju, dužnu hvalu Gospodinu daju, i svu noć odjekuje zanosno klicanje. Svetac Božji stoji pred jaslama, od silnog ganuća uzdiše. Ranjen pobožnošću, ispunjen čudesnom radošću. Jasle su oltar gdje se služi svečana misa; u neočekivanoj utjehi uživa svećenik.

86. Svetac Božji oblači levitsku odjeću, jer bijaše đakon, i zvonkim glasom pjeva Evanđelje. A njegov glas! Glas je to neodoljiv, glas sladak, glas jasan, glas zvonak! Sve poziva na najveću nagradu. Zatim propovijeda okupljenom narodu. Njegove riječi o rođenju siromašnoga kralja u malom gradu Betlehemu teku poput meda. A često je, kad je htio izgovoriti presveto ime ISUS, govorio silnim žarom. Nazivao ga je Betlehemskim Djetešcem, a ime BETLEHEM je izgovarao poput ovce koja bleji. Usta su mu bila ispunjena glasom, ali još više slatkim osjećajima. Kad bi spominjao Betlehemske Djetešce ili izgovarao ime ISUS, sve bi oblizivao usne, jer je sretnim nepcem kušao i gutao slatkoću ove riječi. Množe se ondje darovi Svemogućega, a neki kreposni čovjek je imao viđenje. Vidio je naime kako u jaslama leži prestrašeno Djetešce i Božjeg Sveca koji Djetetu pristupa kao da ga hoće od sna probuditi. To viđenje nije bilo neumjesno, jer je Dijete Isus bilo zaboravljeno u srcima mnogih u kojima je djelovanjem milosti po njegovu sluzi Franji bilo probuđeno i duboko utisnuto u vjerno pamćenje. Konačno je dovršeno svečano bdijenje i svi se radosni povratite kući.

87. Sačuvano je sijeno koje je bilo prostrto u jaslama, da bi Gospodin sačuvao domaće životinje kao što je umnožio svoje milosrđe. I tako se postupalo. Mnoge životinje u onome kraju koje su imale različite bolesti, ako su jele od ovoga sijena, bile su oslobođene od svojih bolesti. - Štoviše, i žene koje bi imale težak porod, kad bi na se stavile nešto od ovoga sijena, sretno bi rodile. Ondje bi vjernici obojega spola, pogođeni kakvom bolešću zadobivali zdravlje. - Mjesto jaslica je posvećeno time što je ondje podignut hram Gospodnji, a na čast blaženoga oca Franje povrh jaslica je načinjen oltar i posvećena crkva da bi ondje, gdje su jednoć životinje jele sijeno, ubuduće ljudi za

zdravlje duše i tijela blagovali tijelo neokaljanog i netaknutoga Jaganjca, Gospodina našega Isusa Krista, koji nam se s najvećom i neizrecivom ljubavlju dao za hranu, on koji s Ocem i Duhom Svetim živi i kraljuje Bog uvijek i slavan kroz sve vijeke vjekova. Amen.

II DIO

*Počinja drugi dio o životu dviju posljednjih godina
i o sretnom preminuću blaženog našeg oca Franje*

1. poglavlje

Sadržaj ovoga dijela, vrijeme u kojem je sveti Franjo sretno preminuo i o njegovim uspjesima

88. U prethodnom spisu, što smo ga po Spasiteljevoj milosti na zgodan način dovršili, ispriopovijedili smo i opisali život blaženoga našeg oca Franje sve do osamnaeste godine njegova obraćenja.³⁵ Ostala njegova djela, od njegove pretposljednje godine života, u koliko nam je bilo moguće sve potrebno doznati, ukratko dodajemo ovome dijelu. Sada namjeravamo pribilježiti samo ono što nam je došlo pod ruku. Tako će oni, koji o svecu žele od ovoga nešto više kazati, još uvijek moći dosta toga pronaći, što će nadodati.

U nedjelju 4. listopada, godine od Utjelovljenja Gospodnjega 1226, četrnaeste indikcije,³⁶ u gradu svoga rođenja Asizu,³⁷ kod Svete Marije u Porcijunkuli,³⁸ gdje je osnovao Red male braće, pošto se ispunilo dvadeset godina što je - najsavršenije povezan s Kristom - slijedio poput apostola, naš se preblaženi otac Franjo - dovršivši savršeno što je započeo - oslobodio iz tamnice tijela i presretno se preselio u prebivalište nebeskih duhova. U tom je gradu njegovo posvećeno i sveto

tijelo s hvalospjevima i pohvalama smješteno i dolično sahranjeno. Ondje na slavu Svemogućega blista mnogim čudesima. Amen.

89. Kako je u cvijetu mladosti bio malo ili ništa upućen u poznavanje puta Božjega, dosta je vremena proveo u naravnoj prostodušnosti i u ognju grijeha. A kad ga je taknula desnica Svevišnjega, pošto su mu grijesi bili oprošteni, milost ga je i snaga Svevišnjega ispunila božanskom mudrošću više nego sve njegove suvremenike. Kad je evanđeoska nauka ne samo tu i tamo, nego općenito i posvuda bila u opadanju, on je bio poslan od Boga da svud, po cijelome svijetu, poput apostola, dade svjedočanstvo za istinu. Tako se dogodilo da je njegovo naučavanje najočitije dokazalo kako je sva mudrost svijeta bila luda i za kratko se vrijeme po Kristovom vodstvu po ludosti propovijedanja priklonio k pravoj mudrosti Božjoj. U posljednje se vrijeme novi evanđelist pojavio poput jedne od rijeka Raja. Ta je rijeka vodama evanđelja pobožno preplavila cijeli svijet: Franjo je poput Sina Božjega njegovu istinu propovijedao djelom. Tako se i u njemu i po njemu u cijelome svijetu razbudio nenadan zanos i sveta novina života. Životna snaga stare pobožnosti je brzo obnovila i one koji su davno zastarjeli i one koji su bili već jako stari. Srcima izabranih je darovan novi Duh i među njih je izlivena spasonosna pomast kad je sluga i svetac Kristov poput nebeskog svjetlila na nov način i novim znakovima odozgor zasvijetlio. Po njemu su obnovljena stara čudesa, kad je u pustinji ovoga svijeta novim redom, ali na stari način, zasađen plodonosan trs koji je procvao miomirisnim cvijećem na ugodan miris svih kreposti, pružajući svuda loze svete pobožnosti.

90. Premda nam je bio sličan po tome što je mogao trpjeti, ipak se nije zadovoljio samo time da obdržava općenite zapovijedi, nego je najgorljivijom ljubavlju udario putem svekolike savršenosti, uzdigao se do vrhunca savršene svetosti i dosegao granicu svakog savršenstva. Zato svaki stalež, svaki spol, svaka dob u njemu ima divne primjere spasonosne nauke, a ima i osobit uzor svetih djela. Ako tko odluči rukom posegnuti za onim što je jače i nastoji čeznuti za najvišim darovima uzvišenijeg života, neka se ogleda u ogledalu njegova života i naučit će svekoliko savršenstvo. A naći će u njega prikladne upute i oni koji se odluče za niži i ravniji put i boje se verati po strminama i uspinjati na vrhunac planine. Oni napokon koji traže znakove i čudesa, neka istražuju njegovu svetost i naći će ono što traže. - Njegov slavni život jasnije obasjava savršenstvo prijašnjih svetaca. Ovo dokazuje muka Isusa Krista i najpotpunije očituje njegov križ. I doista, časni je otac na pet mjesta svoga tijela bio obilježen znakom muke i križa kao da je visio na križu zajedno sa Sinom Božjim. Ovo je veliko otajstvo i upućuje nas na povlasticu dostojanstva ljubavi. No, i u tome se nalazi otajstvena nakana i sakriva se štovanja vrijedno otajstvo za koje vjerujemo da je poznato samo Bogu i da je po ovome svecu jednim dijelom očitovano. Zato ne treba mnogo nastojati da ga se proslavi, jer njegova je hvala u Onome koji je hvala svijetu, izvor i čast najvećega, koji daje nagradu svjetla. - Blagoslivljajući, dakle, Boga svetog, istinitoga i slavnog, povratimo se prikazivanju svečeva života.

2. poglavlje

Najveća želja blaženoga Franje i kako je otvaranjem knjige spoznao volju Božju

91. Jednom je blaženi i časni otac Franjo napustio mnoštvo, koje se danomice oko njega pobožno skupljalo da ga čuje i vidi, te potražio mjesto mira i tišinu samoće. Želio se ondje baviti Bogom i otresti prašinu, ukoliko ga se zbog općenja sa svijetom uhvatila. Običavao je razdijeliti vrijeme koje mu je dano da stekne milost; jedno je vrijeme upotrijebio za osvajanje bližnjih, a drugo je utrošio za povlačenje u kontemplaciju. - Zato je sa sobom poveo vrlo malen broj drugova. Uzeo je samo one kojima je već bio poznat njegov sveti dodir s Bogom. Ovi su ga branili od navale i smetanja ljudi, u svemu su ga štitili i čuvali njegov mir. - Kad bi ondje proveo neko vrijeme, te se neprestanom molitvom i čestom kontemplacijom na neizreciv način domogao božanske bliskosti, želio je spoznati što jest i što bi vječnom Kralju s obzirom na njega i na ono što je u njemu moglo biti milije. Najradoznalije je istraživao i najpobožnije želio znati na koji način, kojim putem i

kakvom željom bi mogao, prema dobrom savjetu svoje volje, biti savršenije s Gospodinom Bogom povezan. Ovo mu je bila najdublja filozofija, najveća želja, dok je bio živ. Uvijek je ispitivao i one priproste, i mudrace, i savršene, i nesavršene kako bi mogao doseći put istine i ostvariti savršeniji način života.

92. Iako među savršenima bijaše najsavršeniji, od sebe je odbijao misao da je savršen. Smatrao se posve nesavršenim. Kušao je i osjetio kako je ugodan, sladak i dobar Bog Izraelov onima koji su pravedna srca i koji ga traže u čistoj jednostavnosti i istinitoj čistoći. - Ulivena ugodnost i naslada, koju Bog vrlo rijetkima rijetko daje, a on je znao da mu se šalje odozgor, silila ga je da sam u sebi bude posve nemoćan. Ispunjen tolikom ugodnošću na svaki je način želio posvema prijeći onamo, gdje je već, uznesen izvan sebe, jednim dijelom boravio. Čovjek, koji je u sebi imao Duha Božjega, bijaše spreman podnositi sve tjeskobe duha, pretrpjeti sve boli tijela, kad bi mu konačno bilo dano da se volja nebeskoga Oca na njemu milosrdno ispuni. Zato je jednoga dana pristupio svetom oltaru, koji je bio podignut u samotištu gdje je boravio, uzeo je Evanđelistar i s poštovanjem ga stavio na oltar. Tako je u molitvi, ne manje prostrt srcem nego tijelom, ponizno molio da mu dobrostivi Bog "Otac milosrđa i Bog svake utjehe"³⁹ udostoji očitovati svoju volju: da bi mogao savršeno dovršiti ono što je nekoć jednostavno i pobožno započeo. Kad je prvi puta otvorio knjigu, ponizno je molio da mu se tako saopći što je za nj najprikladnije da čini. Pri tom ga je naime vodio duh svetih i najsavršenijih ljudi za koje čitamo kako su u želji za svetošću činili nešto slično.⁴⁰

93. Ustao je od molitve pa je, načinivši znak križa, u duhu poniznosti i skrušena srca uzeo s oltara knjigu te ju je s poštovanjem i strahom otvorio. Kad je knjigu otvorio, dogodilo se da se najprije zaustavio na Muci Gospodina našega Isusa Krista, i ondje gdje je objavljeno da će trpjeti nevolje.⁴¹ No, da ne bi posumnjao da se ovo na neki način dogodilo slučajno, otvorio je knjigu ponovno, drugi i treći puta i svaki put je našao isti ili sličan sadržaj. Tada je čovjek pun Duha Svetoga shvatio, da mora kroz mnoge patnje, kroz mnoge tjeskobe i kroz mnoge borbe ući u kraljevstvo nebesko. - No, hrabri se vojnik nije dao smesti zbog borbi koje su ga čekale, niti je zato postao malodušan što mora voditi bojeve Gospodnje u taboru ovoga svijeta. On koji nije popuštao ni samome sebi, kad se dugo preko svojih sila predavao naporima, nije strahovao da će podleći neprijatelju. Doista je bio neobično gorljiv. Ako je u prijašnjim stoljećima i bilo takvih koji su mu bili jednaki po nakani, nitko ga ipak nije nadvisio željom.⁴² Bio je svjestan toga da je lakše govoriti nego raditi. Zato je uvijek više nastojao oko toga da dobra djela čini, nego da se služi riječima, koje dobro ne proizvode nego ga samo pokazuju. Stoga je ostao postojan i veseo, u srcu je i sebi i Bogu pjevao radosne pjesme. Zato što je zbog ove male objave radosno klicao, zaslužio je da mu bude dana veća. On, koji je bio vjeran u malome, postavljen je nad velikim.

3. poglavlje

Kako mu se u viđenju ukazao propeti Seraf

94. Dok se zadržavao u samotištu koje se po mjestu, gdje se nalazi, zove Alverna,⁴³ dvije godine prije nego što mu se duša preselila u nebo, u zanosu je vidio na križ propeta čovjeka koji je poput Serafa imao šest krila. Bio je uspravljen, ruke su mu bile raskrsljene a noge skupljene. Dva su mu krila bila uzdignuta povrh glave, dva su bila raširena za let, a ostala su mu dva pokrivala cijelo tijelo. Dok je blaženi sluga Svevišnjega to gledao, bio je ispunjen najvećim divljenjem, ali nije znao što mu je viđenje htjelo kazati. Silno se radovao i još više uživao u dobrostivu i milu pogledu kojim ga je Seraf promatrao; a njegova je ljepota bila neopisiva, ali ga je posve ispunio strahom pogled na razapetoga i gorčina njegove muke. Izgledao je, da tako rekнем, i žalostan i veseo; radost i tuga su se u njemu izmjenjivale. Mnogo je razmišljao o tome što bi ovo viđenje moglo značiti i duh mu se mnogo naprezao da shvati njegov smisao. - Kad od svega toga nije ništa razumom spoznao i kad mu se duboko u srce ucijepila novina ovoga viđenja, počeli su se na njegovim rukama i nogama pokazivati znakovi čavala, kao što je to malo prije povrh sebe vidio na razapetom čovjeku.

95. Činilo mu se kao da su mu i noge i ruke u sredini probijene čavlima. Glave čavala su mu se pokazivale s unutrašnje strane ruke, na dlanovima, i na vanjskoj strani nogu. Šiljci su im bili na protivnoj strani. Ti su znakovi na unutrašnjoj strani bili okrugli, a na vanjskoj dugoljasti, neka mesna izbočina se pokazivala kao vrh čavala koji su bili kao zavinuti i izudarani. To se na tijelu izdizalo poput otekline. Tako su i u nogama bili utisnuti znakovi čavala i bili ispupčeni na tijelu. Desni mu je bok bio kao kopljem proboden i na njemu rana, a ona je često krvarila tako da su mu i gaće i tunika bile mnogo puta zakrvavljene. - O, kako je malo onih koji su zavrijedili vidjeti svetu ranu na prsima dok je živio propeti sluga propetoga Gospodina! Sretna li brata Ilije koji je gdjekada imao priliku da je vidi dok je svetac živio. Ništa manje ne bijaše sretan Rufin⁴⁴ koji je te rane doticao rukama. Kad je spomenuti brat Rufin jedanput svoju ruku turio u njedra svetoga čovjeka da ga protare, ruka mu je dospjela na njegov desni bok pa se tako dogodilo da je taknuo onu dragocjenu ranu. Ovaj je doticaj sveca jako zabolio. Odgurnuo mu je od sebe ruku i zaviknuo neka mu oprost Gospodin. Pred stranima je to najpomniji sakrivač. Oprezno je sakrivač i pred najbližima tako da ni njegova braća pobočnici ni njegovi najvjerniji pratioci nisu dugo vremena to znali. - Iako je sluga i prijatelj Svevišnjega gledao sebe ukrašena tolikim i takvim biserjem, koje se blistalo poput najskupocjenijih dragulja, i premda je to bio više nego ijedan čovjek čudesno urešen slavom i čašću, ipak mu srce nije postalo niti je išao za tim da bi se nekom poradi isprazne slave svidio. Na sve moguće načine je nastojao to sakriti da ga naklonost ljudi ne bi lišila ove milosti.

96. Običavao je rijetko kome ili nikome otkrivati izvanrednu tajnu. Bojao se da ne bi poradi posebne ljubavi, kao što običavaju činiti oni koji uživaju posebnu ljubav, zbog dane mu milosti pretrpio kakvu štetu. Zato je uvijek u svom srcu nosio i često imao na jeziku onu Prorokovu: "U svom srcu sam sakrio tvoje riječi da ne sagriješim tebi!"⁴⁵ - A kad bi mu došao koji svjetovnjak, a on nije želio da se s njime upusti u razgovor, braći i sinovima koji su s njim boravili, dao je to kao znak, da naime onda, kad taj redak izrekne, odmah one, koji su se oko njega okupili, uljudno otpuste. Stekao je naime iskustvo da je veliko zlo, ako se svima povjerava sve; znao je da onaj čovjek čije tajne nisu savršenije i brojnije od onoga što se na njemu očito vidi, ne može biti duhovan, i tako ga ljudi na temelju onoga što se pokazuje izvana mogu suditi. Upoznao je neke koji su naoko bili s njima složni, a iznutra se nisu s njim slagali. U lice su mu povlačivali, a iza leđa su ga ismjeivali. Tako su ovi sami sebi pribavili osudu i ljude ispravne učiniše donekle sumnjivima. Zloća naime često nastoji ocrniti čistoću i zato se zbog lažljivosti, koja je svojstvena mnogima, mnogima ne vjeruje.

4. poglavlje

Gorljivost blaženog Franje i bolest njegovih očiju

97. U tom mu je vremenu počelo tijelo na različite načine poboljšavati, i to teže nego prije. Sve češće je bivao bolestan, jer je svoje tijelo savršeno "kažnjavao i zarobljavao" tijekom mnogih godina. Tada se navršilo osamnaest godina otkako je njegovo tijelo neprestano bilo u pokretu. Onaj spremni duh, onaj gorljivi duh, onaj pobožni duh, koji je prebivao u tom tijelu, obišao je različite i prostrane krajeve da posvuda sije sjeme riječi Božje. Svu zemlju je napunjavao Kristovim evanđeljem. Često se dešavalo da je u jednom danu obišao četiri pet sela, pače i gradova, navješćujući im kraljevstvo Božje. Svojim primjerom je više nego li riječima saziđivao slušatelje, cijelo svoje tijelo je pretvarao u jezik. - Između njegova tijela i duha je vladao toliki sklad i tolika podložnost da mu se tijelo ne samo nije opiralo, nego je upravo hrlilo naprijed, dok je nastojao steći svukoliku svetost prema onom što je napisano: "Tebe želi duša moja, tebe želi tijelo moje!" Neprestano podlaganje je njegovo tijelo učinilo pokornim, i kako je danomice savijano, postalo je toliko kreposno, jer običaj prelazi u narav.

98. Narav i sudbina ljudska je takva da se vanjski čovjek nužno iz dana u dan troši, a onaj unutrašnji obnavlja. Tako se i skupocjena posuda njegova tijela, u kojoj je bilo pohranjeno nebesko blago, na svaki način trošila, a snaga mu je malaksavala. Tako se zaista ispunila ona riječ: "Kad čovjek završi, tek je započeo; i kad prestane, zbunjen je kao i uvijek" i "u slabu tijelu duh je

spremniji." Toliko mu je bilo na srcu spasenje duša i toliko je žeaao za korišću svojih bližnjih da je onda, kad više nije mogao vlastitim nogama hodati, jašući na magarcu, obilazio zemlju.

Braća su ga često poticala i molila da bi uz liječničku pomoć morao svom bolesnom i iznemoglom tijelu pružiti i potreban počinak. On je, međutim, ovo posvema otklanjao. Njegov je plemeniti duh bio neprestano usmjeren prema nebu, samo je "želio umrijeti i biti s Kristom". Budući da još nije "nadopunio ono u svom tijelu što je nedostajalo Kristovim mukama" premda je na svome tijelu nosio biljege Kristove, snašla ga je vrlo teška bolest očiju "koliko god je Bog u njemu umnožio svoje milosrđe." Kako je iz dana u dan bolest sve više napredovala, činilo se da se zbog njegove nebrige povećava. Napokon ga je brat Ilija, kojega je Franjo sebi izabrao da mu bude mjesto majke⁴⁶ i učinio ocem ostale braće, prisilio da od liječnika ne zazire, nego da ga u ime Sina Božjega primi. On je stvorio lijek kao što je pisano: "Gospod iz zemlje proizvodi lijekove i razborit ih čovjek ne odbacuje." Tada ih je napokon sveti otac ljubazno pristao i ponizno se pokorio riječima onoga koji ga je nagovarao.

5. poglavlje

Kako ga je u gradu Rieti primio gospodin Hugon, ostijski biskup, i kako ga je svetac unaprijed proglasio biskupom cijeloga svijeta

99. Dogodilo se da je onda, kad su mnogi došli sa svojim lijekovima, a lijeka mu ne nađuše, pošao u grad Rieti jer je bilo poznato da ondje boravi čovjek veoma vješt liječenju one bolesti. Kad je, dakle, onamo stigao, dosta ljubazno i s poštovanjem ga je primila cijela Rimska kurija, koja je u ono vrijeme boravila u tom gradu.⁴⁷ Ipak ga je napose veoma ljubazno primio gospodin Hugon, biskup ostijski, koji se nadasve odlikovao čestitošću i svetošću života.

Njega je blaženi Franjo izabrao da bude ocem i gospodarom cijeloga Reda i svekolike njegove braće, a to je učinio uz pristanak i odobrenje gospodina pape Honorija zato što je mnogo volio sveto siromaštvo i što je uvelike cijenio svetu prostodušnost. - Taj se gospodin prilagođivao životu i običajima braće, te je u želji da bude svet, među prostodušnima bio prostodušan, među poniznima ponizan, a među siromašnima siromašan. Bio je brat među braćom, među malenima najmanji. Ukoliko mu je bilo moguće, nastojao je u svemu ponašati se i živjeti kao jedan između njih. Mnogo se zato brinuo da svuda proširi Red. I u dalekim krajevima ga je mnogo proširio, jer se proćuo s dobra glasa i još boljega života.

"Gospodin mu je dao vješt jezik" kojim je zbunjivao protivnike istine, kojim je pobijao "neprijatelje križa Krisotva"; njime je na pravi put vraćao zalutale, nesložne izmirivao, a složne je snažnijim "vezom ljubavi" sakupljao. On u Crkvi "bijaše svjetiljka koja gori i svijetli", "izabrana strelica", koja je bila spremna za "prikladno vrijeme". - O koliko je puta odložio skupocjenu odjeću, obukao se siromašno te kao jedan između braće išao zalagati se za mi! Kad god bi ustrebalo, gorljivo se zanimao za mir "između čovjeka i njegova blišnjega", između Boga i čovjeka. Zato ga je Bog malo kasnije izabrao za pastira cijele svoje svete Crkve i "uzdigao mu je glavu nad plemenima naroda".

100. A da bi se znalo da je to bilo učinjeno po božanskom nadahnuću i po volji Isusa Krista, blaženi je otac Franjo to mnogo prije riječima pretkazao i djelom predoznačio. Kad se Red djelovanjem božanske milosti već počeo dosta širiti i kad je "poput cedra u raju", među nebeskim svecima uzdigao svoju vršiku zasluga i kad je poput "izabrana vinograda" pustio svete loze do na kraj kruga zemaljskoga, sveti je Franjo došao gospodinu papi Honoriju, koji jetada u Rimu bio na čelu Crkve i ponizno ga zamolio neka bi odredio da gospodin Hugon, biskup ostijski, bude njemu i njegovoj braći otac i gospodar.⁴⁸ Gospodin papa je izišao u susret Svećevoj molbi i dobrostivo na to pristao te mu je predao vlast nad Redom braće. On je to s poštovanjem i ljubavlju prihvatio te je kao "vjeran i razborit sluga postavljen nad obitelji" Gospodinovom. Na sve se načine trudio da onima koji su mu bili povjereni u "prikladno vrijeme pruži hranu vječnoga života". Sveti otac mu se zbog toga na sve moguće načine pokoravao ištovao ga posebnom, smjernom ljubavlju.

Vodio ga je Duh Božji kojim je bio ispunjen, i zato je već davno prije gledao ono, što se kasnije dogodilo pred očima sviju. Kad god mu je htio pisati, bilo da je to iziskivala potreba Reda ili ga je na to poticala ljubav Kristova kojom je prema njemu upravo izgarao, nikako nije na to pristajao da ga se u pismu oslovi kao biskupa ostijskoga ili veletrijskoga, kao što su ostali običavali u takvim slučajevima činiti, nego bi ga, sakupivši gradivo, ovako oslovio: "Prečasnom ocu, gospodinu Hugonu, biskupu cijeloga svijeta." Često ga je običavao pozdravljati nečuvanim blagoslovima i premda bijaše po smjernoj podložnosti sin, ipak ga je gdjekada na poticaj Duha tješio očinskim riječima da bi nad njim utvrdio "blagoslove otaca dok ne dođe želja vječnih brežuljaka".

101. Spomenuti je gospodin izgarao od ljubavi prema svetom čovjeku pa mu se zato sve, što je blaženi čovjek govorio i što jeradio, sviđalo; kad bi ga samo vidio, često bi bio upravo kao očaran. Sam o njemu svjedoči da se nikada nije našao u takvoj smetenosti duha, a da mu se ne bi sva maglovita unutrašnjost, kad bi svetoga Franju vidio i s njim se porazgovorio, razbistrila i vedrina bi mu se povratila; bila bi rastjerana zlovolja i odozgor bi prostrujala radost. - On je blaženom Franji služio kao što sluga služi svoga gospodara. A kad bi ga ugledao, iskazao bi mu počast kao Kristovu apostolu: poklonio bi mu se i dušom i tijelom, a često mu je svojim svetim usnama poljubio ruku.

Brižno i sljubavlu je nastojao oko toga kako bi blaženi otac ponovo zadobio prijašnje zdravlje očiju; znao je naime da je Franjo svet i pravedan i da je potreban i nadasve koristan Crkvi Božjoj. Zbog njega je suosjećao s cjelokupnom bratskom zajednicom i u ocu sažalijevao sinove. Zato je opominjao svetog oca da o sebi vodi brigu i da ne zanemaruje što je za zdravlje potrebno da mu se ne bi ova nebriga većma uračunala u grijeh nego li u zaslugu. I sveti se Franjo ponizno držao svega, što god mu je kazao tako častan gospodin i tako ljubazan otac, nakon toga je postupao pažljivije i zauzetije s obzirom na svoje liječenje. Zlo se, međutim, već toliko razmahalo da su za pronalaženje lijeka bili potrebni najoštroumniji stručnjaci i trebali najjači lijekovi. Tako se dogodilo da mu je na više mjesta paljena glava, rezane žile, stavljeni oblozi i mast za oči, ali sve nije ništa koristilo, sve se lošije osjećao.

6. poglavlje

Kreposti braće koja su posluživala svetog Franju i njegove upute za život

102. Sve je to u strpljivosti i poniznosti podnosio malne dvije godine, zahvaljujući Bogu za sve. Da bi svoj pogled mogao slobodnije upravljati prema Bogu i prema blaženim prebivalištima koja se nalaze na nebesima i da bi mogao obilaziti i ulaziti u nebeska boravišta, dok mu je duh često upadao u zanose, pa da bi se u obilju milosti mogao postaviti pred najmilostivijim i najuzvišenijim Gospodarom svega na nebesima, nekoj braći, koja su mu s pravom bila veoma draga, povjerio je brigu o sebi. Bili su to ljudi kreposni, Bogu odani, svecima mili, ljudima dragi; na njih se blaženi otac Franjo oslanjao poput kuće koja počiva na četiri stupa. Njihova imena sada prešućujem, jer želim poštediti njihovu skromnost koju oni, jer su duhovni, čuvaju kao pouzdanu prijateljicu. - Skromnost je ures svake dobi: svjedok je nedužnosti, znak je sramežljiva srca, šiba stege, poseban ponos savjesti, čuvarica dobra glasa i znak sveukupne čestitosti. Ovom krepošću bijahu urešena ova braća, ona je bila razlogom da su ljudima bili mili i dragi. Ova milost im je zaista svima bila zajednička, ali je svakoga od njih krasila posebna krepost. Jedan bijaše napose uljudan, drugi na osobit način bijaše strpljiv, treći je posjedovao uzvišenu prostodušnost, a posljednji s obzirom na tjelesnu snagu bijaše snažan, a s obzirom na vlastitosti srca bijaše nadasve pomirljiv. Oni su sa svom brižljivošću, svim marom, svom zauzetošću blaženom ocu osiguravali mir srca, brinuli su se za njegovo bolesno tijelo, a nisu se plašili nikakve teškoće, nikakvih napora nego su se posvema predali svečevoj službi.

103. Iako je slavni otac pred Bogom s obzirom na smilost bio savršen i svetim je djelima sjao među ljudima ovoga svijeta, ipak se bavio mišlju kako da počne služiti Bogu savršenije. Poput

iskusna vojnika u Božjem taboru, izazivao je protivnika i ponovo započinjao nove borbe. Odlučio je da će pod vodstvom Kristovim izvesti velika djela, a kad su mu oslabili zglobovi, a tijelo obamrlo, nadao se da će ga u novom sukobu s neprijateljem slavno pobijediti. Istinita krepost ne pozna svršetak vremena, jer je nagrada koju očekuje vječna. Zato je upravo izgarao od silne želje da bi se povratio prvotnoj poniznosti. U velikoj je ljubavi s radosnom nadom pomišljao i na to da svoje tijelo, premda je do skrajnosti bilo iscrpljeno, povrati u negdašnju podložnost. Sasvim je od sebe otklanjao smetnje, što su mu ih prouzrokovale brige, potpuno je ukrotio nemir što su mu ga zadavale skrbi. Kad je u vrijeme svoje bolesti nužno ublažio nekadašnju strogost, govorio je: "Započnimo, braćo, služiti Gospodinu Bogu, jer dosada jedva da smo malo ili ništa napredovali." Smatrajući da do tada nije dopro dokle je trebao, neumorno je ustrajao u novoj, svetoj odluci. Nadao se da će moći započeti nanovo. - Ponovno je htio dvoriti gubavce i želio biti izvrgnut preziru kako je to nekoć bilo. Odlučio je da će izbjegavati susrete s ljudima i povući se u najzabitnija mjesta da tako, lišen svake brige i skrbi za druge, od Boga bude odijeljen samo zidom tijela.

104. Gledao je kako mnogi lete za poglavarском službom. Njihova nepromišljenost mu je bila odvratna. Svojim ih je primjerom nastojao od toga odvratiti. - Govorio je kako je to dobro i Bogu milo: brinuti se za druge. Znao je kazati kako dolikuje da samo oni preuzimaju brigu za duše koji u tome za sebe ne traže ništa, nego uvijek u svemu imaju u vidu samo volju Božju. Neka se samo oni brinu za druge, koji ništa ne smatraju važnijim od vlastitoga spasenja; koji ne gledaju na povlađivanje podložnika; koji pred ljudima ne traže priznanja, nego samo traže slavu pred Bogom; koji ne žele biti pretpostavljeni, nego se toga boje; koji se ne uznose zbog onoga što imaju, nego ostaju ponizni; i koji zbog onoga, što im se oduzme, nisu malodušni, nego se smatraju promaknutima. Kazivao je kako je napose u ovom vremenu, kada se zlo toliko razmahalo, a učestalo bezakonje, opasno upravljati drugima, a tvrdio je da je korisnije biti upravljani. Boljelo ga je što su neki napustili "prvotna djela" i što su poradi novih pronalazaka zaboravili nekadašnju prostodušnost. Zato se mnogo žalostio zbog onih koji su se nekoć svim srcem željeli usmjeriti prema najvišim vrhuncima, ali su se snizili do onoga najnižeg i najbjednijega. Ostavili su istinite radosti pa trčkaraju i povlače se za bezvrijednim i ispraznim stvarima poljem puste slobode. Zato je molio Božju dobrotu za oslobođenje svojih sinova i usrdno vapio da bi se sačuvali u milosti koja im je dana.

7. poglavlje

Kako je iz Siene došao u Asiz, o crkvi svete Marije u Porcijunkuli i kako je blagoslovio braću

105. Šest mjeseci prije dana njegova preminuća, dok je boravio u Sieni poradi liječenja očiju, silno mu je počelo slabiti cijelo tijelo. Nakon duga bolovanja u želucu mu je puknuo čir i zbog bolesti jetre je izgubio mnogo krvi te se činilo da mu se približava smrt. Kad je to saznao brat Ilija, izdaleka je najžurnije pohitio k njemu. Kad je stigao, sveti je otac toliko prizdravio da je mogao napustiti onaj kraj te je s njim otišao u Le Cele, nedaleko od Cortone. Kad je onamo stigao i ondje neko vrijeme proboravio, naduo mu se trbuh, nabrekle mu noge i otekle. Sve veće i veće teškoće zadavao mu je želudac te je jedva mogao uzimati kakvu hranu. Nakon svega toga zamolio je brata Iliju da ga preveze u Asiz. Dobri sin je učinio ono što je otac naložio. Sve potrebno je pripremio i otpremio ga u željeno mjesto. Grad se s dolaska blaženog oca obradovao i usta su svega naroda hvalila Boga. Svekoliko mnoštvo naroda je očekivalo da će svetac Božji doskora umrijeti. I to je bio razlog tolika oduševljenja.

106. To je učinjeno po volji Božjoj da se sveta duša oslobodi tijela i prijeđe u nebesko kraljevstvo ondje gdje joj je, dok je boravila u tijelu, najprije bila dana spoznaja nebeskih stvari i uliveno spasonosno znanje. Iako je u svakom zemaljskom boravištu spoznao stvari nebeskoga kraljevstva i vjerovao da se milost Božja na svakome mjestu daje Božjim izabranicima, ipak je crkvu svete Marije u Porcijunkuli doživio kao mjesto koje većma obiluje milošću i koje su pohađali

nebeski duhovi. Zato je često govorio braći: "Pazite, sinovi, da ne biste ovo mjesto nikada napustili. Budete li na jedna vrata istjerani, povratite se na druga, jer je ovo mjesto uistino sveto i prebivalište Božje. Dok nas je ovdje bilo malo, Svevišnji nas je umnožio. Ovdje je prosvijetlio srca svojih siromaha svjetlom svoje mudrosti. Ovdje je vatrom svoje ljubavi raspalio naše volje. Tko bude ovdje molio pobožnim srcem, primit će što god bude tražio. A onaj tko ga ovdje uvrijedi bit će teže kažnjen. Zato, sinovi, ovo mjesto Božjeg prebivališta smatrajte vrijednim svake časti, svim svojim srcem, zanosnim klicanjem i pohvalama tu slavite Boga!"

107. Kako je, međutim, bolest napredovala, sva mu je tjelesna snaga malaksala i sve ga sile napustile. Nikako se nije mogao kretati. Kad ga je tako jedan brat upitao što bi radije htio podnositi da li ovu neprestanu i tako dugotrajnu bolest ili bi htio podnijeti kakvo teško mučeništvo što bi mu ga zadao krvnik, odgovorio je: "Ono mi je, sine, uvijek bilo draže, slađe i milije, što se u meni s obzirom na mene većma sviđalo mojem Gospodinu Bogu da se sa mnom dogodi. Da, uvijek želim biti po njegovoj volji i uvijek mu želim biti poslušan. Ali kad bi se radilo o naknadi za mučeništvo, htio bih većma ovu bolest pa makar mi ona za tri dana bila još nesnosnija. No, ovo ne kažem s obzirom na nagradu, nego s obzirom na samu neugodnost što je nanosi mučenje". - Mučenika li, kakva li mučenika!

Smiješeći se i radujući se najdragovoljnije je podnosio ono što je inače svima bilo veoma strašno i užasno gledati. U njega zaista ne bijaše nijednoga uda koji ga nije bolio, a kako je tijelo postupno ostajalo bez naravne topline, svetac se danomice vidljivo približavao svome svršetku. Čudili se liječnici, divila se braća kako duh može živjeti u tako obamrlom tijelu, kad se, pošto je istrošeno mišićno tkivo, samo koža držala kostiju.

108. Kad je vidio da mu se približio posljednji dan, što mu je već pred dvije godine po božanskoj objavi bilo nagoviješteno, pozvao je braću koju je posebno htio. Svakog je pojedinoga, kako mu je bilo dano odozgor napose blagoslovio, kao što je nekoć patrijarha Jakob, blagoslovio svoje sinove; štoviše, postupio je poput Mojsija prije nego što se uspeo na goru koju mu je odredio Gospodin, blagoslovima je obogatio sinove Izraelove. Kad mu je s lijeve strane sjeo brat Ilija, dok su ostali sinovi sjedjeli unaokolo, prekrizivši ruke desnicu mu je stavio na glavu. A kako je bio lišen vida tjelesnih očiju, upitao je: "Na kome držim svoju desnicu?" Rekoše mu: "Na bratu Iliji." Nato će on: "I ja hoću tako. Tebe, sine, - reče - u svemu i zauvijek blagoslivljam i kako je u tvojim rukama Svevišnji moju braću umnožio, tako tebe i u tebi njih sve blagoslivljam. Na nebu i na zemlji neka te blagoslovi Bog, Kralj svega. Blagoslivljam te kolikomogu i više nego što mogu, a što ja ne mogu, može u tebi onaj kojemu je sve moguće. Neka se Bog sjeti tvoga rada i napora; i bio sretan kad budu nagrađivani pravednici. Neka ti u dio padne svaki blagoslov koji želiš i, što budeš kako treba molio, neka ti se ispuni!" - "Zbogom ostanite, svi sinovi, u strahu Božjem i u njemu ustrajte uvijek, jer će vas snaći silna kušnja; približava se patnja. Sretnih li onih koji će ustrajati u ovome što započete, od njih će buduće sablazni neke odvojiti. Ja se žurim Gospodinu. Nadam se da već odlazim svome Bogu kojemu sam u svom srcu pobožno služio."

Tada je boravio u dvoru asiškoga biskupa pa je zato molio braću da ga što žurnije prenesu k crkvi Svete Marije u Porcijunkuli. Htio je naime da dušu preda Bogu ondje gdje je, kako rekosmo, najprije potpuno spoznao put istine.

8. poglavlje

Što je učinio i govorio kad je blaženo umirao

109. Već se bilo navršilo dvadeset godina otkako se obratio i otkako je upoznao volju Božju. Kad je jednom zgodom blaženi otac s bratom Ilijom neko vrijeme boravio u Folignu, jedne noći, kad su zaspali, bratu Iliji se ukazao neki svećenik obučen u bijelu haljinu. Bijaše star, poodmaklih godina i časna izgleda. Rekao je Iliji: "Ustani, brate, i reci bratu Franji da je već prošlo osamnaest godina otkako se odrekao svijeta i prionuo uz Krista. Od sada mu preostaju još samo dvije godine života na ovome svijetu, a zatim će na Gospodinov poziv krenuti putem svakoga tijela." I tako se

sve dogodilo da se na njemu ispuni riječ Gospodnja u određeno vrijeme kako je davno prije prorekao.

Kad se kroz nekoliko dana smirio u toliko željkovanome mjestu i spoznao da mu se približilo vrijeme smrti, pozvao je k sebi dvojicu braće i svoje sinove miljenike te im je naredio da zbog njegove skore smrti i budućega života u radosti srca zanosnim glasom zapjevaju "Hvale Gospodinu". A on sam, koliko je mogao, zapjevao je psalam Davidov: "Svojim glasom vapijem Gospodinu, iz svega glasa zaklinjem Gospodina!" Jedan mu od nazočne braće,⁴⁹ kojega je svetac ljubio posebnom ljubavlju, kad je to vidio i uvjerio se da se svečev svršetak približava, na to reče: "Dobri oče, evo sinovi ostaju bez oca i postaju lišeni pravoga svjetla očiju!"⁵⁰ Sjeti se zato siročadi što je ostavljaš, oprosti sve krivice te svojim svetim blagoslovom razveseli kako ovdje nazočne tako i sve odsutne!" A njemu će svetac: "Evo, Bog me zove, sine! Kako odsutnoj tako prisutnoj svojoj braći opraštam sve uvrede i krivice i, koliko mogu, sve ih određujem. A kad im to saopćiš, sve ih u moje ime blagoslovi!"⁵¹

110. Napokon je naredio da se donese Evanđelistar i zatražio da mu se iz Evanđelja po Ivanu čita ono mjesto koje počinje riječima: "Uoči blagdana Vazma, znajući da mu je došao čas da ode s ovoga svijeta k Ocu." I ministar je, prije nego što mu je bilo naređeno, odlučio čitati ovo Evanđelje. Ovo je mjesto dragom ocu palo u oči prigodom prvog otvaranja knjige, kad je pred njim bila potpuna Biblija iz koje se trebalo čitati Evanđelje. Naredio je da na nj stave cilicij (pokornički pojas) i da ga pospu pepelom, jer je doskora imao postati prah i pepeo.

Sakupila su se mnoga braća kojoj on bijaše ocem i vođom. I dok su s poštovanjem stajali i čekali blaženo preminuće i sretni svršetak, ona se presveta duša rastavila od tijela. A kad je utonula u ponor slave, tijelo je usnulo u Gospodinu. Jedan između braće i njegovih učenika koji bijaše veoma ugledan - smatram da njegovo ime sada treba prešutjeti,⁵² jer on dok živi u tijelu ne želi biti toliko slavljen - vidio je kako se presveta duša očeva ravno uzdiže u nebesa, iznad mnogih voda. Izgledala je poput zvijezde i na neki je način imala mjesečevu neizmjernost, zadržala je sjaj sunca, a bila je nošena svijetlim oblakom.

111. Zato mi je ugodno da o njemu uskliknem: Slavna li sveca čiju je dušu učenik vidio kako uzlazi na nebo! Bijaše lijepa poput mjesece, uzvišena poput sunca; dok je uzlazila na bijelom oblaku, blistala se puna slave. O, prave li svjetiljke svijeta koja u Kristovoj Crkvi svijetli sjajnije od sunca. Evo već si povukla zrake svoga svijetla i nastanila se u onoj svijetloj domovini, umjesto nas si kao zamjenu primila mnoštvo anđela i svetaca! O preslavni vjesniče, ne prestani brinuti se za svoje sinove, iako si lišen sličnoga tijela! Znaš, dobro znaš u kakvoj si ih pogibli ostavio. Njihove je bezbrojne napore i česte tjeskobe u svakom času već sama tvoja sretna nazočnost svakoga ččasa milosrdno olakšavala. O zaista milosrdni, presveti oče, ti si bio spreman svojim grešnim sinovima dobrotivo "uvijek se smilovati i opraštati"! Blagoslivljamo te, dični oče, a blagoslivlje te i Svevišnji, koji je vječni Bog nadasve blagoslovljen. Amen.

9. poglavlje

Naricanje braće i radost, kad su gledali kako nosi znakove križa i o Serafovim krilima

112. Sletjelo se silno mnoštvo naroda koji je hvalio Gospodina i govorio: "Budi hvaljen i blagoslovljen, Gospodine Bože naš, koji si nama nevrijednima tako dragocjen polog povjerio! Neka je hvala i slava tebi, neizrecivo Trojstvo!" - Sav je grad Asiz hrpimice grnuo i sav onaj kraj se žurio da vidi velika djela Božja što ih je po svom svetom sluzi pokazao svevišnji Gospodin. Svatko je pjevao pjesmu radosnicu kako ga je poticala radost srca. Svi su blagoslivljali svemogućnost Spasiteljevu zato što im je ispunjena želja. Naricahu sinovi koji su lišeni tolikog oca, a svoje nježne osjećaje su izvana pokazivali suzama i uzdisajima.

Nečuvena radost je ublaživala tugu i novina čuda je je preobraćala u divljenje.⁵³ Naricanje se prometnulo u pjesmu a plač u radosno klicanje. Nikada ne vidješe niti su u spisima čitali što su sada

gledali očima. Jedva bi ih se o tome moglo i uvjeriti, da sve to nije očevitim svjedočanstvom utvrđeno. U njemu se očitovao lik križa i muke neokaljanoga jaganjca koji je oprao krivnju svijeta dok su ga kao netom skinuta s križa promatrali, ruke i noge je imao probijene čavlima, a desni bok kao da mu je bio ranjen kopljem.

Prmatrali su njegovo tijelo, koje prije bijaše tmasto, kako sada odsijeva bjelinom; svojom je ljepotom obećavalo nagradu blažena uskrsnuća. Njegovo su lice promatrali kao da je andeosko, kao da je živo a ne mrtvo. Udovi su mu postali nježni i gipki kao u nedužne djece. Živci mu se nisu stisli kao što to obično biva kod mrtvacu, koža mu se nije skrtnula, udovi mu se nisu ukočili, nego su se pokretali ovamo i onamo kako bi ih se stavilo.

113. Dok je njegovo tijelo blistalo divnom ljepotom i svi ga promatrali, postalo je još blistavije. Ljudi su s udivljenjem promatrali usred njegovih ruku i nogu, ali ne proboje čavala, nego same čavle koji su se načinili oko njegova tijela. Imali su crninu željeza, a desni bok je bio crven od krvi. Ovi znakovi mučeništva nisu ispunjavali grozom duše onih koji su ih promatrali, nego su bili tijelu veliki ures i davali mu posebnu milinu, kao što to u crnom podu čine bijeli kamenčići.

Pristizahu braća i sinovi. Zajedno su ga oplakivali i ljubili ruke i noge dragoga oca koji ih je ostavio, a ljubili su i ranu na boku koja ih je podsjećala na onu slavnu ranu Spasiteljevu. Iz nje je zajedno potekla krv i voda koja je svijet izmirila s Ocem. - Svatko je od naroda smatrao najvećim darom, ako mu je bilo dopušteno ne samo da poljubi noge nego i da promotri svete biljege Isusa Krista što ih je sveti Franjo nosio na svome tijelu. - Tko se ne bi, gledajući ovo, većma prepustio plaču nego radosti, a ako bi zaplakao, ne bi to učinio zbog radosti nego od bola? Koje se željezno srce ne bi ganulo na jecanje? Koje se kameno srce ne bi raspuklo i skrušilo, koje se ne bi raspalilo božanskom ljubavlju, koje se ne bi pokazalo dobrohotnim? Tko je tako tup, tako beščutan da u očitoj istini ne bi upoznao toga sveca koji tako bijaše uzvišen neizrecivom slavom na nebesima, kao što je po posebnoj milosti bio počašćen na zemlji?

114. O jedinstvena li dara i znaka posebne ljubavi! Vitez urešen onim oružjem slave koje s pravom pripada samo uzvišenom dostojanstvu Kralja! O čuda koje zaslužuje da se dovijeka pamti i da neprestano bude predmetom dostojna štovanja! Ova slavna svetinja očito predstavlja ono otajstvo u kojem je krv bezgrešnoga Jaganjca, preobilno izvirući iz pet izvora, oprala krivice svijeta! O uzvišenoga li uresa životvornoga križa, koji oživljava mrtve, čiji teret tako ugodno pritišće i tako slavno ranjava da na njemu mrtvo tijelo živi, a slabi duh ojačava! Mnogo te je ljubio ovaj, koga si tako divno uresio! Neka je slava i blagoslov samome premudrom Bogu koji obnavlja znakove i ponavlja čudesa da novim objavama utješi srca slabih i da im po divnom čudu vidljivih stvari uzdigne srca do ljubavi prema nevidljivim stvarima! O divne li i ljubazne odluke Božje! Da se zbog novine čuda ne bi mogla poroditi nikakva sumnja, milosrdno je najprije pokazao na onome, koji bijaše odozgor, što je na čudesan način malo kasnije namjeravao učiniti na onome koji je boravio na zemlji! Pravi otac milosrđa je htio pokazati koliku nagradu zaslužuje onaj koji ga je nastojao svim srcem ljubiti da bude naime smješten u viši i njemu bliži red nebeskih duhova.

To ćemo zaista, bez sumnje, postići uzdignemo li poput Serafa⁵⁴ dva krila povrh glave, ako naime po primjeru blaženoga Franje u svakom dobrom djelu, budemo imali čistu nakanu i valjan postupak. Kad to usmjerimo prema Bogu, neumorno ćemo nastojati da se samo njemu u svemu svidimo. Ta se krila nužno spajaju da prekriju glavu, jer ispravnost djela bez čistoće nakane i obratno Otac svjetla neće primiti. On kaže: "Bude li ti oko zdravo, cijelo će ti tijelo biti u svjetlu. Ali ako ti je oko bolesno, cijelo će ti tijelo biti u tami."⁵⁵ Ono oko nije zdravo, koje ne vidi ono što treba vidjeti. Tko ne spoznaje istinu ili tko gleda ono što se gledati ne smije, nema čistu nakanu. Zdrav će razum u prvom slučaju prosuditi da nije zdravo nego slijepo, a u drugom da je pokvareno. Pera ovih krila jesu: ljubav prema Ocu koja spasava i strah Božji koji izriče strašni sud. Ona moraju biti uzdignuta iznad zemaljskih stvari. To se postiže obuzdavanjem zlih poriva i sređivanjem čistih osjećaja. S dva krila treba letjeti da bismo prema bližnjemu izvršili dvostruk oblik ljubavi: dužni smo mu naime riječju Božjom hraniti dušu, a zemaljskom hranom uzdržavati tijelo. Ova se krila vrlo rijetko spajaju, jer jedva tko može ispuniti oboje. Njihova pera su različita djela koja treba iskazivati bližnjemu, kad mu ureba savjet ili pomoć. Napokon ona preostala dva krila treba da

pokrivaju tijelo koje je golo s obziroma na zasluge. To se redovito obistinjuje onda kad nam se po kajanju i priznavanju krivnje povraća nedužnost, koliko god puta budemo ogoljeni zbog grijeha. Pera ovih krila jesu mnogi osjećaji koje rađa odbacivanje grijeha i želja za pravednošću.

115. Preblaženi je otac Franjo sve ovo ispunio najsvavršenije. Imao je izgled i oblik Serafa. Ustrajao je na križu pa je zato zavrijedio da bude uzdignut do stupnja najuzvišenijih duhova. Uvijek je bio na križu. Nije nastojao ugnutni se nikakvu naporu i bolu samo zato da bi tako mogao u sebi i s obzirom na sebe izvršiti volju Božju.

Braća koja su s njim boravila osim toga znadu kako je danomice i neprestano govorio o Isusu. Kako je slatko i ugodno bilo to pripovijedanje, kako je to bio razgovor bogat i pun ljubavi! Iz punine srca su mu govorila usta; izvor prosvjetljene ljubavi, koji je ispunjao svu njegovu unutrašnjost, izvana je ključao. Mnogo je općio s Isusom, Isusa je nosio u srcu, Isusa u ustima, Isusa u ušima, Isusa u očima, Isusa u rukama, Isusa je u svim ostalim dijelovima tijela uvijek nosio. - O koliko je puta, dok je sjedio kod stola za vrijeme blagovanja, Isusa slušao, spominjao ili o njemu razmišljao; gdje kada bi zaboravio na tjelesnu hranu, kao što se čita o svetom Bernardu: "Gledajući nije vidio, slušajući nije čuo!" Štoviše mnogo puta se dogodilo da je, idući putem razmatrao i pjevao o Isusu te bi zaboravio na smjer puta i sva je počela pozivao da s njim hvale Isusa.⁵⁶ A jer je uvijek po izvanrednoj ljubavi u svom srcu nosio i čuvao Isusa Krista i to Propetoga, zato bijaše više nego ostali njegovim znakom čudesno obilježen. Njega je zanesen izvan sebe promatrao u neizrecivoj i neshvaltljivoj slavi kako sjedi o desnu Oca, s kojim on kao Sin Svevišnjega u jedinstvu Duha Svetoga živi i kraljuje, pobjeđuje i vlada Bog uvijek slavan po sve vijeke vjekova. Amen.

10. poglavlje

Naricanje gospođa kod Svetog Damjana i kako je s velikim slavljem pokopan

116. Braća i sinovi, koji dođoše sa svim mnoštvom naroda što je pristizalo iz obližnjih gradova, radovali su se što će prisustvovati ovim svečanostima. Cijelu su onu noć, kad je sveti otac umro, upotrijebili za božanske pohvale tako da su od zanosna klicanja i sjaja svjetiljaka izgledali poput anđeoske straže. A kad je svanulo jutro, zgrnulo se mnoštvo iz grada Asiza s cjelokupnim klerom. Sveto tijelo su nosili iz mjesta u kojem je preminuo pjevajući pjesme i hvalospjeve uz pratnju trubalja. S počastima ga odnesoše u grad. Neki uzeše maslinove grane i grane drugog drveća te su svečano pratili svete zadušnice. I svjetiljke su se umnožile. Gromkim glasovima su odavali posljednju počast. - Sinovi su nosili oca, stado je slijedilo pastira koji se žurio k Pastiru svih pastira.

A kad dođoše do mjesta gdje je najprije osnovao i zasadio Red svetih djevica, izložiše ga u crkvi Svetoga Damjana gdje su boravile njegove spomenute kćeri koje je pridobio za Gospodina. Otvoren je prozorčić kroz koji se službenice Kristove u određeno vrijeme običaju pričestiti sakramentom Gospodinova tijela. Otvoren je i lijes u kojemu bijaše zatvoreno blago nebeskih kreposti. I gle, evo gospođe Klare koja je zaista po zaslugama svetosti postala slavna prva majka ostalih, jer bijaše 'prva biljčica' ovoga svetog Reda. S ostalim je kćerima došla vidjeti oca koji im nije govorio niti se k njima svratio nego je žurio drugamo.

117. Pošto podvostručije uzdahe, promatrале su ga s dubokim jecanjem srca i s obilnim suzama. A zatim su prigušenim glasom počele jaukati: "Oče, oče, što nam je činiti? Zašto nas sirote ostavljaš? Komu nas tako napuštene prepuštaš?"⁵⁷ Zašto nisi najprije radosne poslao nas koje tako rastužene ostavljaš? Što nam nalažeš da činimo tako zatvorene u ovome zatvoru kad si odlučio da nas nikada više ne posjetiš kako si običavao? S tobom nam odlazi sva utjeha, a slična utočišta nemamo ovako u svijetu pokopane! Tko će nas u tolikom siromaštvu, koje nije manje po zaslugama nego po stvarima, tješiti? O, oče siromaha, ljubitelju siromaštva! Tko će nam u kušnjama pritijecati u pomoć, ti koji si bezbrojne kušnje preturio, oprezni raspoznavatelju napasti?! Pomoćniče nevoljnih, tko će nas bijedne tješiti u nevoljama koje nas snađoše? O pregorka li rastanka, o nemila odlaska! O, okrutna smrti koja tisuće sinova i kćeri lišenih takva oca strahovito pogađaš kad se žuriš da od nas u nepovrat udaljiš onoga po kojemu su naša djela, ako ih ima, cvala!" - Djevičanska

sramežljivost je plač obuzdavala jer bijaše vrlo neumjesno naricati nad onim čijem preminuću dolazi u susret mnoštvo anđeoske vojske i raduju se sugrađani svetih i ukućani Božji. Našavi se tako između žalosti i radosti, izljubiše mu blistave ruke urešene najskupocjenijim draguljima. A kad je odnesen, zatvorena su vrata koja više neće biti otvorena takvoj rani. - O koliko su naricali svi nazočni zbog bolna i ljubavi puna naricaja! A kolike su osim toga bile jadikovke sinova! Njihova posebna bol bijaše svima zajednička tako da se jedva tko mogao suzdržati od plača, dok su gorko plakali anđeli mira.

118. Kad su napokon svi prispjeli u grad, s velikom radošću i klicanjem sahraniše sveto tijelo u svetome mjestu, koje je u budućnosti imalo biti još svetije. Tu ono na slavu svevišnjega i svemogućega Boga po množenju novih čudesa obasjava svijet kao što ga je do sada divno obasjavao svetac svetim propovijedanjem nauke. Bogu hvala! Amen.

Evo, sveti i blagoslovljeni oče, dužnim i doličnim, iako nedostatnim, pohvalama sam te uzveličao i tvoja sam djela pripovijedajući donekle prikazao. Zato daj meni bijedniku da te u sadašnjosti tako dostojno nasljeđujem da zaslužim milost kako bi ih bio vrijedan da te nasljeđujem i u budućnosti. Sjeti se, ljubljeni oče, svojih siromašnih sinova. Ti si im jedina i najveća utjeha. Nakon tebe će jedva imati kakvu utjehu. Premda si ti, njihovo najveće i najodlučnije blago, uvršten među anđeoske korove i na prijestolju slave uključen među apostole, oni usprkos tome leže u zemaljskom glibu, zatvoreni u tamnici, i ovako ti plačući vape: "Pokazuj, oče, Isusu Kristu, Sinu svevišnjega Oca, njegove svete znakove, pripovijedaj mu o znakovima Križa na boku, nogama, rukama da bi se on milosrdno udostojao vlastite rane pokazati Ocu, koji će nam bez sumnje zbog ovoga biti uvijek milostiv. Amen. Tako bilo! Tako bilo!

III DIO

Započinje treći dio, kanonizacija blaženog oca našeg Franje i njegova čudesa

119. Preslavni je otac Franjo u dvadesetoj godini svog obraćenja sretan početak dovršio sretnijim svršetkom, a najsretnije bio je onda kad je nebu predao dušu, gdje je "slavom i čašću okrunjen" zadobio mjesto "među ražarenim kamenjem"; sjedeći ondje uz prijestolje Božanstva, djelotvorno nastoji podupirati prošnje onih koje je ostavio na zemlji. I zaista, što se može uskratiti njemu, iz čijih se utisnutih svetih znakova odrazuje lik onoga koji je jednak Ocu "sjedi o desnu veličanstva u uzvišenosti, odsjev njegove slave i otisak njegove biti, i čisti nas od grijeha"? Zašto ne bi uslišao on koji se "suobličio sa smrću Krista Isusa u zajedništvu njegovih muka" i pokazuje svete rane svojih ruku, nogu i boka?

Već cijeli svijet razveseljuje usrećen novom radošću i svima pruža blagodati istinskoga spasenja. Svjetlošću čudesa obasjava cijeli svijet i poput prave zvijezde rasvjetljuje krug zemaljski. Nekoć je svijet plakao, kad je bio lišen njegove nazočnosti, i prigodom njegova preminuća se činilo kao da je upao u neki ponor tame. No, kada se, kao o podne, pri pomolu novoga svjetla, obasjan sjajnim zrakama, osjeća kao da ga je napustila sva negdašnja tama. Prestalo je, blagoslovljen bio Bog, svako tugovanje za njim, jer se danomice po njemu svuda obilno nama na radost množe u spisima svete kreposti. Stižu od istoka i zapada, od sjevera i juga oni kojima je pomogao njegov zagovor, i to potvrđuje istinitim svjedočanstvom. Sigurno da izvanredni ljubitelj nebeskih stvari nije na svijetu zato zadržao nikakva vlasništva, dok je živio u tijelu, da bi mogao potpunije i radosnije posjedovati najveće dobro. Zato se lišio svega, jer nije htio samo djelomično biti siromašan. vrijeme je zamijenio s vječnošću. Svagdje pritiče u pomoć svima, svuda je svima pri ruci. Ljubitelj istinitoga jedinstva nije poznavao štetna strančarstva.

120. Dok je živio među grešnicima, obilazio je cijelim svijetom i propovijedao, a sada s anđelima kraljuje u nebu te kao vjesnik najvećega Kralja mislima lakše prelijeće i svim narodima

iskazuje divna dobročinstva. Zato ga svi narodi časte, štiju, slave i zajednički hvale. Zaista su svi dionici zajedničkoga dobra. Tko bi bio kadar izbrojiti i tko bi mogao kazati kolika i kakva se po njemu čudesa Gospodin svuda udostojao izvesti? - Kolika naime Franjo čini čudesa samo u Francuskoj, gdje francuski kralj i kraljica⁵⁸ dolaze sa svim velikašima da poljube i da se poklone jastuku kojim se sveti Franjo služio u vrijeme bolesti! Ondje također i učenjaci svjetskoga glasa i najobrazovaniji ljudi, kakvih najveći broj na cijelome svijetu obično daje Pariz, ponizno i veoma pobožno časte Franju, čovjeka neuka i prijatelja prave prostodušnosti i svekolike čestitosti. - On je doista bio Franjo (Franciscus) jer je više nego itko posjedovao slobodno srce.⁵⁹ Znaju svi koji su upoznali njegovu velikodušnost, kako je bio slobodan, plemenit u svemu, kako siguran i neustrašiv u svemu, koliko je snagom, kolikim zanosom srca sve svjetovno pogazio. A što da rekнем o ostalim krajevima svijeta gdje se njegovim pojasom odgone bolesti, bježe boli i na samo zazivanje njegova imena vrlo mnogi obojega spola oslobađaju se od svojih nevolja?

121. Kod njegova se groba neprestano događaju nova čudesa i kako su se umnožili zagovori, ondje se primaju divna dobročinstva za dušu i tijelo. Slijepima se vraća vid, gluhima se obnavlja sluh, hromi ponovno hodi, nijemi progovara, onaj s ulozima poskakuje, gubavi se čisti, napuhnuti se splašnjaва i zadobivaju zdravlje svi oni koji trpe od različitih i neobičnih tegoba. Mrtvo tijelo ozdravljuje živa tjelesa kao što je živ u život vraćao mrtve duše.

Za sve ovo je dočuo i saznao rimski Prvosvećenik, najveći od sviju svećenika, vođa kršćana, gospodar svijeta, pastir Crkve, pomazanik Gospodnji, zamjenik Kristov.⁶⁰ Raduje se i kliče, oduševljen je i veseo, dok gleda kako se u njegovu vremenu novim otajstvima, ali starim čudesima, obnavlja Crkva Božja. A sve se to događa po njegovu sinu kojega je u svom svetom srcu nosio, u krilu grijao, riječju ododio i hranom spasenja othranio. Slušaju to i ostali čuvari Crkve, pastiri stada, braniči vjere, Zaručnikovi prijatelji, njegovi pobočnici, stožeri svijeta, časni kardinali. Čestitaju Crkvi, raduju se s papom, slave Spasitelja, koji najdubljom i neizrecivom mudročću, najvećom i neshvatljivom milošću, najuzvišenijom i neprocjenjivom dobrotom što je ludo i prezreno u svijetu odabire da tako k sebi privuče jake. Sluša to i odobrava cijeli svijet i svekolike vlasti. Otac katoličke vjere je pun preobilne radosti i posve obuzet svetom utjehom.

122. No, najednom se stvari promijeniše, jer se, međutim, nova zadjevica pojavila na svijetu. Odmah se nakon toga poremetila blagodat mira i rasplamtjela se buktinja zavisti. Crkvu su počeli razdirati domaći i unutrašnji ratovi. Rimljani, buntovna i divlja ljudska rasa, po običaju su bjesnjeli na svoje susjede i drsko su posegnuli rukom za svetinjom. Odlični papa Grgur je nastojao obuzdati probuđenu zloću, zaustaviti bijes, ublažiti jarost i poput najtvrđe kule je branio Kristovu Crkvu. Pojaviše se mnoge opasnosti, ovećaše se mnogi razdori, a u ostalim krajevima svijeta se uzdigla grešnička šija. Što dakle? Vrlo je vješto predviđao buduće stvari, a sadašnje je vagao; buntovnicima je ostavio Rim⁶¹ da cijeli svijet od pobuna oslobodi i obrani. Zato se povukao u grad Rieti.⁶² Ondje je bio primljen s doličnim počastima. Odande je otišao u Spoleto, gdje su ga svi dočekali s najvećim počastima. Ondje je boravio nekoliko dana, a kad je upoznao prilike Crkve, u pratnji časnih kardinala dobrostivo se vratio Kristovim službenicima koje su za svijet umrle i pokopane.⁶³ Njega i sve ostale ganuo je do suza njihov svet život, najveće siromaštvo i divna sloga. Sve ih je to poticalo na preziranje svijeta i oduševljavalo za bezbračni život. O ljubazna poniznosti, hranitejice sviju milosti! Knez cijeloga svijeta, nasljednik apostolskog prvaka posjećuje siromašne žene, dolazi k prezrenima i poniznim zatvorenicama. Premda je ova poniznost zavrijedila da bude pravedno ocijenjena, ipak je za mnoge predstavljala neobičan slučaj, prošlim vjekovima nepoznat!

123. Žuri, žuri se u Asiz.⁶⁴ Ondje mu se u pohrani nalazi slavni polog. Želi da su u njemu stiša i slegne svekoliko trpljenje i bol koja je upravo provalila. Njegov dolazak je uzbudio cijeli onaj kraj. Grad se ispunio klicanjem. Mnoštvo naroda je slavilo veliku radost i svijetli dan je zasjao novim svjetlilima. Svi mu ljudi iziđoše u susret i svi sudjelovahu u svečanu dočeku. U susret mu izlazi i draga družba siromašne braće. Svi pjevaju hvalospjeve pomazaniku Gospodnjem. Kad je Kristov namjesnik stigao u mjesto, najprije je s poštovanjem i radosno pozdravio grob svetog Franje. Ponavljao je uzdahe, udarao se u prsa, ronio suze i s dubokim je poštovanjem naklonio glavu.

Međutim se povela svečana rasprava o svečevoj kanonizaciji i u tu svrhu je češće sazivana sjednica uzoritih kardinala. Sa svih su strana dolazili mnogi, koji su po zagovoru Božjega sveca bili oslobođeni od svojih patnja. Sa svih se strana prikupilo veliko mnoštvo čudesa. Čudesa su bila odobravana, provjeravana, saslušavana i prihvaćena. - Budući da je, međutim, to zahtijevala potreba službe i jer se pojavila nova teškoća, papa je otišao u Perugiu⁶⁵ da se po izvanrednoj i posebnoj naklonosti radi najzamašnjega posla ponovno vrati u Asiz. Napokon se u Perugii opet sastao i održao sveti sabor časnih kardinala poradi ovoga slučaja u dvoru gospodina pape. Svi su se složili i svi su to izjavili. Pročitali su spise o čudesima. Blaženog su oca svi silno štovali i s najvećim pohvalama uzvisivali njegov život i djelovanje.

124. Govorili su: "Izvanredno svet život najsvetijega, što smo ga svojim očima gledali i rukama doticali, ne treba potvrde i čudesa, jer to dokazuje očevidna istina." Svi su bili oduševljeni, radovali se, plakali, ali je u tim suzama bio obilan blagoslov. I već su odredili sretni dan, koji će sav svijet ispuniti spasonosnom radošću. I došao je taj svečani dan, značajan za sva vremena. Ispunio je zanosnim klicanjem ne samo zemlju nego i nebeska naselja. Pozvani su bili biskupi, dođoše opati, bijahu nazočni crkveni dostojanstvenici iz najudaljenijih krajeva. Tu bijaše i kralj⁶⁶ sabralo se mnoštvo uglednih prvaka. Svi su pratili gospodara cijeloga svijeta i s njim su svečano ušli u grad Asiz. Dođoše do mjesta koje je bilo predviđeno za svečani zbor⁶⁷ i cijelo se mnoštvo s gospodinom papom, s uzoritim kardinalima i biskupima, koji su nakićeni divnim ogrlicama i obučeni u blistavu nika i klerika, blagoslovljeni i sveti zbor redovnika, pod svetim koprenama stidljivih djevice. Tu se našlo veliko mnoštvo nebrojena naroda obojega spola. Ljudi su pristizali sa svih strana i svaka se dob sa svetim željama uklapala u toliko mnoštvo. "Neznatni je ondje bio zajedno s velikim, rob je stajao slobodan uz svoga gospodara."

125. Tu je vrhovni svećenik, zaručnik Kristove Crkve, okružen tolikom svitom sinova. Na glavi mu je "kruna slave ukrašena pečatom posvete." Tu stoji s biskupskom mitrom na glavi, obučen u svetu odjeću, koju resi "drago kamenje, urezano kao pečatnjaci u zlatnu okovu, djelo draguljara njezin je ures", zaognut plaštem sve privlači da ga gledaju. Okružen je kardinalima i biskupima, koji su nakićeni divnim ogrlicama i obučeni u blistavu bjelinu. Izgled im je zbog divne odjeće nadzemaljski i na neki način već predstavljaju radost u nebu proslavljenih. Sav narod očekuje glas radosti, glas veselja, glas nov, glas pun svake ugodnosti, glas hvale, glas vječnog blagoslova. Papa Grgur je najprije izrekao propovijed. Izrekao ju je glasom medotočivim, glasom zvonkim objavio je poruku Božju. Svetoga je oca Franju veličao zanosnim govorom, spominjao je i objavljavao njegovu čistoću. Započeo je ovako: "Kao zvijezda Danica među oblacima i kao mjesec pun; kao sunce koje obasjava hram Svevišnjega tako je zasjao ovaj u Božjem hramu."⁶⁸ I dovršena je "sigurna riječ koja zaslužuje puno priznanje", zatim je jedan od podđakona gospodina pape imenom Oktavijan povišenim glasom pred svima pročitao prikaz svečevih čudesa. Gospodin Rajnerije, kardinal-đakon, čovjek oštrouman, glasovit s pobožna i čestita života, obliven suzama izrekao je svete riječi. Pastir je Crkve zanosno klicao, iz dubine srca izlazili mu dugi uzdasi. Pobožno je jecao i prolio potočiće suza. I ostali su crkveni dostojanstvenici proplakali i mnoštvom suza orosili svetu odjeću. Plakao je napokon i sav narod. Od napeta i željna očekivanja već je bio i jako umoran.

126. Napokon je sretni papa visokim glasom progovorio i, raširivši ruke prema nebu, rekao: "Na hvalu i slavu svemogućega Boga Oca i Sina i Duha Svetoga, i slavne Djevice Marije, i blaženih apostola Petra i Pavla, i na čast slavne Rimske Crkve, pošto smo se posavjetovali sa svojom braćom i drugim prelatima, naređujemo da se preblašeni otac Franjo, kojega je Gospodin već proslavio u nebesima, a mi mu iskazujemo čast na zemlji, unese u popis svetaca i da se njegov blagdan slavi na dan njegova preminuća."⁶⁹

Nakon ovih riječi započеше časni kardinali s gospodinom papom pjevati gromkim glasom "Tebe Boga hvalimo". Orio se glas mnogobrojna naroda koji je hvalio Gospodina. Zemlja je odzvanjala od bezbrojnih glasova. Zrak je bio pun zanosna klicanja, a zemlju su natapale suze. Pjevali su nove pjesme, Božji službenici su zanosno pjevali hvalospjeve. Odjekivali su zvukovi milozvučnih glazbala, a skladnim glasovima su pjevane duhovne pjesme. Mirisao je vrlo ugodan

miris kada, a još ugodniji napjevi su ondje odzvanjali i u svima budili svete osjećaje. Veličanstven je bio onaj dan. Bio je ukrašen blistavim sunčevim zrakama. Evo i zelenih maslinovih grana i svježa lišća ostaloga drveća. Evo svećanih odora, a blagoslov mira ispunja srca svijju sakupljenih. Napokon s uzvišena prijestolja silazi sretni papa Grgur i po stepenicama ulazi u svetište da prikaže svete želje i žrtvu. Sretnim usnama ljubi grob koji čuva sveto i Bogu posvećeno tijelo. Upravlja i umnaža molitve, slavi sveta otajstva. Oko njega se nalazi krug braće koja iskazuju hvalu, poklonstvo i slavu svemogućem Bogu, što je izveo velike stvari na cijeloj zemlji. Savkoliki narod pridodaje hvale Bogu i na čast uzvišenoga Trojstva svetom se Franji prinose darovi svete zahvalnosti. Amen.

Sve se ovo dogodilo u gradu Asizu 16. srpnja druge godine velikosvećeničke službe pape Grgura Devetoga.⁷⁰

ČUDESA SV. FRANJE

*U Ime Kristovo
počinju čudesa svetoga našeg oca Franje*

127. Ponizno zazivamo milost gospodina našeg Isusa Krista da bi ovo probudilo pobožnost suvremenika i da bi poslužili jačanju vjere budućih pokoljenja. Ukratko, ali po istini opisat ćemo ovdje čudesa, koja su, kako je već rečeno, pred gospodinom papom Grgurom bila pročitana i narodu objavljena.

I Izlječenje uzetih

Onoga dana, kad je posvećeno i sveto tijelo blaženog oca Franje poput najskupocjenijega blaga bilo sahranjeno i većma nebeskim negoli zemaljskim miomirisima pomazano, donesena je neka djevojčica, kojoj već godinu dana bijaše vrat strašno iskrivljen i glava prignuta do ramena te je samo ukoso mogla gore pogledati. Kad je ona svoju glavu malo podmetnula pod sveti lijes, u kojem je ležalo zatvoreno tijelo, odmah joj se ispravio vrat po zaslugama svetoga čovjeka i glava se vratila u redovit položaj. Kako se djevojčica zbog nenadane promjene od čuda upravo zabezknula, počela je trčati i plakati. Na ramenu se vidjela kao neka udubina zbog položaja glave što ga je prouzročila dugotrajna bolest.

128. Nedaleko od Narnija bijaše jedan dječak koji je imao iskrivljenu potkoljenu. Bez dvaju štapova nije mogao hoditi. Prošio je i tom je bolešću bio sapet više godina. Svojih roditelja nije ni poznao. Zaslugama preblaženoga našeg oca Franje je od spomenutog nedostatka tako oslobođen da je bez pomoći štapova mogao svakamo ići i slavio je i blagoslivljao Boga i njegova sveca.

129. Neki Nikola, građanin grada Foligna, imao je skvrčenu potkoljenu. To mu je zadavalo teške boli. Da bi zadobio nekadašnje zdravlje, toliko je potrošio na liječnike, da se zadužio više nego što je htio i mogao. Napokon, kad mu njihova pomoć nije baš ništa koristila, a strahovita bol ga je toliko mučila da susjedi nisu noću mogli spavati zbog njegova zapomaganja, zavjetovao se Bogu i svetom Franji i dao se odnijeti k njegovu grobu. Dok je noću kod svečeva groba boravio i molio, potkoljenica mu se ispravila. To ga je silno obradovalo i on se bez pomoći štapa povratio kući.

130. Isto tako je jedan dječak imao zgrčenu nogu i to tako da mu je koljeno bilo prionulo uz prsa, a peta uz stražnji dio stegna. Došavši priđe ka grobu blaženoga Franje. Njegov je otac na sebi nosio pokornički pojas, a majka mu se oštro bičevala. I on je posvema i najednom ozdravio te je zdrav i veseo, zahvaljujući Bogu i svetom Franji, mogao ulicama trčati.

131. U gradu Fano bijaše isto tako jedan zgrčeni čovjek. Njegove su potkoljenice bile pune prišteva i sasvim priljubljene uza stražnji dio stegna. Iz njih je izlazio takav smrad da ga liječnici nikako nisu htjeli u bolnicu ni primiti niti u njoj držati. Zagovorom preblaženog oca Franje, čijem se milosrđu utekao, radosno se od bolesti oslobodio.

132. Neka je djevojčica iz Gubbija zbog zgrčenosti ruku godinu dana bila sasvim lišna upotrebe svojih udova. Da bi zadobila milost ozdravljenja, njezina ju je došla s voštanim likom donijela ka grobu preblaženog oca Franje. Boravila je ondje osam dana. Jednog joj se dana svi udovi tako oporaviše da su postali sposobni za svoju redovitu djelatnost.

133. Neki drugi dječak iz Montenera više je dana ležao pred vratima crkve, u kojoj počiva tijelo svetoga Franje. Nije mogao ni hodati ni sjedjeti. Od pasa naniže udovi su mu bili lišeni snage i nesposobni za uporabu. Jednog je dana ušao u crkvu i dotaknuo se groba preblaženog oca Franje. Kad je izišao, bio je zdrav. Dječčić je sam pripovijedao da je uza nj, dok je ležao pred grobom slavnog sveca, stao neki mladić koji je bio obučen u odijelo male braće. U rukama je imao krušaka i dječčića je zvao, pružao mu krušku i hrabrio ga da ustane. On je, međutim, uzimajući iz njegove ruke krušku, odgovorio: "Evo zgrčen sam i nikako ne mogu ustati!" Pojeo je dobivenu krušku, a za drugom, koju mu je mladić nuđao, počeo je pružati ruku. Kad ga je mladić ponovno bodrio da ustane, osjećao se bolesnim i nije ustao. Ali dok je pružao ruku za drugom kruškom, spomenuti ga je mladić, davši mu krušku, prihvatio za ruku i izveo napolje. Potom ga je nestalo ispred njegovih očiju. A dječak, videći da je zdrav i neozlijeđen, počeo na sav glas vikati. Svima je obznanjivao što se snjim dogodilo.

134. Neka je žena, iz mjesta koje se zove Cocorano, bila donesena na grob slavnog oca puna gnojnih oteklina. Nije se mogla služiti nijednim drugim udom, nego samo jezikom. Dok je neko vrijeme boravila pred grobom svetoga čovjeka, ustala je posvema izliječena. - Neki drugi građanin iz Gubbija, kad je svoga sina zgrčena donio u nekom sanduku na grob svetog oca, primio ga je zdrava i čila. Bio je tako prekomjerno zgrčen da su mu potkoljenice sasvim prionule uza stegna i bile posve sasušene.

135. Bartol iz grada Narnija bijaše čovjek veoma siromašan i bijedan. Jednom zgodom je zaspao u hladovini nekog oraha. Kad se probudio, zamijetio je da je tako ukočen te da nikada više neće moći hodati. Kako je bolest polako napredovala, cijela se noga stanjila, zgrčila i osušila. Nije osjećao ni ubod noža, niti se bojao kakvih opeklin. No, pravi ljubitelj siromaha i otac sviju bijednika, sveti Franjo, jedne mu se noći ukazao u snu i naredio mu da dođe u neko kupalište u kojem će ga, ganut ljubavlju zbog tolike bijede, osloboditi od ove bolesti. Kad se probudio, nije znao što bi učinio. Mjesnom biskupu je točno opisao svoje viđenje. Biskup ga je potaknuo da pođe do kupališta, kako mu je naređeno, prekrižio ga je i blagoslovio. Krenuo je, poštapljujući se, da se, kako je najbolje mogao, dovuče do kupališta. Dok je ovako žalostan išao, iscrpljen od velikih napora, čuo je glas koji mu je rekao: "Pođi s Gospodnjim mirom, ja sam onaj kome si se zavjetovao!" Kad se približio kupalištu, jer je već bila noć, zastranio je s puta i ponovno čuo kako mu glas govori da ne ide pravim putem. I usmjeri ga prema kupalištu. Kad je došao do toga mjesta i ušao u kupalište, osjetio je da mu je jedna ruka stavljena na bedro, a druga na potkoljenicu i da je polako steže. Kako je odmah ozdravio, izletio je iz kupališta, hvaleći i veličajući svemogućega Stvoritelja i blaženoga Franju, njegova slugu, koji mu je udijelio toliku milost i snagu. Taj je čovjek bio uzet šest godina. Bio je prosjak i dobrono podmakao u godinama.

II Slijepi koji su progledali

136. Neka žena imenom Sibilija bijaše više godina slijepa. Bila je nevoljnica dovedena grobu čovjeka Božjega. Zadobivši prijašnji vid, radosna se povratila kući. - Neki je slijepac iz Spella pred grobom svetoga tijela ponovno zadobio izgubljeni vid. - Neka druga žena iz Camerina posve je oslijepila na desno oko. Zato su joj njezini rođaci na izgubljeno oko stavili platno što ga se dotaknuo sveti Franjo. Pošto su tako izvršili zavjet, zahvaljivali su Gospodinu Bogu i svetom Franji za povraćeni vid. - Neki je asiški građanin pet godina bio slijep. Blaženi je Franjo za života bio s njim tijesno povezan. Slijepac se uvijek molio blaženom čovjeku, spominjući negdašnje prijateljstvo. I samo što se dotaknuo njegova groba, oslobođen je od sljepoće. - Neki Albertin iz Narnija bio je gotovo godinu dana posve slijep te su mu se očni kapci posve spustili preko očne jabučice. Zavjetovao se blaženom Franji i odmah se, čim mu je povraćen vid, spremio i otišao na slavni grob da ga pohodi.

III Opsjednuti

137. U Folignu bijaše neki čovjek imenom Petar. Kad je jednom zgodom pošao da hodočasti u svetište sv. Mihaela Arkandela,⁷¹ bilo da se zavjetovao bilo da mu je za grijeh naložena pokora, stigao je do nekog izvora. Kako je umoran od putovanja ožednio, napio se vode iz tog izvora i činilo mu se da je s vodom popio đavle. Tako je bio tri godine opsjednut. Užasno je bilo reći i vidjeti kakve je sve strahote počinjao. kad je došao na grob svetog oca, đavli su bješnjeli i najokrutnije ga zlostavljali. Sigurnim i očitim čudom bio je oslobođen samo što se dotakao groba.

138. Neka žena iz grada Narnija bijaše u velikom stupnju bjesomučna. Činila je užasne stvari i koješta nesklapno govorila. Napokon joj se ukazao blaženi Franjo i rekao: "Prekriži se!" Ona odgovori: "Ne mogu." Nato joj je sam svetac utisnuo znak križa i iz nje istjerao mučnu mahnitost i đavolska uobražavanja. - Mnogi su muškarci i žene bili mučeni različitim demonskim mučilima i zavodeni opsjenama. Velikim zaslugama slavnog oca bili su istrgnuti iz njihove vlasti. - Kako se, međutim, ta vrst ljudi često običaje zaplesti u kojekakve varke, ovo smo ukratko iznijeli te

prelazimo na ono najvažnije.

IV Bolesnici izbačeni od smrti, naduveni, vodobolni, zglobovni, uzeti i razni drugi

139. Neki dječak imenom Matej, iz grada Todija, osam je dana ležao u krevetu kao mrtav. Usta su mu bila posve zatvorena. Ostao je bez vida. Koža njegova lica, ruku i nogu posve je pocrnjela poput lonca na ognjištu. Svi su izgubili nadu u dječakovo ozdravljenje. Kad se majka zavjetovala, neobičnom je brzinom ozdravio. Iz usta je izbacivao zgrušanu krv. Mislilo se da će izbaciti i cijelu utrobu. Međutim, odmah, čim je njegova majka klečeći ponizno zazvala ime svetoga Franje i dovršila molitvu, dječak je počeo otvarati oči, gledati svjetlo, sisati majku. - Malo zatim mu je otpala crna koža, obnovilo se prijašnje mišićje, ozdravio je i zadobio snagu. Odmah, čim je počeo ozdravljati, upitala ga je njegova majka: "Tko te je oslobodio, dijete?" Dijete je tepajući odgovorilo: "Ciku, Ciku!"⁷² Ponovno ga zapitaše: "Čiji si sluga?" A on je ponovno odgovorio: "Ciku, Ciku!" Nije naime zbog nejakosti mogao potpuno izgovarati i tako je ime blaženoga Franje "Franciscus" ovako tepajući skraćivao.

140. Neki se mladić nalazio na jednoj uzvisini. Odanle je pao. Pri tom je izgubio govor i nijednim se udom nije više mogao služiti. Tri dana nije ni jeo ni pio, niti je išta osjećao. Izgledao je kao mrtav. Njegova majka se nije utekla nijednom liječniku, nego mu je zdravlje zamolila od blaženoga Franje. I tako, pošto se zavjetovala, primila ga je zdrava i počela hvaliti Spasiteljevu svemogućnost. - Neki drugi, imenom Mancin, bio je bolestan na smrt i svi su posve izgubili nadu u njegovo ozdravljenje. Kad je nekako zazvao ime blaženoga Franje, najednom je ozdravio. - Galterije, dječak iz Arezza, trpio je od neprestane groznice i bio mučen dvostrukom oteklinom. Svi su ga liječnici napustili. A kad su se roditelji zavjetovali svetom Franji, vratilo mu se željeno zdravlje. - Jedan koji je bio na samrti, počeo je iz voska praviti svečev lik. Prije nego što ga je dovršio, bio je oslobođen strahovitih muka.

141. Neka je žena više godina ležala u krevetu bolesna i nije se ni na jedan način mogla okrenuti ili pokrenuti. Zagovorila se Bogu i blaženom Franji i posve je od bolesti oslobođena te je ispunjavala sve svoje staleške dužnosti. - U gradu je Narniju jedna žena osam godina imala osušenu ruku da s njom nije ništa mogla raditi. Napokon joj se blaženi otac Franjo ukazao u viđenju, istegnuo joj je ruku i osposobio je za posao kao što je bila i druga ruka. - U istom je gradu neki mladić deset godina bio privezan uz krevet vrlo teškom bolešću. Sav je bio naduven i nikakav mu lijek nije koristio. Pošto ga je majka zagovorila, po zaslugama blaženoga Franje smjesta mu se povratilo željeno zdravlje. - U gradu Fanu bijaše čovjek koji je bolovao od vodene bolesti. Svi su mu udovi bili strahovito natečeni. Njega je blaženi Franjo od te bolesti potpuno oslobodio. - Jedan je građanin iz Tuderta toliko bio pritisnut upalom zglobova da nije mogao ni sjediti, niti je uopće mogao mirovati. Spomenuto trpljenje mu je uzrokovalo neprestanu hladnoću tijela te se činilo da neće doći k sebi. Pozivao je liječnike, učestao je kupelji, uzimao je mnogo lijekova, ali ga ipak ništa od toga nije moglo pridići. Jednog se dana u nazočnosti nekog svećenika zavjetovala svetom Franji sa željom da mu svetac povрати prijašnje zdravlje. Tako se svecu pomolio i doskora je opazio da mu se povratilo zdravlje.

142. U gradu Gubbiju je u krevetu ležala uzeta žena. Kad je i treći puta zazvala ime blaženoga Franje, napustila ju je bolest i ozdravila je. - Neki čovjek imenom Bontadoz tolike je u rukama i nogama trpio boli da se nije mogao ni kretati, niti se mogao na bilo koju stranu maknuti. Izgubio je i tek i san. Jednoga je dana k njemu došla neka žena koja ga je poticala i nagovarala da se, ako od ove bolesti hoće što prije ozdraviti, pobožno zagovori blaženom Franji. A taj joj je čovjek, pritisnut silnim bolima, odgovorio: "Ne vjerujem da je on svet." A kad ga je ona uporno nagovarala da se zavjetuje, napokon se zavjetovala na ovaj način: "Zavjetujem se svetom Franji i vjerovat ću da je on svetac, ako me u roku od tri dana oslobodi od ove bolesti." Po zaslugama sveca Božjega doskora je ozdravio i prohodao, počeo je jesti i spavati slaveći svemogućega Boga.

143. Neki je čovjek teško ranjen željeznom strelicom. Strelica mu je ušla kroz očnu šupljinu i ostala u glavi. Liječnici mu nisu mogli pomoći. On se pobožno zavjetovao svecu Božjem Franji, jer se nadao da će se po njegovu zagovoru moći osloboditi. A kad je malo počnuo i zaspao, sveti Franjo mu je u snu rekao da sa stražnje strane glave izvuče strelicu. Kao što je u snu vidio, tako je sutradan učinio. Bez veće poteškoće se oslobodio strelice.

144. Neki čovjek u mjestu Spelli imenom Imperator dvije godine je mnogo trpio od prodora (hernija), jer su mu na donjem dijelu ispadala crijeva. I dugo vremena ih nije mogao unutra utisnuti ni smjestiti te je morao imati poseban jastučić kojim je unutra zadržavao crijeva. Utekao se liječnicima tražeći njihovu pomoć, a oni su od njega zahtijevali pretjeranu svotu. Kako je jednog dana ostao bez novčanih sredstava i životnih namirnica, posve je sumnjao u njihovu pomoć. Napokon se ogleđao za božanskom pomoći i počeo se ponizno pozivati na zasluge blaženoga Franje na putu, kod kuće i gdje god se našao. I tako se zbililo da je za kratko vrijeme po milosti Božjoj i po zaslugama blaženoga Franje potpuno zadobio prijašnje zdravlje.

145. Jedan brat našega Reda iz Ancone,⁷³ u pokrajini Marke, imao je tešku bolest crijeva i kostiju. Zbog neuspješna liječenja i zbog dugotrajnosti svoje bolesti počeo je već zdvajati. Zato je od svog ministra, pod čijom je bio vlašću, zamolio dopuštenje da može doći i pohoditi mjesto gdje je počivalo tijelo blaženog oca. Vjerovao je da će po njegovim zaslugama zadobiti milost ozdravljenja. Ministar mu je zabranio da onamo pođe. Strahovao je da mu se ne bi stanje zbog naporna putovanja pogoršalo, jer je padao snijeg i bilo je kišovito. Kad se onaj brat zbog toga, što mu je uskraćeno dopuštenje, malo zbunio, jedne noći mu se ukazao sveti otac Franjo i rekao mu: "Sinko, nemoj se zbog ovoga više mučiti. Svuci kožuh u koji si obučen, baci oblog s ovojem, opslužuj svoje Pravilo i bit ćeš oslobođen bolesti!" Kad je sutra ujutro ustao, načinio je sve po Franjinoj zapovijedi i za brzo ozdravljenje je zahvaljivao Bogu.

V Ozdravljeni gubavci

146. U San Severino kod Ancone, u Markiji, bijaše neki mladić, koji se zvao Akto. Bio je sav zahvaćen gubom, svi su ga prema sudu liječnika smatrali gubavcem. Svi su mu udovi bili natečeni i odebljali. Zbog ukočenosti i upale žila sve je oko sebe promatrao neobičnim pogledom. Nije mogao hodati, nego je sav bijedan neprestano ležao u bolesničkom krevetu. I svojim je roditeljima zadavao bol i žalost. Njegov otac, prevelikim bolom danomice mučen, nije znao što bi s njim počeo. Tada mu pade na pamet misao da ga na sve moguće načine zagovori blaženom Franji pa je zato kazao svom sinu: "Hoćeš li, sine, da te zagovorim svetom Franji koji svuda na mnogima čini čudesa, ne bi li mu se svidjelo da te oslobodi od ove bolesti?" Sin odgovori: "Hoću, oče." Otac je odmah dao da se donese papir pa je sinu izmjerena visina i opseg. Zatim reče: "Ustani, sine, zagovori se blaženome Franji, i ako ti bude vraćeno zdravlje, dok budeš živ, svake ćeš mu godine odnijeti svijeću svoje visine." Ovaj se na očevu riječ nekako podigao i sklopljenim rukama počeo ponizno zazivati milosrđe svetoga Franje. Uzevši mjeru na papiru i dovršivši molitvu, u tili čas je ozdravio od gube. Odmah je ustao da proslavi Boga i blaženog Franju te je počeo radosno hodati. - U gradu Fano neki mladić imenom Bonushomo, kojega su svi liječnici proglasili uzetim i gubavim, očišćen je od gube i oslobođen uzetosti, pošto su ga roditelji pobožno prikazali blaženome Franji. Potpuno je, dakle, ozdravio.

VI Izlječenje gluhonijemih

147. U gradiću Plebu živio je neki veoma siromašan dječak koji je prosio. Od rođenja je bio gluhonijem. Imao je sasvim kratak jezik. Kad su mnogi više puta ispitivali njegovo stanje, činilo se kao da mu je jezik sasvim odsječen. Jedne večeri je došao u kuću nekoga čovjeka iz istoga mjesta koji se zvao Marko. Znakom je, kako to običaju gluhonijemi, zamolio prenoćište. Na stranu je nakrivio glavu i pod obraz podmjestio desnicu da tako pokaže kako te noći želi kod njega prenoćiti. I taj ga je čovjek radosno primio u svoju kuću i rado ga je zadržao kod sebe, jer je taj mladić umio dobro posluživati. - Mladić je bio dobre ćudi. I premda je od rođenja bio gluhonijem, ipak je po

znakovima shvaćao kad mu se nešto zapovijedalo. Kad je taj čovjek jedne večeri sa svojom ženom večerao, a mladić bio s njima, rekao je ovaj svojoj ženi: "Ovo bih smatrao najvećim čudom, kad bi blaženi Franjo ovome povratio sluh i govor."

148. I odmah je nadodao: "Zavjetujem se gospodinu Bogu da ću prigrliti ovoga mladića i za nj ću se brinuti dok bude živ, ako se blaženi Franjo to udostoji učiniti." I gle čuda! Čim je izgovoren zavjet, mladić je smjesta progovorio i rekao: "Živio sveti Franjo!" I zatim je, pogledavši gore rekao: "Vidim svetoga Franju kako ovdje stoji, dolazi da mi udijeli govor!" I mladić nadoda: "Što ću kazati svijetu?" Onaj čovjek odgovori: "Hvalit ćeš Boga i spasit ćeš mnoge ljude!" I napokon je onaj čovjek ustao, mnogo se radovao i klicao. Svima je objavio što se dogodilo. Svi su se sletjeli koji su ga prije vidjeli da ne govori. Ispunjeni divljenjem i čuđenjem, ponizno su hvalili Boga i blaženoga Franju. Narastao mu je jezik i postao prikladan za govor. I mladić je počeo izgovarati dobro oblikovane riječi, kao da je uvijek govorio.

149. Neki drugi dječak, koji se zvao Villa, nije mogao ni govoriti ni hodati. Mjesto njega se njegova majka s vjerom zagovorila i načinila voštani svečev lik i odnijela ga s velikim poštovanjem u mjesto u kojem počiva blaženi otac Franjo. Kad se vraćala kući, našla je sina kako hoda i govori. - Neki je čovjek u biskupiji peruđinskoj bio posve lišen govora i riječi. Uvijek su mu usta bila otvorena, strašno je zijaveo i mučio se. Grlo mu je bilo jako natečeno i kad je stepenicama htio doći do groba, izbacio je mnogo krvi. Od bolesti je posve oslobođen. Odmah je počeo govoriti, usta je zatvarao i otvarao kako treba.

150. Neka je žena u grlu trpjela tako veliku bol, da joj je jezik od prevelike vrućine prionuo uz nepce i osušio se. Nije mogla ni govoriti, ni jesti, ni piti. Stavljala je obloge i uzimala ljekarije, ali nakon svega toga nije osjećala nikakva olakšanja. Napokon se u srcu, jer ne mogaše govoriti, zavjetovala svetome Franji. I najednom joj se u ustima meso provalilo i iz grla joj je izišao okrugao kamenčić. Izvadila ga je rukom i svima ga je pokazivala, čim je oslobođena. - U gradini Greccio bijaše neki mladić koji je izgubio sluh, pamćenje i govor; ništa nije ni razumijevao ni osjećao. Njegovi su ga roditelji, jer su imali veliko povjerenje u svetoga Franju, poniznom pobožnošću zagovorili svecu. Kad je zavjet bio izvršen, blagonaklonošću preslavnoga oca Franje obdaren je obilno svim osjetilima koja nije imao.

Na hvalu, slavu i čast Isusa Krista, Gospodina našega, neka njegovo kraljevstvo i njegova vlast bude čvrsta i neslomljiva u sve vijeke vjekova. Amen.

Svršetak

Pogovor

151. Nešto malo smo kazali o čudesima blaženoga našeg oca Franje. Mnogo toga smo izostavili. Ostavili smo to onima koji žele slijediti njegove stope da s milošću novog blagoslova istražuju. On je riječju i primjerom, životom i naukom divno obnovio cijeli svijet. Neka se udostoji srca onih, koji ljube ime Gospodnje, uvijek natapati novim kišama izvanrednih nebeskih darova. - Usrdno molim za ljubav siromašnog Propetoga i za ljubav njegovih svetih rana, što ih je blaženi otac Franjo nosio na svom tijelu, sve one koji ovo budu čitali, gledali ili slušali, da se pred Bogom sjećaju mene grešnika. Amen.

Blagoslov i čast i svaka hvala neka bude jedinome mudrom Bogu, koji mudro sebi na slavu uvijek čini sve u svemu.

Amen. Amen. Amen.

Bilješke

1. To je Grgur IX. koji je izabran za papu 19. ožujka 1277, a umro je u Rimu 22. kolovoza 1241. Prije se zvao Hugolin ili Hugo, a bio je velikaškoga podrijetla. Godine 1198. je postao kardinal-đakon sv. Eustahija i kao takav bio biskup Ostije i Velletrijske.
2. Oz 2, 8
3. Bio je to asiški biskup Gvido (1204 -1228) koji je umro 30. srpnja 1228. Usp. br. 32, 108; Drugi životopis, br 12, 50, 100, 220.
4. Mt 5, 42
5. 1 Kor 3, 11
6. Rim 2, 29
7. Sv. Klara je umrla 11. kolovoza 1253.
8. Toma je ovu rečenicu sastavio prema izvještajima triju evanđelista.
9. Kad je Toma Č. ovo pisao, Grgur IX već je predvidio gradnju crkve u čast svetoga Oca, u kojoj se imalo čuvati njegovo tijelo. Sv. Franjo je najprije pokopan u crkvi sv. Jurja koja se sada nalazi unutar klauzurnih zidina samostana sv. Klare, a klarise su se onamo preselile g. 1257.
10. Franjo je ovaj pozdrav sastavio prema pozdravnim riječima kojima sv. Pavao završava svoju drugu poslanicu Solunjanima. Taj pozdrav u cijelosti glasi: "A sam Gospodin mira neka vam dadne mir uvijek i na svaki način" (2 Sol 3, 16)
11. Mt 19, 21
12. Čini se da je to bio brat Petar Katanski. Bio je obrazovan i plemićkoga roda.
13. Sv. Franjo je brata Egidija primio u Red na spomendan sv. Jurja (23. travnja) ubrzo nakon brata Bernarda, a dvije godine nakon svoga obraćenja.
14. Čini se da je to brat Filip, koji je imao nadimak Longus (Dugi). Taj se uvelike brinuo za "siromašne gospode", klarise.
15. Lk 18, 13
16. Aludira na tri Reda što ih je utemeljio sv. Franjo.
17. Papa Inocent III je u Rimu 4. listopada 1209. okrunio cara Otona IV, koji je već 18. studenoga 1210. bio svrgnut s vlasti. Umro je g. 1218.
18. Ovu je molitvu sv. Franjo uvrstio u svoju Oporuku.
19. Ovaj provincijski kapitul je održan u Arles-u u Francuskoj 1224, u njemu je sudjelovao i sv. Antun koji je po gradu Padovi, gdje je 13. lipnja 1231. umro, nazvan Padovanski.
20. Ovdje je Sirija zemljopisni pojam. To je obala s unutrašnjošću Male Azije i Egipta. Događaj se zbio u drugoj polovici g. 1212.
21. U latinskom izvorniku stoji: "...in partibus Sclavoniae". Mi smo to preveli izrazom: "...na obali Slavonije", a da pri tom nismo mislili na naš suvremeni pojam Slavonije koja se nalazi u međuriječju, između Save i Drave. - Prema sačuvanoj predaji se ne može utvrditi ništa pouzdano gdje se Franjo na našoj hrvatskoj obali iskrcao. Isto tako se ne može ništa pouzdano zaključiti kako dugo je trajalo vrijeme njegova boravka u Dalmaciji, što Toma označuje izrazom: "...facto modico temporis intervallo".
22. "Miramamolín" je apozicija marokanskih sultana. - "Emir-el-mumenín" znači: glavar onih koji vjeruju. - Onda je u Maroku vladao sultan Mohamed-ben Nasser. Godine 1212. su ga pobijedili Španjolci i protjerali na afričko tlo.
23. To je bilo godine 1219.
24. Saraceni (od arap. riječi: šarkim = istočnjaci) - tako su svojevremeno u Španjolskoj zvali Arape, a u vrijeme križarskih ratova su tim imenom općenito nazivani muslimani. - Bio je to egipatski sultan Melek-el-Kamel (1218-38). Kršćanska križarska vojska je od 9. svibnja 1218. opsjedala Damietu. Nakon promjenjive ratne sreće Saraceni su je ondje 29. kolovoza 1219. ameticice pobijedili. Nakon toga su vođeni mirovni pregovori dok 26. rujna 1219. nije nanovo planuo oružani sukob. U tom razdoblju mirovanja je sv. Franjo uspio prijeći u saracenski tabor.

25. To je Franjina neutaživa želja za mučeništvom.
26. Mjesto nekoć zvano Mevania danas se zove Bevagna. Prema predaji događaj se zbilo između Bevagne i Cannare, nedaleko od Asiza.
27. Mjesto nekoć zvano Graecium, a danas Greccio (Grečo) u Rijetskoj kotlini na jednom proplanku Sabinskoga gorja.
28. To je Trazimensko jezero - danas: Lago Trasimeno ili Lago di Perugia.
29. To je bio papa Honorije III koji je izabran 18. srpnja 1216, a umro je 18. ožujka 1227.
30. Kardinal Hugolin je prvi puta bio papinski legat u Lombardiji i Toskani od 23. siječnja 1217. do 14. rujna 1219; drugi puta je tu službu obavljao na istom području od 14. ožujka 1221. S Franjom se sreo u Firenzi ljeti 1217.
31. U Sv. Pismu se o Isusu govori kao janjetu: Iz 16, 1; 53, 7; Dj 8, 32; Jer 11, 19; Iv 1, 29-36; Otk 5, 6, 8, 12-15, 17, 19, 21-22. - Kao o ovci: Iz 53, 7; Iv 10, 1 i sl. Dj 8, 32
32. Ovdje Toma aludira na glasovitu Franjinu "Pjesmu Brata Sunca" koja još nosi i naslov "Pohvale stvorova". Svetac ju je napisao pučkim talijanskim jezikom.
33. Bilo je to, dakle, 25. prosinca 1223.
34. Evanđelje ovih dviju životinja ne spominje. No, spominju se u zapisanoj predaji već tamo od 4. st., a to ima svoj korijen u proroka Izaije gdje čitamo: "Vol poznaje svoga gospodara, a magarac jasle gospodareve - Izrael ne poznaje, narod moj ne razumije." (Iz 1, 3)
35. "Osamnaesta godina njegova (Franjina) obraćenja" je godina 1224.
36. "Indikacija" označuje razdoblje od 15 godina, takvo računanje vremena je započeto g. 3. prije Krista. Ovdje se navodi samo broj godine unutar vremenskog razdoblja, koje se naziva indikcija, a ne navodi se broj dotične indikcije. Prema tomu je godina 1226. 14. godina 82. indikcije.
37. U ono vrijeme su se dani brojili od sunčeva zalaska, a ne od ponoći. Prema našem današnjem načinu računanja sv. je Franjo umro 3. listopada 1226. navečer, u subotu, a 4. listopada, u nedjelju, bio je pokopan. Točan podatak o satu u koji je svetac preminuo nalazi se u okružnici brata Ilije što ju je on razaslao svim provincijalima.
38. Sv. Marija Porcijunkulska se nalazi u ravnici, dva kilometra daleko od Asiza koji se nalazi na jednom proplanku.
39. 2 Kor 1, 3
40. Sv. Augustin pripovijeda da je učinio nešto slično; Ispovijesti, VIII, 12; nešto slično se nalazi u Životopisu sv. Antuna Pustinjaka što ga je napisao sv. Atanazije (Migne P. L. 73, 127; P. G. 36, 535); nadalje se to isto spominje o sv. Grguru Turonskom u "Historia Francorum" V, 50 (Migne P. L. 71, 366); to isto nalazimo i u "Životopisu sv. Martina" što ga je napisao Sulpicije Sever (Migne P. L. 20 165 i d.)
41. Isus je unaprijed pretkazao svoju muku i smrt: Mt 20, 18-19; Mrk 10, 33-34, 45; Lk 18, 31-33; Iv 3, 14-16; 8, 28; 12, 26-36. Isusova muka je opisana: Mt 26-27; Mrk 14-15; Lk 22-23; Iv 18-19. Ništa se pouzdano ne može zaključiti na koje od navedenih mjesta auctor aludira.
42. Takav je bio sv. Martin, biskup turonski, kojeg zbog toga veliča i uzvisuje Sulpicije Sever (Epist III, 11, 13)
43. Alverna (danas: La Verna) je gora u srednjim Apeninima, a visoka je 1283 m, nalazi se u području biskupije Arezzo, a od Arezza je udaljena 27 km prema sjeveru. Tu je planinu sv. Franji 8. svibnja 1213. darovao grof Orlando iz mjesta Chiusi.
44. Brat Rufin i sv. Klara bili su rođaci. Rufin je umro 1270. Njegov se životopis nalazi u Kronici 24 generalnih ministara (Annales OFM, III, 46-54).
45. Ps 118, 11
46. Toma ovdje aludira na pojam "majke" kako ga Franjo upotrebljava u svom poznatom spisu "De religiosa habitatione in eremo".
47. Rimska Kurija je boravila u Rietiju od 23. lipnja 1225. do 31. siječnja 1226.
48. Što je Franjo g. 1217. kod kardinala Hugolina postigao u privatnom razgovoru, to je papa Honorije III svojom vlašću potvrdio. Ovo se sigurno desilo dvije godine prije Franjine smrti, a svakako ubrzo nakon svečeva povratka s Istoka kao što to pripovijeda brat Jordan iz Yano-a (Chronica, 14-15). Dakle, svakako barem u drugoj polovini g. 1220.

49. Bio je to brat Ilija kao što se jasno vidi iz onoga što slijedi.
50. Ovu misao Toma uzima iz Okružnice što ju je brat Ilija napisao u povodu svečeve smrti braći cijeloga Reda. To mjesto u prijevodu glasi: "Tugujte sa mnom, braćo, silno sam rastužen i tugujem zajedno s vama, jer postadosmo siročad bez oca; lišeni smo svjetla svojih očiju. Zaista, zaista bijaše svjetlo nazočnost brata i oca našega Franje..."
51. U spomenutoj je Okružnici brat Ilija i ovo objavio braći: "Tješite se, jer prije nego što je (Franjo) od nas uzet, poput staroga Jakoba je blagoslovio svoje sinove i svima je oprostio krivnje koje su njemu našao učinjene pa i samo mislima od strane bilo kojega od nas."
52. Ime ovoga brata je kasnije otkrio brat Bernardin iz Besse. On piše: "... brat Jakob (iz Asiza) je zavrjedio vidjeti kako duša svetoga oca kao zvijezda koja je blistala poput sunca, uzlazi na nebo." (Liber de laudibus S. Francisci, c. 1)
53. Ovo što slijedi kao i ono u br. 113, opis mrtvoga sv. Franje i njegovih rana, temelji se na već spomenutoj Okružnici brata Ilije.
54. Toma C. alegorijski tumači viđenja: Iz 6, 1-3 i Ezek 1, 5-14, 22-25. a oslanja se na sv. Grgura (Hom. in Ezech, I, hom 4, br. 4-10 i hom. 7, br 2-6, ali umeće i vlastita tumačenja.
55. Mt 6, 22-23
56. Ovdje Toma očito aludira na Pjesmu Brata Sunca.
57. Ovo je Toma napisao pod dojmom onoga što o smrti sv. Martina piše Sulpicije Sever: "Zašto nas, oče, ostavljaš? Ili kome ćeš nas ostavljene prepustiti?" (nav. mj. br. 10)
58. To su bili: Ljudevit IX Sveti (1226-1270), kanoniziran 1297. On je rođen 1214. Umjesto njega je vladala njegova majka Blanka kao "kraljica Francuske". Ona je bila žena Ljudevita VIII, a kći Alfonza VIII, kralja kastilskoga. Konačno se Ljudevit IX oženio Margaretom, kćerkom Rajmunda Berengarija V.
59. Svečevo ime iz milja Franjo (tal. Francesco) što mu ga je nadjenuo njegov otac, sasvim je potisnulo njegovo krsno ime Ivan. Toma Č. nastoji etimološki pokazati kako i to ime ima veliko simboličko značenje. On ga izvodi iz germanske riječi "frank" što znači: slobodan, tj. rođen od slobodnih roditelja pa prema nikom nema nikakvih obveza kao što ih imaju oni neslobodni.
60. Bio je to papa Grgur IX.
61. Kad je u Rimu buknuła nova buna, Grgur IX je napustio Rim 20. ili 21. travnja 1227.
62. U grad Rieti je rimska Kuriya prispjela prije 25. travnja i ondje je imala svoje sjedište do 10. svibnja.
63. Papa Grgur IX je posjetio samostan "siromašnih gospođa" ili "inkluza (zatvorenica) sv. Pavla" nedaleko od Spoleta. 27. kolovoza 1234. je papa osobno posvetio novu crkvu toga samostana.
64. Na temelju papinskih isprava je utvrđeno da je papa boravio u Asizu od 26. svibnja do 10. lipnja 1228.
65. U Perugi je papa proboravio od 13. lipnja do 13. srpnja 1228.
66. Bio je to Ivan, kralj jeruzalemski, koji je okrunjen 3. listopada 1210. Početkom g. 1225. je stupio u papinu službu te mu je Honorije III tada dao "za uzdržavanje života crkveni posjed od Viterba do brda Flascone". G. 1229. je Ivan okrunjen za cara "regenta" carigradskoga. 23. ožujka 1237. je umro, a kratko je vrijeme pred smrt stupio u Franjevački red. Tijelo mu je kasnije preneseno u Asiz i sahranjeno u crkvi sv. Franje.
67. Bilo je to kod male crkve sv. Jurja, koja se onda nalazila izvan zidina grada Asiza.
68. Crk 50, 6-7
69. Bula kojom je kanoniziran sv. Franjo "Mira circa nos" potpisana je 19. srpnja 1228. Njome je papa odredio da se 4. listopada "u cijeloj Crkvi pobožno i svečano slavi (svečev) spomendan".
70. Taj dan je bila nedjelja IX poslije Duhova. - Iz vrlo živahna načina pripovijedanja zaključujemo da je i sam pisac, tj. Toma Č., bio dionikom te velike svečanosti.
71. To je vrlo glasovito svetište sv. Mihaela Arkandela na Monte Garganu u Apuliji.
72. "Ciku" ili "Ceko" je pučko ime od milja koje je skraćivanjem nastalo od imena Francesco. Taj oblik je i danas u upotrebi.
73. Ovo je jedini mali brat (franjevac) koji se anonimno spominje u ovom popisu čudesa.